

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Установа адукацыі «Віцебскі дзяржаўны
ўніверсітэт імя П.М. Машэрава»
Кафедра дашкольнай і пачатковай адукацыі

**РУСКА-БЕЛАРУСКІ
ТЛУМАЧАЛЬНЫ СЛОЎНІК
ТЭРМІНАЎ ПЕДАГОГІКІ,
ПСІХАЛОГІІ, ДЭФЕКТАЛОГІІ**

*Віцебск
ВДУ імя П.М. Машэрава
2016*

УДК 811.161.3'374.3

ББК 81.411.3-420

P88

Друкуецца па рашэнні навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава». Пра-
такол № 1 ад 25.10.2016 г.

Складальнікі: дацэнты кафедры дашкольнай і пачатковай адукацыі
ВДУ імя П.М. Машэрава, кандыдаты філалагічных на-
вук **Г.Я. Аксянчук, В.М. Карчагіна**

Р э ц е н з е н т :

загадчык кафедры беларускага мовазнаўства ВДУ імя П.М. Машэрава,
кандыдат філалагічных навук, дацэнт *Г.А. Арцямёнак*

**Руска-беларускі тлумачальны слоўнік тэрмінаў
P88 педагогікі, псіхалогіі, дэфекталогіі / склад. : Г.Я. Аксянчук,
В.М. Карчагіна. – Віцебск : ВДУ імя П.М. Машэрава, 2016. –
108 с.**

Слоўнік ставіць сваёй мэтай як мага паўней адлюстравачь сучасны стан лексічнага педагогічнага фонда двух блізкароднасных літаратурных моў. Слоўнік будзе служыць агульнадаступным кіраўніцтвам пры перакладзе з рускай мовы на беларускую і дапаможа авалодаць беларускай мовай.

Вучэбнае выданне адрасавана студэнтам педагогічнага факультэта ДФН і ЗФН (спецыяльнасці «Пачатковая адукацыя», «Дашкольная адукацыя») і ўсім, хто цікавіцца педагогікай.

УДК 811.161.3'374.3

ББК 81.411.3-420

© ВДУ імя П.М. Машэрава, 2016

ПРАДМОВА

Як вядома, Рэспубліка Беларусь з'яўляецца шматнацыянальнай дзяржавай з шырока распаўсюджаным двухмоўем (білінгвізмам). Сёння беларуская і руская мовы выкарыстоўваюцца ў большасці важнейшых сфер дзейнасці чалавека. І ў сітуацыі дзяржаўнага білінгвізму студэнт – будучы настаўнік – павінен дасканала валодаць абедзвюма мовамі. Такім чынам, вартасць дадзенай работы абумоўлена сацыяльнай патрэбай.

Асноўнае прызначэнне слоўніка ў тым, каб дапамагчы студэнтам педагагічных спецыяльнасцей засвоіць тэрміны педагагікі, псіхалогіі, дэфекталогіі (у параўнанні з рускай мовай) і разам з тым садзейнічаць павышэнню прафесійнай кампетэнтнасці студэнтаў, дапамагчы карыстальніку мовамі справіцца з праблемай неразумення сэнсу асобных слоў і выказаў у беларускім ці рускім тэксце.

Вартасцю слоўніка з'яўляецца тое, што прапанаваны тэарэтычны матэрыял удакладняе і канкрэтызуе звесткі, што змяшчаюць падручнікі па педагагіцы, псіхалогіі і дэфекталогіі, дазваляючы фарміраваць у студэнтаў устойлівыя вучэбныя ўменні і навыкі.

Асабліва важным з'яўляецца фарміраванне практычных уменняў і навыкаў будучых спецыялістаў і ўдасканаленне іх маўленчага вопыту ў розных сферах жыццядзейнасці.

Слоўнік складзены ў адпаведнасці з агульнымі патрабаваннямі да лексіка-графічных даведнікаў для агульнаадукацыйных устаноў, дзе рускія загаловачныя словы размешчаны ў алфавітным парадку. Безумоўна, ён будзе садзейнічаць далейшаму павышэнню культуры рускай і беларускай літаратурных моў.

Гэты слоўнік створаны менавіта для вас – людзей цікаўных і неабыхавых да педагагічнай дзейнасці. У ім вы, спадзяёмся, знойдзеце адказы на многія пытанні, якія сустракаюцца ў час школьных урокаў, пры чытанні беларускамоўных газет, часопісаў, вэб-сайтаў, педагагічнай літаратуры.

Ганна Аксянчук,
Валянціна Карчагіна

Русский алфавит

Аа	Кк	Хх
Бб	Лл	Цц
Вв	Мм	Чч
Гг	Нн	Шш
Дд	Оо	Щщ
Ее	Пп	Ъъ
Ёё	Рр	Ыы
Жж	Сс	Ьь
Зз	Тт	Ээ
Ии	Уу	Юю
Йй	Фф	Яя

А	
<p>Абазія – синдром двигательных расстройств, заключающихся в утрате больным способности стоять и ходить при сохранности всех движений и мышечной силы в ногах в положении лёжа.</p>	<p>Абазія – сіндром рухальных засмучэнняў, што складаюцца ў страце хворым здольнасці стаяць і хадзіць пры захаванасці ўсіх рухаў і цягліцавай сілы ў нагах у становішчы лежачы.</p>
<p>Абулія – патологическое безволие и бесхарактерность, отсутствие желаний и побуждений к деятельности, неспособность выполнить действие, необходимость которого осознаётся; неспособность принять волевое решение.</p>	<p>Абулія – паталагічнае бязволле і бесхарактарнасць, нябытнасць жаданняў і падахвочванняў да дзейнасці, няздольнасць выканаць дзеянне, патрэба якога ўсведамляецца; няздольнасць прыняць валявы развязак.</p>
<p>Аггравация – преувеличение больным какого–либо симптома или болезненного состояния.</p>	<p>Агравация – перабольшанне хворым якога-небудзь сімptomу ці хваравітага стану.</p>
<p>Агнозія – нарушение различных видов восприятия (зрительного, слухового, тактильного) при сохранении чувствительности и сознания.</p> <ul style="list-style-type: none"> • зрительная (оптическая) – невозможность узнавать и определять информацию, поступающую через зрительный анализатор. • предметная – нарушение узнавания различных предметов при сохранности функции зрения. При этом больные могут описывать отдельные их признаки, но не могут сказать, что за предмет перед ними. 	<p>Агназія – парушэнне розных выглядаў успрымання (глядзельнага, слыхавога, тактыльнага) пры захаванні адчувальнасці і свядомасці.</p> <ul style="list-style-type: none"> • зрочкая (аптычная) – немагчымасць пазнаваць і вызначаць інфармацыю, што паступае праз глядзельны аналізатар. • прадметная – парушэнне пазнавання розных прадметаў пры захаванасці функцыі зроку. Пры гэтым хворыя могуць апісваць асобныя іх прыкметы,

<ul style="list-style-type: none"> • пространственная – расстройство определения различных параметров пространства. • симультанная – расстройство, связанное с функциональным сужением зрительного поля и ограничения его только одним объектом. Больные могут одновременно воспринимать только одну смысловую единицу, то есть видит больной только один предмет независимо от его размера. • слуховая (акустическая) – расстройство распознавания звуков и речи, при сохранной функции слухового анализатора. • тактильная (осязательная) – расстройство, при котором больные не узнают предметов посредством осязания, которое при этом сохранено. 	<p>але не могуць сказаць, што за прадмет перад імі.</p> <ul style="list-style-type: none"> • просторавая – засмучэнне вызначэння розных параметраў прасторы. • сімулянная – засмучэнне, злучанае з функцыйным звужэннем глядзельнага поля і абмежавання яго толькі адным аб'ектам. Хворыя могуць адначасна ўспрымаць толькі адну сэнсавую адзінку, то бок бачыць хворы толькі адзін прадмет незалежна ад яго памеру. • слыхавая (акустычная) – засмучэнне распазнання гукаў і гаворкі, пры захоўнай функцыі слыхавога аналізатара. • тактыльная (датыкальная) – засмучэнне, пры якім хворыя не пазнаюць прадметаў праз дотык, якое пры гэтым захавана.
<p>Аграмматізм – это нарушение речи, которое проявляется в сложностях при построении и восприятии предложений.</p> <ul style="list-style-type: none"> • импрессивный – полное, а также частичное нарушение понимания смысла грамматических конструкций воспринимаемой речи. 	<p>Аграматы́зм – гэта парушэнне гаворкі, якое выяўляецца ў складанасцях пры пабудове і ўспрыманні прапаноў.</p> <ul style="list-style-type: none"> • імпрэсіўны – поўнае, а таксама частковае парушэнне разумення сэн-

	су граматычных канструкцый успрыманай гаворкі.
<ul style="list-style-type: none"> • экспрессивный – грамматическое нарушение оформления активной речи; характеризуется неправильным использованием падежей, предлогов, склонений. 	<ul style="list-style-type: none"> • экспрэсіўны – граматычнае парушэнне афармлення актыўнай гаворкі; характарызуецца няправільным выкарыстаннем склонаў, падстаў, скланенняў.
<p>Аграфія – потеря способности писать при сохранности интеллекта и без расстройства координации движений верхних конечностей; возникает при поражении задних отделов верхней лобной извилины в левом полушарии у правшей.</p>	<p>Аграфія – страта здольнасці пісаць пры захаванасці інтэлекту і без засмучэння каардынацыі рухаў верхніх канцавін; узнікае пры паразе задніх аддзелаў верхняй лобнай звільны ў левым паўшар’і ў праўшуноў.</p>
<p>Агрофобія – расстройство психики, вызывающее бессознательную боязнь человека большого скопления людей или открытых пространств.</p>	<p>Аграфабія – засмучэнне псіхікі, што выклікае несвядомую боязь чалавека вялікай скупнасці людзей ці адкрытых прастор.</p>
<p>Адаптацыя – процесс приспособления к изменяющимся условиям внешней среды.</p> <ul style="list-style-type: none"> • социальная – процесс активного приспособления индивида к условиям социальной среды; вид взаимодействия личности с социальной средой. • Социально-трудова́я – это часть социальной адаптации, направленная на реализацию социальных и профессиональных ожиданий личности. 	<p>Адаптацыя – працэс прыстасавання да зменлівых умоў навакольнага асяроддзя.</p> <ul style="list-style-type: none"> • сацыяльная – працэс актыўнага прыстасавання індывіда да ўмоў сацыяльнага асяроддзя; выгляд узаемадзеяння асобы з сацыяльным асяроддзем. • Сацыяльна-працоўная – гэта частка сацыяльнай адаптацыі, накіраваная на рэалізацыю сацыяльных і прафесійных чаканняў асобы.

<p>Адинамія – резкий упадок сил, мышечная слабость, сопровождающаяся значительным уменьшением или полным прекращением двигательной активности.</p>	<p>Адынамія – рэзкі заняпад сіл, цягліцавая слабасць, што суправаджаецца значным змяншэннем ці поўным спыненнем рухальнай актыўнасці.</p>
<p>Акалькулія – резкий упадок сил, мышечная слабость, сопровождающаяся значительным уменьшением или полным прекращением двигательной активности.</p>	<p>Акалькулія – рэзкі заняпад сіл, цягліцавая слабасць, што суправаджаецца значным змяншэннем ці поўным спыненнем рухальнай актыўнасці.</p>
<p>Акинезія (акинез) – обездвижимость, невозможность совершения волевых или автоматизированных движений при отсутствии поражения нервной системы (пареза, паралича).</p>	<p>Акінезія (акінез) – абязрушым асцюк, немагчымасць здзяйснення валявых ці аўтаматызаваных рухаў пры нябытнасці паразы нярвовай сістэмы (парэзу, паралічу).</p>
<p>Акцентуа́ция – выраженность какой либо черты характера, здесь она достигает предельной величины, и находится у крайней границы нормы.</p> <ul style="list-style-type: none"> • характэра – усиление одной или нескольких черт, их чрезмерная выраженность. 	<p>Акцэнтуа́цыя – выяўленасць какай або рысы характару, тут яна дасягае лімітавай велічыні, і знаходзіцца ў крайняй мяжы нормы.</p> <ul style="list-style-type: none"> • характару – узмацненне адной ці некалькіх рыс, іх празмерная выяўленасць.
<p>Алалія – глубокая несформированность речевой функции, обусловленная органическим повреждением речевых зон коры головного мозга.</p> <ul style="list-style-type: none"> • мото́рная – нарушение двигательной способности говорить, при полном сохранении понимания речи. • сенсо́рная – отсутствие понимания речи при наличии возможности говорить. 	<p>Алалія – глыбокая несфармаванасць маўленчай функцыі, абумоўленая арганічным пашкоджаннем маўленчых зон кары галаўнога мозгу.</p> <ul style="list-style-type: none"> • мато́рная – парушэнне рухальнай здольнасці казаць, пры поўным захаванні разумення гаворкі.

<ul style="list-style-type: none"> • сенсомоторная – при этом состоянии ребенок не понимает постороннюю речь, не обладает способностью к её распознаванию и не может говорить. 	<ul style="list-style-type: none"> • сэнсёрная – нябытнасьць разумення гаворкі пры наяўнасці магчымасці казаць. • сэнсаматорная – пры гэтым стане дзіцё не разумее чужую гаворку, не валодае здольнасцю да яе распазнання і не можа казаць.
<p>Алексія – нарушения чтения, возникающие при поражении различных отделов коры левого полушария (у правшей), или неспособность овладения процессом чтения.</p>	<p>Алексія – парушэнні чытання, што ўзнікаюць пры паразе розных аддзелаў кары левага паўшар’я (у праўшуноў), ці няздольнасць авалодання працэсам чытання.</p>
<p>Альбинізм – врождённое отсутствие пигмента меланина, который придает окраску коже, волосам, радужной и пигментной оболочкам глаза.</p>	<p>Альбінізм – прыроджаная нябытнасьць пігменту меланіну, які надае афарбоўку скуры, валасам, вясёлкавай і пігментнай абалонкам вока.</p>
<p>Альтера́ция – общее название изменения структуры клеток, тканей и органов, сопровождающееся нарушением их жизнедеятельности.</p>	<p>Альтэра́цыя – агульная назва змены структуры клетак, тканін і органаў, што суправаджаецца парушэннем іх жыццядзейнасці.</p>
<p>Амбидекстри́я – способность человека включать в активную работу и левое, и правое полушарие.</p> <ul style="list-style-type: none"> • врождённая – генетически обусловленная способность одинаково владеть правой и левой рукой. • приобретённая – вследствие систематических упражнений, чаще всего у левшей. 	<p>Амбідекстры́я – здольнасць чалавека ўлучаць у актыўную працу і левае, і правае паўшар’е.</p> <ul style="list-style-type: none"> • прыроджаная – генетычна абумоўленая здольнасць аднолькава валодаць правай і левай рукой. • набытая – з прычыны сістэматычных практыкаванняў, найчасцей у леўшуноў.

<p>Амблиопія – понижение зрения, вызываемое некоторыми аномалиями рефракции или заболеваниями.</p>	<p>Амбліопія – паніжэнне зроку, што выклікаецца некаторымі анамаліямі рэфракцыі ці захворваннямі.</p>
<p>Амимія – отсутствие возможности выражать свои мысли и эмоции посредством мимики лица, глаз и жестов, что, как правило, встречается при известных видах умственного расстройства, обыкновенно в связи с афазией.</p>	<p>Амімія – нябытнасць магчымасці выяўляць свае думкі і эмоцыі праз міміку твару, вачэй і жэстаў, што, зазвычай, сустракаецца пры вядомых выглядзах разумовага засмучэння, звычайна ў звязку з афазіяй.</p>
<p>Амнезія – это частичная или полная потеря памяти либо неспособность запоминать новую информацию.</p> <ul style="list-style-type: none"> • антероградная – неспособность запоминать новую информацию. • общая – глубокое расстройство памяти, проявляется в полной неспособности как вспомнить какое-либо событие или факт из прошлого опыта, так и запомнить что-либо новое. • ретроградная – утрата воспоминаний о том, что происходило до события, которое привело к амнезии. • фиксационная – охватывает события и явления, эмоционально связанные с психотравмирующей ситуацией. • частная – появление смутных образов, при которых нарушаются временно-пространственные характеристики. 	<p>Амнезія – гэта частковая ці поўная страта памяці або няздольнасць запамінаць новую інфармацыю.</p> <ul style="list-style-type: none"> • антэраградная – няздольнасць запамінаць новую інфармацыю. • агульная – глыбокае засмучэнне памяці, выяўляецца ў поўнай няздольнасці як успомніць якую-небудзь падзею ці факт з мінулага досведу, так і запомніць што-небудзь новае. • рэтраградная – страта ўспамінаў пра тое, што адбывалася да падзеі, якое прывяло да амнезіі. • фіксацыйная – ахапляе падзеі і з’явы, эмацыйна злучаныя з псіхатраўмавальнай сітуацыяй. • прыватная – з’яўленне смутных выяў, пры якіх

	<p>парушаюцца парушэнне часовае-прасторавыя характарыстыкі.</p>
<p>Амузія – утрата способности понимать или исполнять музыку, писать и читать ноты, возникающее при поражении височных отделов коры правого полушария (у правшей) за счет нарушения музыкального слуха.</p>	<p>Амузія – страта здольнасці разумець ці выконваць музыку, пісаць і чытаць ноты, якое ўзнікае пры паразе скроневых аддзелаў кары правага паўшар'я (у праўшуноў) за кошт парушэння музычнага слыху.</p>
<p>Аналізатар – это система нейронов, воспринимающих раздражения, проводящих нервные импульсы и обеспечивающих переработку информации.</p> <ul style="list-style-type: none"> • вкусовой – это совокупность образований, обеспечивающий восприятие и анализ химических раздражителей при действии их на рецепторы полости рта и формирование вкусовых ощущений. • внутренних органов – участвует в поддержании постоянства внутренней среды организма. • двигательный – нейрофизиологическая система, за счет работы которой осуществляется анализ – и синтез – сигналов, идущих от органов движения. • зрительный – совокупность нервных образований, обеспечивающих восприятие величины, формы, цвета предметов, их взаимного расположения. • кожный – совокупность анатомо–физиологических механизмов, обеспечивающих восприятие, анализ и синтез механических, термических, химических и др. Раздражений. 	<p>Аналізатар – гэта сістэма нейронаў, што ўспрымаюць раздражэнні, якія праводзяць нярвовыя імпульсы і забяспечвальных перапрацоўку інфармацыі.</p> <ul style="list-style-type: none"> • смакавы – гэта сукупнасць адукацый, забяспечвальны ўспрыманне і аналіз хімічных раздражняльнікаў пры дзеянні іх на рэцэптары пустоціны рота і фармаванне смакавых адчуванняў. • унутраных органаў – бярэ ўдзел у падтрыманні сталасці ўнутранага асяроддзя арганізма. • рухальны – нейрафізіялагічная сістэма, за кошт працы якой ужыццяўляецца аналіз – і сінтэз – сігналаў, што ідуць ад органаў руху. • зрокавы – сукупнасць нярвовых адукацый,

<ul style="list-style-type: none"> • обонятельный – нейрофизиологическая система, осуществляющая анализ пахучих веществ, попадающих на слизистую оболочку носовой полости. • слуховой – анатомические структуры, за счет работы которых обеспечивается восприятие звуковых колебаний. • тактильный – обеспечивает восприятие и анализ информации с рецепторов кожи видимых слизистых оболочек с последующим формированием ощущений прикосновения, давления и вибрации. 	<p>што забяспечваюць успрыманне велічыні, формы, колеру прадметаў, іх узаемнага месцавання.</p> <ul style="list-style-type: none"> • скураны – сукупнасць анатома-фізіялагічных механізмаў, што забяспечваюць успрыманне, аналіз і сінтэз механічных, тэрмічных, хімічных і інш. Раздражненняў. • нюхальны – нейрафізіялагічная сістэма, што ажыццяўляе аналіз пахкіх рэчываў, што трапляюць на слізистую абалонку насавой пустоціны. • слыхавы – анатамічныя структуры, за кошт працы якіх забяспечваецца ўспрыманне гукавых ваганняў. • тактыльны – забяспечвае ўспрыманне і аналіз інфармацыі з рэцэптараў скуры бачных слізистых абалонак з наступным фармаваннем адчуванняў дакранання, ціску і вібрацыі.
<p>Анамнэз – совокупность сведений, получаемых при медицинском обследовании путём расспроса самого обследуемого или знающих его лиц.</p>	<p>Анамнэз – сукупнасць звестак, што атрымліваюцца пры медычным абследаванні шляхам роспыту самага які</p>

	абследеуецца ці дасведчаных яго твараў.
Анартрія – утрата способности про- износить звуки речи в результате па- ралича мышц и нервов языка, губ, глотки, гортани, участвующих в арти- куляции.	Анартрыя – страта здольнасці прамаўляць гукі гаворкі ў выніку паралічу цягліц і нерваў мовы, вуснаў, глоткі, гартані, якія ўдзельнічаюць у артыкуляцыі.
Анкетіраванне – средство получения информации для социального обсле- дования, применяется в социологиче- ских, социально-психологических, экономических, демографических ис- следованиях.	Анкетава́нне – сродак атры- мання інфармацыі для сацы- яльнага абследавання, ужы- ваецца ў сацыялагічных, са- цыяльна-псіхалагічных, эканамічных, дэмаграфічных даследаваннях.
Аномалія – отклонение от нормы, от общей закономерности, неправиль- ность. <ul style="list-style-type: none">• половых хромосом – наруше- ния расхождения хромосом при делении половых клеток.	Анамалія – адхіленне ад нормы, ад агульнай заканамернасці, няправільнасць. <ul style="list-style-type: none">• полавых храмасом – парушэння разыход- жання храмасом пры дзяленні полавых кле- так.
Анофтальм – отсутствие одного или обоих глазных яблок.	Анафтальм – нябытнасць аднаго ці абодвух вочных яблыкаў.
Апраксія – расстройство выполнения сложных целенаправленных действий, которое нельзя объяснить мышечной слабостью или нарушением координа- ции движений. <ul style="list-style-type: none">• губ – моторная апраксія лице- вой мускулатуры с расстрой- ством сложных движений губ и языка, приводящим к наруше- нию речи.	Апраксія – засмучэнне вы- канання складаных мэтных дзеянняў, якое няможна вы- тлумачыць цягліцавай сла- басцю ці парушэннем каардынацыі рухаў. <ul style="list-style-type: none">• губ – маторная апраксія асабовай мускулатуры з засмучэннем склада- ных рухаў вуснаў і мо-

- **динамическая** – апраксия обусловленная дезавтоматизацией двигательных актов и их патологической инертностью; характеризуется нарушением навыков, необходимых для превращения отдельных движений в более сложные.
 - **кинестетическая** – апраксия обусловленная нарушением произвольных движений в результате расстройств кинестетической афферентации и характеризующаяся поиском нужных движений.
 - **лобная (регуляторная)** – апраксия при поражении коры префронтальной области полушарий большого мозга, проявляющаяся нарушением программирования сложных, последовательно протекающих двигательных актов.
 - **пространственная** – апраксия, проявляющаяся нарушением ориентировки в пространстве, прежде всего в направлении «правое-левое».
 - **ходьбы** – апраксия, характеризующаяся нарушением ходьбы при отсутствии двигательных, проприоцептивных, вестибулярных расстройств и атаксии; наблюдается при поражении коры лобных долей большого мозга.
 - **частная** – заключается в нарушении плана или замысла сложных действий.
- вы, што прыводзіць да парушэння гаворкі.
- **дынамічная** – апраксія абумоўленая дэаўтаматызацыяй рухальных актаў і іх паталагічнай інэртнасцю; характарызуецца парушэннем навыкаў, патрэбных для ператварэння асобных рухаў у складанейшыя.
 - **кінестэтычная** – апраксія абумоўленая парушэннем адвольных рухаў у выніку засмучэнняў кінестэтычнай аферэнтацыі і якая характарызуецца пошукам патрэбных рухаў.
 - **лобная (рэгулятарная)** – апраксія пры паразе кары прэфронтальнай вобласці паўшар’яў вялікага мозгу, што выяўляецца парушэннем праграмавання складаных, паслядоўна праходзімых рухальных актаў.
 - **просторавая** – апраксія, што выяўляецца парушэннем арыентаўкі ў прасторы, перадусім у кірунку «правае-левае».
 - **хаджэння** – апраксія, што характарызуецца парушэннем хады пры

	<p>нябытнасці рухальных, прапрыяцэпцыйных, вестыбулярных засмучэнняў і атаксіі; назіраецца пры паразе кары лобных дзеляў вялікага мозгу.</p> <ul style="list-style-type: none"> • прыватная – складаецца ў парушэнні плана ці задумы складаных дзеянняў.
<p>Артикуляционный аппарат – это часть голосового аппарата, формирующая звуки речи, а органы, входящие в его состав – артикуляционные органы.</p>	<p>Артыкуляцыйны апарат – гэта частка галасавога апарата, што фармуе гукі гаворкі, а органы, што ўваходзяць у яго склад – артыкуляцыйныя органы.</p>
<p>Асинергія – расстройство сложного двигательного акта вследствие нарушения способности ассоциировать отдельные элементарные движения в сложное движение.</p>	<p>Асінергія – разлад складанага рухальнага акту з прычыны парушэння здольнасці асацыяваць асобныя элементарныя руху ў складаны рух.</p>
<p>Астэнія – постепенно развивающееся психопатологическое расстройство, сопровождающее многие заболевания организма.</p>	<p>Астэнія – психапаталагічнае засмучэнне, якое паступова развіваецца, якое суправаджае шматлікія захворванні арганізма.</p>
<p>Астереогнозія (астереогноз) – вид агнозии тактильной; проявляются в невозможности опознания знакомых предметов при их ощупывании с закрытыми глазами.</p>	<p>Астэрыягазія (астэрыягноз) – від агназіі тактыльнай; праяўляюцца ў немагчымасці апазнання знаёмых прадметаў пры іх абмацванні з заплюшчанымі вачыма.</p>
<p>Астигматизм – дефект зрения, связанный с нарушением формы хрусталика, роговицы или глаза, в результате чего человек теряет способность к чёткому видению.</p>	<p>Астыгматызм – дэфект гледжання, звязаны з парушэннем формы крышталіка, рагавіцы або вока, у выніку чаго чалавек губляе здольнасць да выразнаму бачання.</p>

<p>Асфиксія – удушье, обусловленное кислородным голоданием и избытком углекислоты в крови и тканях.</p> <ul style="list-style-type: none"> • новорóжденных – состояние новорожденных, при котором, вследствие нарушения процесса дыхания, развивается кислородная недостаточность. 	<p>Асфіксія – удушша, абумоўленае кіслародным галаданнем і лішкам вуглекіслаты ў крыві і тканінах.</p> <ul style="list-style-type: none"> • наванарóджаных — стан нованароджаных, пры якім, з прычыны парушэння працэсу дыхання, развіваецца кіслародная недастатковасць.
<p>Атаксія – нарушение согласованности движений различных мышц при условии отсутствия мышечной слабости.</p>	<p>Атаксія – парушэнне ўзгодненасці рухаў розных цягліц пры ўмове адсутнасці мышачнай слабасці.</p>
<p>Атрофія – уменьшение объема органов, тканей и клеток, сопровождающееся снижением их функций.</p>	<p>Атрафія – памяншэнне аб’ёму органаў, тканін і клетак, якое суправаджаецца зніжэннем іх функцый.</p>
<p>Аудиометрия – измерение остроты слуха, определение слуховой чувствительности к звуковым волнам различной частоты.</p>	<p>Аўдыяметрыя – вымярэнне вастрынi слыху, вызначэнне слыхавой адчувальнасці да гукавых хвалях рознай частаты.</p>
<p>А́ура – тонкая, невидимая оболочка, своего рода энергетическое поле находящееся вокруг физического тела.</p>	<p>А́ўра – тонкая, нябачная абалонка, свайго роду энергетычнае поле, якое знаходзіцца вакол фізічнага цела.</p>
<p>Аутизм – расстройство, возникающее вследствие нарушения развития головного мозга и характеризующееся выраженным и всесторонним дефицитом социального взаимодействия и общения, а также ограниченными интересами и повторяющимися действиями.</p>	<p>Аўтызм – разлад, які ўзнікае з прычыны парушэння развіцця галаўнога мозгу і які характарызуецца выяўленым і ўсебаковым дэфіцытам сацыяльнага ўзаемадзеяння і зносін, а таксама абмежаванымі інтарэсамі і паўтаральнымі дзеяннямі.</p>

<p>Аутоагрессия – активность, нацеленная (осознанно или неосознанно) на причинение себе вреда в физической и психической сферах.</p>	<p>Аўтоагрэсія – актыўнасць, нацэленая (свядома ці несвядома) на прычыненне сабе шкоды ў фізічнай і псіхічнай сферах.</p>
<p>Афазія – расстройство речи, при котором частично или полностью утрачивается возможность пользоваться словами для выражения мыслей и общения с окружающими при сохранности функций артикуляционного аппарата и слуха, достаточного для восприятия элементарных речевых звуков.</p> <ul style="list-style-type: none"> • акустико-мнестическая – в основе лежит нарушение объема удержания слухоречевой информации, сужение объема и тормозимость слухоречевой памяти. • амнестическая – заключается в трудности называния предметов, хотя больной знает их значение и употребление. • афферентная – неспособность человека артикулировать звуки. • динамическая – невозможность построения внутренней программы высказывания и ее реализации. • моторная – нарушение устной речи по причине речевой апраксии (нарушения целенаправленных действий, выполнение лишь элементарных движений). • оптико-мнестическая – выражается в том, что больные не могут правильно назвать предмет, а пытаются описать предмет и его функциональное назначение. 	<p>Афазія – разлад прамовы, пры якім часткова або цалкам страчваецца магчымасць карыстацца словамі для выражэння думак і зносін з навакольнымі пры захаванасці функцый артыкуляцыйнай апарата і слыху, дастатковай для ўспрымання элементарных маўленчых гукаў.</p> <ul style="list-style-type: none"> • акустыка-мнестычная – у аснове ляжыць парушэнне аб'ёму ўтрымання слухоречевой інфармацыі, звужэнне аб'ёму і тормазімасть слухоречевой памяці. • амнестычная – заключаецца ў цяжкасці называння прадметаў, хоць хворы ведае іх значэнне і ўжыванне. • аферэнтная – няздольнасць чалавека артыкуляваць гукі. • дынамічная – немагчымасць пабудовы ўнутранай праграмы выказванні і яе рэалізацыі.

<ul style="list-style-type: none"> • семанти́ческая – возникает при поражении зоны стыка височной, теменной и затылочной областей. • сенсо́рная – приобретенное заболевание, которое возникает, если имеет место поражение речевых центров головного мозга. • синтагмати́ческая – нарушение речи, что связывается с динамической организацией в высказываниях человека. • Стабилизи́рующая – поддерживающая постоянство средней формы признака в изменяющихся условиях среды. • эффе́рентная – возникает при поражении заднелобных отделов коры мозга. 	<ul style="list-style-type: none"> • мато́рная – парашэнне вуснай прамовы па прычыне маўленчай апраксіі (парашэнні мэтанакіраваных дзеянняў, выкананне толькі элементарных рухаў). • о́птыка-мнесты́чная – выяўляецца ў тым, што хворыя не могуць правільна назваць прадмет, а спрабуюць апісаць прадмет і яго функцыянальнае прызначэнне. • семанты́чная – узнікае пры паразе зоны стыку скроневай, цем'яной і патылічнай абласцей. • сенсо́рная – набытае захворванне, якое ўзнікае, калі мае месца паражэнне маўленчых цэнтраў галаўнога мозгу. • сінтагматы́чная – парашэнне прамовы, што звязваецца з дынамічнай арганізацыяй у выказваннях чалавека. • якая стабілізу́е – якая падтрымлівае сталасць сярэдняй формы прыкметы ва ўмовах зменаў асяроддзя. • эффе́рентная – узнікае пры паразе заднелобных аддзелаў кары мозгу.
<p>Аффэ́кт – относительно кратковременное, сильно и бурно протекающее</p>	<p>Афе́кт – адносна кароткачасовае, моцна і бурна працякае</p>

<p>эмоциональное переживание.</p> <ul style="list-style-type: none"> • неадекватности – устойчивое отрицательное переживание, вызванное неспособностью добиться успеха в какой-либо деятельности. • генерализованный – устойчивое отрицательное переживание, которое захватывает личность человека в целом. • неустойчивый – неконтролируемое, нестабильное, колеблющееся выражение эмоций. • устойчивый – имеющий устойчивый, постоянный характер. • частный – аффективное состояние, характеризующееся отрицательным эмоциональным фоном. • патологический – болезненное состояние психогенного происхождения, возникающее у практически психически здорового человека. 	<p>эмацыйнае перажыванне.</p> <ul style="list-style-type: none"> • неадэкватнасці – ўстойлівае адмоўнае перажыванне, выкліканае няздольнасцю дамагчыся поспеху ў якой-небудзь дзейнасці. • генералізаваны – ўстойлівае адмоўнае перажыванне, якое захоплівае асобу чалавека ў цэлым. • няўстойлівы – некантраляваны, нестабільны, вагальны выраз эмоцый. • устойлівы – які мае ўстойлівы, пастаянны характар. • прыватны – афектыўны стан, які характарызуецца адмоўным эмацыйным фонам. • паталагічны – хваравіты стан псіхагеннага паходжання, якое ўзнікае ў практычна псіхічна здаровага чалавека.
Б	
<p>Баттарізм – паталогічнае парушэнне рэчы, пры котарым слова произносяцца в чрезмерно быстром темпе, не чётко, не договариваются.</p>	<p>Батарызм – паталагічнае парушэнне прамовы, пры якім словы вымаўляюцца ў празмерна хуткім тэмпе, ня выразна, не дамаўляюцца.</p>
<p>Близору́кость (миопия) – это дефект (аномалия рефракции) зрения, при котором изображение формируется не на сетчатке глаза, а перед ней.</p>	<p>Блізару́касць (міяпія) – гэта дэфект (анамалія рэфракцыі) гледжання, пры якім малюнак фармуецца не на сятчатцы вока, а перад ёй.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • сла́бая – это нарушение рефракции до 3 диоптрий. • сре́дняя – это нарушение рефракции от 3,25 до 6 диоптрий. • си́льная (высо́кая) – это нарушение рефракции свыше 6 диоптрий • прогресси́вная (злока́чественная) – состояние, при котором увеличение степени миопии происходит в год на одну и более диоптрий. 	<ul style="list-style-type: none"> • сла́бая – гэта парушэнне рэфракцыі да 3 дыёптрый. • сярэ́дняя – гэта парушэнне рэфракцыі ад 3,25 да 6 дыёптрый. • со́цная (высо́кая) – гэта парушэнне рэфракцыі звыш 6 дыёптрый. • прагрэсі́ўная (злая́касная) – стан, пры якім павелічэнне ступені міяпіі адбываецца ў год на адну і больш дыёптрый.
<p>Бесе́да – это общение людей, передача друг другу словесных сообщений, обмен мыслями и чувствами.</p>	<p>Гу́тарка – гэта зносіны людзей, перадача адзін аднаму словесных паведамленняў, абмен думкамі і пачуццямі.</p>
<p>Болéзнь – это нарушение нормальной жизнедеятельности организма, возникающее под действием вредных для него факторов.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Фри́дрейха (семéйная атаксі́я фри́дрейха) – аутосомно-рецессивное заболевание, характеризующееся дегенеративным повреждением нервной системы вследствие наследуемой мутации в гене <i>fxn</i>, кодирующем белок фратаксин. • Ли́тля (спастиче́ская дипле́гия) – спастический двусторонний паралич у детей, возникший вследствие пред-, после- или родовой травмы. 	<p>Хваро́ба – гэта парушэнне нармальнай жыццядзейнасці арганізма, якое ўзнікае пад дзеяннем шкодных для яго фактараў.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Фры́дрэйха (сяме́йная атаксі́я фри́дрэйха) – аўтасомна-рецессивное захворванне, якое характарызуецца дэгенератыўным пашкоджаннем нервовай сістэмы з прычыны наследуемай мутацыі ў гене <i>fxn</i>, кадуе бялок фратаксин. • Ли́тля (спасты́чная дыпле́гія) – спастычны двухбаковы параліч ў дзяцей, які ўзнік з прычыны перад-, пасля- або радавой траўмы.

Брадикинезія – замедление активных и содружественных движений.	Брадыкінезія – запаволенне актыўных і ўзгодненых рухаў.
Брадилалія – нарушение темпа рече-производства, характеризующееся замедленной реализацией артикуляторного акта.	Брадылалія – парушэнне тэмпу речепроизводства, якое характарызуецца запаволенай рэалізацыяй артыкуляцыйнага акту.
Брадифразія – замедление речи, происходящее от ослабленного процесса мышления.	Брадыфразія – запаволенне прамовы, тое, што адбываецца ад аслабленага працэсу мыслення.
В	
Від деятельности – процесс (процессы) активного взаимодействия субъекта с объектом, во время которого субъект удовлетворяет какие-либо свои потребности, достигает цели.	Від дзейнасці – працэс (працэсы) актыўнага ўзаемадзеяння суб'екта з аб'ектам, падчас якога суб'ект задавальняе якія–небудзь свае патрэбы, дасягае мэты.
Внешний вид – это визитная карточка человека, по внешнему виду люди определяют не только статус человека, но и его отношение к окружающим.	Знешні выгляд – гэта візітная картка чалавека, па вонкавым выглядзе людзі вызначаюць не толькі статус чалавека, але і яго стаўленне да навакольных.
Внимание – избирательная направленность восприятия на тот или иной объект. <ul style="list-style-type: none"> • зрительное – симптом расстройства фиксируется при изучении полей зрения. 	Увага – выбарчая накіраванасць ўспрымання на той ці іншы аб'ект. <ul style="list-style-type: none"> • зрочкая – сімптом засмучэнні фіксуецца пры вывучэнні палёў гледжання.
Воспитание – целенаправленное формирование личности в целях подготовки её к участию в общественной и культурной жизни в соответствии с социокультурными нормативными	Выхаванне – мэтанакіраванае фарміраванне асобы ў мэтах падрыхтоўкі яе да ўдзелу ў грамадскім і культурным жыцці ў адпаведнасці з

моделями.

- **нравственное** – формирование понятий, суждений, чувств и убеждений, навыков и привычек поведения, соответствующих нормам общества.
- **семейное** – общее название для процессов воздействия на детей со стороны родителей и других членов семьи с целью достижения желаемых результатов.
- **трудо́е** – это деятельность, которая направлена на развитие общетрудовых способностей, формирование психологической готовности, ответственного отношения к труду и продуктам его производства.
- **умственное** – педагогическая деятельность, направленная на развитие интеллектуальной культуры личности, познавательных мотивов, умственных сил, мышления.
- **физическое** – это педагогический процесс, направленный на совершенствование формы и функций организма человека, формирования двигательных умений, навыков.

сацьякультурными
нарматыўными мадэлямі.

- **маральнае** – фарміраванне паняццяў, меркаванняў, пачуццяў і перакананняў, навыкаў і звычак паводзін, якія адпавядаюць нормам грамадства.
- **сямейнае** – агульная назва для працэсаў ўздзеяння на дзяцей з боку бацькоў і іншых членаў сям’і з мэтай дасягнення жаданых вынікаў.
- **працоўнае** – гэта дзейнасць, якая накіравана на развіццё агульнапрацоўных здольнасцяў, фарміраванне псіхалагічнай гатоўнасці, адказных адносін да працы і прадуктам яго вытворчасці.
- **разумовае** – педагагічная дзейнасць, накіраваная на развіццё інтэлектуальнай культуры асобы, пазнавальных матываў, разумовых сіл, мыслення.
- **фізічнае** – гэта педагагічны працэс, накіраваны на ўдасканаленне формы і функцый арганізма чалавека, фарміравання рухальных уменняў, навыкаў.

<p>Восприя́тие – познавательный процесс, формирующий субъективную картину мира.</p> <ul style="list-style-type: none"> • изображе́ния – восприятие визуальной модели внешнего мира. • движе́ния – это отражение изменения положения объекта в пространстве и во времени, т.е. Его направленности и скорости. • сло́ва – восприятие слов в живом потоке речи обусловлено их лексическим значением, раскрываемым из контекста. 	<p>Успрыма́нне – пазнавальны працэс, які фарміруе суб’ектыўную карціну свету.</p> <ul style="list-style-type: none"> • выя́вы – ўспрыманне візуальнай мадэлі знешняга свету. • ру́ху – гэта адлюстраванне змены становішча аб’екта ў прасторы і ў часе, г.зн. Яго накіраванасці і хуткасці. • сло́ва – ўспрыманне слоў у жывым патоку прамовы абумоўлена іх лексічным значэннем, раскрывае з кантэксту.
<p>Вспомога́тельная шко́ла – медицинское учебно–воспитательное учреждение для умственно–отсталых детей.</p>	<p>Дапамо́жная шко́ла – медыцынскае вучэбна–выхаваўчая ўстанова для разумова–адсталых дзяцей.</p>
<p>Вы́бор по образцу́ – один из видов когнитивной деятельности, также основанный на формировании у животного внутренних представлений о среде.</p>	<p>Вы́бар па узору́– адзін з відаў кагнітыўнай дзейнасці, таксама заснаваны на фарміраванні ў жывёлы ўнутраных уяўленняў пра асяроддзе.</p>
<p>Г</p>	
<p>Гаргои́лизм – редкое наследственное заболевание, обусловленное нарушением обмена липидов и мукополисахаридов.</p>	<p>Гаргаі́зм – рэдкае спадчыннае захворванне, абумоўленае парушэннем абмену ліпідаў і мукаполісахарыдаў.</p>
<p>Гебефрeнія – психическое заболевание, одна из форм (юношеская) шизофрении; развивается в период полового созревания.</p>	<p>Гебефрeнія – псіхічнае захворванне, адна з формаў (юнацкая) шызафрэнні; развіваецца ў перыяд палавога паспявання.</p>

<p>Гемипарез (гемиплегия) – это неполный паралич либо же ослабление одной половины тела.</p>	<p>Геміпарез (геміплегія) – гэта няпоўны параліч альбо ж паслабленне адной паловы цела.</p>
<p>Гидроцефалия – чрезмерное накопление спинномозговой жидкости в ликвороносных путях головного мозга, обусловленное ее повышенной продукцией, нарушением циркуляции или резорбции.</p>	<p>Гідрацэфалія – празмернае назапашванне спіннамазгавой вадкасці ў ликвороносных шляхах галаўнога мозгу, абумоўленае яе падвышанай прадукцыяй, парушэннем цыркуляцыі або рэзорбцыі.</p>
<p>Гиперкинез – патологические внезапно возникающие произвольные движения в различных группах мышц.</p>	<p>Гіперкінез – паталагічныя, якія раптам ўзнікаюць, міжвольныя рухі ў розных групах цягліц.</p>
<p>Гипокинезия (гипокинез) – состояние недостаточной двигательной активности организма с ограничением темпа и объема движений.</p>	<p>Гіпакінезія (гіпакінез) – стан недастатковай рухальнай актыўнасці арганізма з абмежаваннем тэмпу і аб'ёму рухаў.</p>
<p>Гипомимия – отсутствие или ослабление выразительности лицевой мускулатуры.</p>	<p>Гіпамімія – адсутнасць ці паслабленне выразнасці асбавой мускулатуры.</p>
<p>Глухонемота – врождённая или наступившая в раннем детстве глухота, сопровождающаяся отсутствием речи из-за нарушений голосового аппарата.</p>	<p>Глуханемата – прыроджаная або насталая ў раннім дзяцінстве глухата, якая суправаджаецца адсутнасцю прамовы праз парушэнні галасавога апарата.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Ринолалия (палатолалия, гнусавость) – расстройства артикуляции и голосообразования, обусловленные дефектами строения и функционирования речевого аппарата. 	<ul style="list-style-type: none"> • Рыналалія (палаталалія, гугнявасць) – засмучэнні артыкуляцыі і голасуўтварэння, абумоўленыя дэфектамі будовы і функцыянавання маўленчага апарата.

<p>Госпитализм– это совокупность психических и соматических нарушений, обусловленных длительным пребыванием человека в больничном стационаре в отрыве от близких людей и от дома.</p>	<p>Шпіталізацыя – гэта сукупнасць псіхічных і саматычных парушэнняў, абумоўленых працяглым знаходжаннем чалавека ў бальнічным стацыянары ў адрыве ад блізкіх людзей і ад дому.</p>
<p>Д</p>	
<p>Дактилографія– это письмо пальцем на любой удобной для письма поверхности. Вспомогательное средство общения с глухим или слепоглухим (слова пишутся на его ладони пальцем).</p>	<p>Дактылаграфія–гэта пісьмо пальцам на кожнай зручнай для ліста паверхні. Дапаможны сродак камунікавання з глухімі ці слепаглухімі (словы пішуцца на яго далоні пальцам).</p>
<p>Дактилологія – своеобразная форма речи (общения), воспроизводящая посредством пальцев рук орфографическую форму слова речи, поскольку использует дактильную азбуку.</p>	<p>Дактылалогія – адмысловая форма гаворкі (камунікаванні), якая прайгравае праз пальцы рук арфаграфічную форму слова гаворкі, бо скарыстае дактильную азбуку.</p>
<p>Дальнозоркость (гиперметропия) – особенность рефракции глаза, состоящая в том, что изображения далёких предметов в покое аккомодации фокусируются за сетчаткой, вследствие чего, человек плохо видит на близком расстоянии.</p>	<p>Дальназёркасць (гіперметрапія) – саблівасць рэфракцыі вока, што складаецца ў тым, што выявы далёкіх прадметаў у супакоі акамадацыі факуюцца за сятчаткай, з прычыны чаго чалавек недабачвае на блізкай адлегласці.</p>
<p>Дальтонизм – это наследственная, реже приобретённая особенность зрения человека и приматов, выражающаяся в неспособности различать один или несколько цветов.</p>	<p>Дальтанізм – гэта спадчыная, радзей набытая асаблівасць зроку чалавека і прыматаў, што выяўляецца ў няздольнасці адрозніваць адзін ці некалькі колераў.</p>

<p>Дебильность – самая легкая форма умственной отсталости, характеризующаяся значительным снижением способности к абстрактному мышлению при сохранности моторики.</p>	<p>Дэбильнасць – самая лёгкая форма разумовай адсталасці, што характарызуецца значным зніжэннем здольнасці да абстрактнага мыслення пры захаванасці маторыкі.</p>
<p>Декомпенсация – это нарушение нормального функционирования отдельного органа, системы органов или всего организма, наступающее вследствие истощения возможностей или нарушения работы приспособительных механизмов.</p>	<p>Дэкампенсация – гэта парушэнне нармальнага функцыянавання асобнага органа, сістэмы органаў ці ўсяго арганізма, надыходнае з прычыны вычарпання магчымасцяў ці парушэння працы прыстасоўвальных механізмаў.</p>
<p>Демэнция – это приобретённое слабоумие, стойкое снижение познавательной деятельности с утратой в той или иной степени ранее усвоенных знаний и практических навыков и затруднением или невозможностью приобретения новых.</p>	<p>Дэмэнцыя – гэта набытая прыдуркаватасць, устойлівае зніжэнне пазнавальнай дзейнасці са стратай у той ці іншай ступені раней засвоеных ведаў і практычных навыкаў і цяжкасцю ці немагчымасцю набыцця новых.</p>
<p>Депривация – это психическое состояние, вызванное лишением возможности удовлетворения самых необходимых жизненных потребностей (таких как сон, пища, жилище, общение ребёнка с отцом или матерью, и т.п.), либо лишением благ, к которым человек был привычен долгое время.</p> <ul style="list-style-type: none"> • когнитивная – это такая депривация, которая возникает в случае, когда внешний мир не упорядочен и слишком изменчив, что снижает возможности понимать, предвосхищать и регулировать сложные изменения. 	<p>Дэпрывация – гэты псіхічны стан, выкліканы пазбаўленнем магчымасці задавальнення самых патрэбных жы-ццёвых патрэб (такіх, як сон, ежа, жы-ллё, камунікаванне дзіцяці з бацькам ці маці, і інш.) або пазбаўленнем даброт, да якіх чалавек быў звыклы доўгі час.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Кагнітыўная – гэтая дэпрывация, якая ўзнікае ў выпадку, калі нава-кольны свет не спарадкаваны і занадта

<ul style="list-style-type: none"> • социальная – это снижение или отсутствие у индивида возможности общаться с другими людьми, – жить, функционально и культурно взаимодействуя с социумом. • сенсорная – это частичное или полное лишение одного или более органов чувств внешнего воздействия. • эмоциональная– это эмоциональное (аффективное) лишение в виде отсутствия любви, внимания и нежных чувств по отношению к ребенку. 	<p>зменлівы, што змяншае магчымасці разумець, апярэдж-ваць і рэгуляваць складаныя змены.</p> <ul style="list-style-type: none"> • сацыяльная – гэта зніжэнне ці нябытнасць у індывіда магчымасці мець зносіны з іншымі людзьмі, – жыць, функцыйна і культурна ўзаема-дзеінічаючы з соцыумам. • сэнсёрная– гэта частковае ці поўнае пазбаўленне аднаго ці больш органа пачуццяў вонкавага ўплыву. • эмацыянальная – гэта эмацыйнае (афектыўнае) пазбаўленне ў выглядзе нябыт-насці кахання, увагі і далікатных пачуццяў у адносінах да дзіцяці.
<p>Дётский церебральный паралич (дцп) – не прогрессирующее поражение мозга, обусловленное воздействием ряда неблагоприятных факторов в пренатальном, перинатальном и раннем постнатальном периодах, всегда сопровождается двигательными и зачастую ортопедическими нарушениями.</p>	<p>Дзіцячы цэрэбральны параліч (дцп) – паразіта мозгу, што непрагрэсіруе, абумоўленая ўплывам шэрагу неспры-яльных фактараў у прэнатальным, перынатальным і раннім постнатальным перыядах, заўсёды суправаджа-ецца рухальнымі і часцей артапедычнымі парушэннямі.</p>
<p>Дефект – это физический или психический недостаток, влекущий за собой отклонения от нормального развития.</p> <ul style="list-style-type: none"> • первичный – повреждение био- 	<p>Дэфэкт – гэта фізічная ці псіхічная нястача, што вабіць за сабой адхіленні ад нармальнага развіцця.</p>

<p>логических систем (отделов ЦНС, анализаторов), которое вызывается биологическими факторами.</p> <ul style="list-style-type: none"> • вторичный – недоразвитие высших психических функций (речи и мышления у глухих, восприятия и пространственной ориентации у слепых, опосредованной памяти и логического мышления у умственно отсталых). • сложный дефект – сочетание двух и более первичных дефектов, в одинаковой степени определяющих структуру аномального развития и трудности в обучении и воспитании ребенка. 	<ul style="list-style-type: none"> • першасны – пашкоджанне біялагічных сістэм (аддзелаў ЦНС, аналізатараў), якое выклікаецца біялагічнымі фактарамі. • другасны – недаразвіццё найвышэйшых псіхічных функцый (гаворкі і мыслення ў глухых, успрымання і прасторавай арыентацыі ў слепых, апасродкаванай памяці і лагічнага мыслення ў разумова адсталых). • складаны дэфект – спалучэнне двух і больш першаных дэфектаў, у аднолькавай ступені вызначальных структурна-анамальнага развіцця і цяжкасці ў навучанні і выхаванні дзіцяці.
<p>Дефектологія – это наука о психофизических особенностях развития детей с психическими и (или) физическими недостатками, закономерностях их обучения и воспитания.</p>	<p>Дэфекталогія – гэта навука пра псіхафізічныя асаблівасці развіцця дзяцей з псіхічнымі і (ці) фізічнымі нястачамі, заканамернасці іх навучання і выхавання.</p>
<p>Децентрация – это механизм преодоления эгоцентризма личности, заключающийся в изменении точки зрения, позиции субъекта в результате столкновения, сопоставления и интеграции ее с позициями, отличными от собственной.</p>	<p>Дэцэнтрацыя – гэта механізм пераадолення эгацэнтрызму асобы, што складаецца ў змене пункту погляду, пазіцыі суб'екта ў выніку су-тыкнення, супастаўлення і інтэграцыі яе з пазіцыямі, выдатнымі ад уласнай.</p>

Дизартрія – это нарушение произношения вследствие нарушения иннервации речевого аппарата, возникающее в результате поражения нервной системы.

- **Бульбарная** – форма дизартрии, при которой речедвигательные расстройства развиваются вследствие поражения языкоглоточного, блуждающего и подъязычного нервов или их ядер.
- **корковая** – форма дизартрии, при которой моторные расстройства речи возникают в связи с очаговым поражением коры головного мозга.
- **мозжечковая** – форма дизартрии, при которой имеет место поражение мозжечка или его проводящих путей.
- **псевдобульбарная** – форма дизартрии, возникающая при двустороннем поражении двигательных корково-ядерных путей, идущих от коры головного мозга к ядрам черепных нервов ствола.
- **Экстрапирамидная** – форма дизартрии, которая возникает при поражении подкорковых узлов и их нервных связей.

Дызартрыя – гэта парушэнне вымаўлення з прычыны парушэння інэрвацыі маўленчага апарата, што ўзнікае ў выніку паразы нервовай сістэмы.

- **бульбарная** – форма дызартрыі, пры якой маўленчарухальныя засмучэнні развіваюцца з прычыны паразы языкаглоткавага, блукаючага і пад'языковага нерваў ці іх ядзер.
- **коркавая** – форма дызартрыі, пры якой маторныя засмучэнні гаворкі ўзнікаюць у звязку з асяродкавай паразай кары галаўнога мозгу.
- **мазжачковая** – форма дызартрыі, пры якой мае месца параз мазжачка ці яго праводных шляхоў.
- **псеўдабульбарная** – форма дызартрыі, што ўзнікае пры двухбаковых паразарухальных коркава-ядзерных шляхах, што ідуць ад кары галаўнога мозгу да ядзер чарапных нерваў ствала.
- **экстрапірамідная** – форма дызартрыі, якая ўзнікае пры па-разе падкоркавых вузлоў і іх нервовых сувязяў.

<p>Дизонтогенія – это различные формы нарушения нормального онтогенеза, возникающих в детском возрасте, когда морфофункциональные системы организма еще не достигли зрелости.</p>	<p>Дызантагенія – гэта розныя формы парушэння антагенезу, якія ўзнікаюць у дзіцячым узросце, калі морфафункцыянальныя сістэмы арганізма яшчэ не дасягнулі сталасці.</p>
<p>Дистрофія – это сложный патологический процесс, в основе которого лежит нарушение клеточного метаболизма, ведущее к структурным изменениям.</p>	<p>Дыстрафія – гэта складаны паталагічны працэс, у аснове якога ляжыць парушэнне клеткавага метабалізму, што вядзе да структурных змен.</p>
<p>Дислалія – это нарушение звукопроизношения при нормальном слухе и сохранной иннервации артикуляционного аппарата.</p>	<p>Дыслалія – гэта парушэнне гукавымаўлення пры нармальным слыху і захоўнай інэрвацыі артыкуляцыйнага апарата.</p>
<p>Дислексія – частичное специфическое нарушение процесса чтения, обусловленное несформированностью (нарушением) высших психических функций и проявляющееся в повторяющихся ошибках стойкого характера.</p>	<p>Дыслексія – частковае спецыфічнае парушэнне працэсу чытання, абумоўленае несфармаванасцю (парушэннем) вышэйшых псіхічных функцый і праяўляецца ў паўтаральных памылках ўстойлівага характару.</p>
<p>Дисморфобия (дисморфофобия, синдром квазимодо) – психическое расстройство, которое выражается болезненной убежденностью в наличии мнимого физического недостатка.</p>	<p>Дысморфаманія (дысморфафобія, сіндром квазімода) – псіхічнае засмучэнне, якое выяўляецца балючай перакананасцю ў наяўнасці ўяўнага фізічнага недахопу.</p>
<p>Дисплазия – неправильное развитие тканей, органов или частей тела.</p>	<p>Дысплазія – няправільнае развіццё тканін, органаў або частак цела.</p>
<p>Дистрофія – патологический процесс, в результате которого та или иная ткань теряет или накапливает</p>	<p>Дыстрафія – паталагічны працэс, у выніку якога тая ці іншая тканіна губляе або на-</p>

вещества, в норме не характерные для неё.	запашвае рэчывы, у норме не характэрныя для яе.
Дисфонія (афонія) – периферическое, органическое нарушение голоса при хронических ларингитах, парезах и параличах гортани, состояниях после удаления опухолей.	Дысфанія (афанія) – перыферычнае, арганічнае парушэнне голасу пры хранічных ларынгітах, парэзах і паралічах гартані, станах пасля пазбаўлення пухліны.
<ul style="list-style-type: none"> • істинная (гортанная) дисфонія – это нарушение голосовой функции, которое возникает при наличии каких-либо образований в гортани или на голосовых связках. 	<ul style="list-style-type: none"> • сапраўдная (гартанная) дысфанія – гэта парушэнне галасавой функцыі, якое ўзнікае пры наяўнасці якіх-небудзь утварэнняў ў гартані або на галасавых звязках.
<ul style="list-style-type: none"> • функцыянальная дисфонія – нарушение голосовой функции, характеризующееся неполным смыканием голосовых связок при отсутствии патологических изменений в гортани; наблюдается при невротических состояниях. 	<ul style="list-style-type: none"> • функцыянальная дысфанія – парушэнне галасавой функцыі, якое характарызуецца няпоўным змыканнем галасавых звязкаў пры адсутнасці паталагічных змяненняў у гартані; назіраецца пры неўратычных станах.
<ul style="list-style-type: none"> • задэ́ржка псіхі́ческага разві́тця (зпр) – это замедление темпа развития психики, которое чаще обнаруживается при поступлении в школу и выражается в нехватке общего запаса знаний, ограниченности представлений, незрелости мышления, преобладании игровых интересов и неспособности заниматься интеллектуальной деятельностью. 	<ul style="list-style-type: none"> • затры́мка псіхі́чнага разві́цця (зпр) – гэта запаволенне тэмпу развіцця псіхікі, якое часцей выяўляецца пры паступленні ў школу і выяўляецца ў недахопе агульнага запаса ведаў, абмежаванасці уяўленняў, ня-сталасць мыслення, перавазе гульнявых інтарэсаў і

	<p>няздольнасці займацца інтэлектуальнай дзейнасцю.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • конституцыйнага – становішча задержкі псіхическага развіцця вызначаецца спадчынасцю. 	<ul style="list-style-type: none"> • канстытуцыйнага паходжання – стан затрымкі псіхічнага развіцця вызначаецца спадчынасцю.
<ul style="list-style-type: none"> • на аснове псіхическага інфантилізма – незреласць асобы з пераважным адставаннем у развіцці эмацыянальна-волевай сферы і захаваннем дзіцячых якасцей асобы. 	<ul style="list-style-type: none"> • на аснове псіхічнага інфантилізму – нясталасць асобы з пераважным адставаннем у развіцці эмацыянальна-волевай сферы і захаваннем дзіцячых якасцей асобы.
<ul style="list-style-type: none"> • на аснове псіхфізічнага інфантилізма – незреласць асобы з адставаннем як па псіхалагічных, так і па фізіялагічных прыкметах. 	<ul style="list-style-type: none"> • на аснове псіхфізічнага інфантилізму – нясталасць асобы з адставаннем як па псіхалагічных, так і па фізіялагічных прыкметах.
<ul style="list-style-type: none"> • соматогеннага – гэты тып псіхической задержкі абумоўлены ўплывам розных цяжкіх соматических становішчаў, перенесеных у раннім узросце (аперацыі з наркозам, хваробы сэрца, малая рухомасць). 	<ul style="list-style-type: none"> • саматагеннага паходжання – гэты тып псіхічнай задержкі, абумоўлены ўплывам розных цяжкіх саматагенных становішчаў, перенесеных у раннім узросце (аперацыі з наркозам, хваробы сэрца, малая рухомасць).
<h3>З</h3>	
<p>Заіканіе – гэта парушэнне гаворкі, якое характарызуецца частым паўторамі або пралангацыяй гукі ці слоў; або частымі прыпынкамі, або нерэшыльнасцю ў рэ-</p>	<p>Заіканне – гэта парушэнне гаворкі, якое характарызуецца частым паўторамі або пралангацыяй гукі ці слоў; або частымі прыпынкамі,</p>

чи, разрывающей её ритмическое течение.	або нерашучасцю ў прамове, разрываецца яе рытмічная плынь.
<ul style="list-style-type: none"> • клоническое – это заикание, которое проявляется в повторении отдельных звуков, слогов или слов. 	<ul style="list-style-type: none"> • кланічнае – гэта заіканне, якое праяўляецца ў паўтарэнні асобных гукаў, складоў або слоў.
<ul style="list-style-type: none"> • неврозоподобное – это форма заикания подразумевает выраженный неврологический дефект, в частности, нарушения моторики в целом и артикуляции в частности. 	<ul style="list-style-type: none"> • неўрозападобнае – гэта форма заікання мае на ўвазе выражаны неўралагічны дэфект, у прыватнасці, парушэнні маторыкі ў цэлым і артыкуляцыі ў прыватнасці.
<ul style="list-style-type: none"> • невротическое – это заикание, при котором у ребенка, практически, отсутствуют ярко выраженные нарушения со стороны невралгии. 	<ul style="list-style-type: none"> • неўратычнае – гэта заіканне, пры якім у дзіцяці практычна адсутнічаюць ярка выяўленыя парушэнні з боку неўралгіі.
<ul style="list-style-type: none"> • смешанное – это форма заикания, при которой наблюдаются и тонические, и клонические судороги. 	<ul style="list-style-type: none"> • змешанае – гэта форма заікання, пры якой назіраюцца і танічныя, і кланічная курчы.
<ul style="list-style-type: none"> • тоническое – это заикание, которое проявляется в длительных паузах в речи, или растягиванием звуков. 	<ul style="list-style-type: none"> • танічнае – гэта заіканне, якое выяўляецца ў працяглых паўзах у прамове або расцягам гукаў.
Запоминание – это сохранение в памяти новой информации	Запамінанне – гэта захаванне ў памяці новай інфармацыі.
Запущенность педагогическая – это состояние, противоположное развитости, образованности (обученности): отсутствие необходимого запаса знаний, слабое владение способами и	Запушчанасць педагогічная – гэта стан, супрацьлеглы развітасці, адукаванасці (навучанасці): адсутнасць неабходнага запаса ведаў, сла-

<p>приемами их приобретения и неразвитость учебно–познавательных мотивов.</p>	<p>бое валоданне спосабамі і прыёмам іх набыцця і неразвітасць вучэбна-познавальных матываў.</p>
<p>Звукопроизношение – процесс образования речевых звуков, осуществляемый энергетическим (дыхательным), генераторным (голосообразовательным) и резонаторным (звукообразовательным) отделами речевого аппарата при регуляции со стороны центральной нервной системы.</p>	<p>Гукавымаўленне – працэс утварэння маўленчых гукаў, які ажыццяўляецца энергетычным (дыхальным), генератарным (голосаўтваральным) і рэзонатарным (гукаўтваральным) аддзеламаі маўленчага апарата пры рэгуляцыі з боку цэнтральнай нервовай сістэмы.</p>
<p>Зона ближайшего развития – уровень развития, достигаемый ребенком в процессе его взаимодействия со взрослым, реализуемый развивающейся личностью в ходе совместной деятельности со взрослым, но не проявляющийся в рамках индивидуальной деятельности.</p>	<p>Зона бліжэйшага развіцця – узровень развіцця, які дасягаецца дзіцяцем у працэсе яго ўзаемадзеяння з дарослым, які развіваецца асобай у ходзе сумеснай дзейнасці з дарослым, але не выяўляецца ў рамках індывідуальнай дзейнасці.</p>
<p>И</p>	
<p>Игра – вид деятельности в условных ситуациях, воссоздающих те или иные области действительности.</p>	<p>Гульня – від дзейнасці ва ўмоўных сітуацыях, што ўзнаўляюць тыя ці іншыя вобласці рэчаіснасці.</p>
<p>Игротерапия – метод психотерапевтического воздействия на детей и взрослых с использованием игры.</p>	<p>Тэрапія пры дапамозе гульні (гульнівая тэрапія) – метадад псіхатэрапеўтычнага ўздзеяння на дзіцяцей і дарослых з выкарыстаннем гульні.</p>
<p>Идиотия – самая глубокая степень олигофрении (умственной отсталости), в тяжёлой форме характеризующаяся почти полным отсутствием речи и мышления.</p>	<p>Ідыятыя – самая глыбокая ступень алігафрэнні (разумовай адсталасці), у цяжкай форме якая характарызуецца амаль поўнай адсутнасцю гаворкі і мыслення.</p>

<p>Идиотія (амавротическая) – наследственное заболевание, которое характеризуется прогрессирующим снижением зрения и деградацией интеллекта в сочетании с другими симптомами поражения нервной системы.</p>	<p>Идыятія (амаўратычная) – спадчыннае захворванне, якое характарызуецца прагрэсавальным зніжэннем зроку і дэградацыяй інтэлекту ў спа-лучэнні з іншымі сімптомамі паражэння нервовай сістэмы.</p>
<p>Идиотія (тэя–сакса) – это серьезная наследственная патология, детская форма семейной амавротической идиотии, возникающая из-за поражения оболочки головного мозга и проявления прогрессирующей умственной отсталости, выраженной нарушениями моторики у ребенка.</p>	<p>Идыятія (тэя–сакса) – гэта сур’ёзная спадчынная паталогія, дзіцячая форма сямейнай амаўратычнай ідыятіі, якая ўзнікае праз паражэнне абалонкі галаўнога мозгу і праявы прагрэсавальнай разумовай адсталасці, выяўленай парушэннямі маторыкі ў дзіцяці.</p>
<p>Изображение предмета – это образ, в той или иной степени подобный (но не идентичный) или сам процесс создания предмета.</p>	<p>Выяўленне прадмета– гэта выява, у той ці іншай ступені падобная (але не ідэнтычная) ці сам працэс стварэння прадмета.</p>
<p>Изображение предмета (целостное) – это образ, в той или иной степени подобный (но не идентичный), помещённый в определённую композицию.</p>	<p>Выяўленне прадмета (цэласнае) – гэта выява, у той ці іншай ступені падобная (але не ідэнтычная), змешчаная ў вызначаную кампазіцыю.</p>
<p>Изучение – тщательное рассмотрение, наблюдение за чем-либо (кем-либо) с целью ознакомления, для выяснения чего-либо.</p>	<p>Вывучэнне – стараннае разгледжванне, назіранне за чым-небудзь (кім-небудзь) дзеля азнаямлення, для высвятлення чаго-небудзь.</p>
<p>Изучение истории развития – это изучение ряда изменений чего-либо (кого-либо).</p>	<p>Вывучэнне гісторыі развіцця – гэта вывучэнне шэрагу змен чаго-небудзь (каго-небудзь).</p>

<p>Изучение продуктов деятельности – это исследовательский метод, который позволяет изучать сформированность знаний и навыков, интересов и особенностей человека на основе анализа продуктов его деятельности.</p>	<p>Вывучэнне прадуктаў дзейнасці – гэта даследчы метада, які дазваляе вывучаць сфарміраванасць ведаў і навыв-каў, інтарэсаў і асаблівасцяў чалавека на аснове аналізу прадуктаў яго дзейнасці.</p>
<p>К</p>	
<p>Комплекс оживления – это особая эмоционально-двигательная реакция ребёнка, обращенная к взрослому.</p>	<p>Комплекс ажыўлення – гэта асобая эмацыянальна-рухальная рэакцыя дзіцяці, звернутая да дарослага.</p>
<p>Конструирование – процесс создания модели, машины, сооружения, технологии с выполнением проектов и расчётов.</p>	<p>Канструяванне – працэс стварэння мадэлі, машыны, пабудовы, тэхналогіі з выкананнем праектаў і разлікаў.</p>
<p>Конфликт – наиболее острый способ разрешения противоречий в интересах, целях, взглядах, возникающих в процессе социального взаимодействия, заключающийся в противодействии участников этого взаимодействия и обычно сопровождающийся негативными эмоциями, выходящий за рамки правил и норм.</p>	<p>Канфлікт – найбольш востры спосаб вырашэння супярэчнасцяў у інтарэсах, мэтах, поглядах, якія ўзнікаюць у працэсе сацыяльнага ўзаемадзеяння, што складаецца ў супрацьдзеянні ўдзельнікаў гэтага ўзаемадзеяння і звычайна суправаджаецца негатывымі эмацыямі, які выходзіць за рамкі правілаў і нормаў.</p>
<p>Конфликт внутриличностный – трудно разрешимое противоречие, вызванное столкновением между примерно равными по силе, но противоположно направленными интересами, потребностями, влечениями.</p>	<p>Канфлікт унутрыасабовы – цяжка вырашальная супярэчнасць, выкліканая сутыкненнем паміж прыкладна роўнымі па сіле, але процілегла накіраванымі інтарэсамі, патрэбамі, цягамі.</p>

<p>Конфлікт межгрупово́й – в нем в качестве субъектов выступают группы, преследующие цели, несовместимые с целями противостоящей группы.</p>	<p>Канфлі́кт міжгрупавы́ – у ім у якасці суб’ектаў выступаюць групы, якія маюць мэты, несумяшчальныя з мэтамі супрацьлеглай групы.</p>
<p>Конфлікт межлічностны́й – наиболее деструктивный способ развития и завершения значимых противоречий, возникающих в процессе межличностного взаимодействия.</p>	<p>Канфлі́кт міжасабовы́ – найбільш дэструктыўны спосаб развіцця і завяршэння значных супярэчнасцяў, якія ўзнікаюць у працэсе міжасобаснага ўзаемадзеяння.</p>
<p>Конфлікт продукті́вный – конфликт, позитивно влияющий на структуру, динамику и результативность социально–психологических процессов, служащий источником самоусовершенствования и саморазвития личности.</p>	<p>Канфлі́кт прадукты́ўны – канфлікт, які пазітыўна ўплывае на структуру, дынаміку і выніковасць сацыяльна–псіхалагічных працэсаў; які служыць крыніцай самаўдасканалення і самаразвіцця асобы.</p>
<p>Коррэ́кция – 1. Деятельность, направленная на исправление особенностей психологического развития, не соответствующих оптимальной модели, с помощью специальных средств психологического воздействия;</p> <p>2. Деятельность, направленная на формирование у человека нужных психологических качеств для повышения его социализации и адаптации к изменяющимся жизненным условиям.</p>	<p>Карэ́кцыя – 1. Дзейнасць, накіраваная на выпраўленне асаблівасцяў псіхалагічнага развіцця, якія не адпавядаюць аптымальнай мадэлі, з дапамогай спецыяльных сродкаў псіхалагічнага ўздзеяння;</p> <p>2. Дзейнасць, накіраваная на фарміраванне ў чалавека патрэбных псіхалагічных якасцяў для павышэння яго сацыялізацыі і адаптацыі да зменлівых жыццёвых умоў.</p>
<p>Косноязы́чие – недостаток речи, заключающийся в неправильном образовании звуков, соответствующих отдельным буквам.</p>	<p>Каснаязы́касць – недахоп маўлення, які складаецца ў няправільным утварэнні гукаў, адпаведных асобным літарам.</p>

<p>Косогла́зие – состояние, при котором на возбуждающий внимание предмет направлена зрительная линия только одного из глаз, зрительная же линия другого принимает какое-нибудь иное направление.</p>	<p>Касаво́касць – стан, пры якім на ўзбуджальны ўвагу прадмет накіравана глядзельная лінія толькі аднаго з вока, глядзельная ж лінія іншага прымае які-небудзь іншы кірунак.</p>
<p>Коэффициэ́нт интеллэ́кта (iq) – количественная оценка уровня интеллекта человека: уровень интеллекта относительно уровня интеллекта средне-статистического человека такого же возраста.</p>	<p>Каэфіцыэ́нт інтэлэ́кту (iq) – колькасная ацэнка ўзроўню інтэлэкту чалавека: узровень інтэлэкту адносна ўзроўню інтэлэкту сярэднестатыстычнага чалавека такога ж ўзросту.</p>
<p>Кретини́зм – эндокринное заболевание, вызываемое недостатком гормонов щитовидной железы, характеризуется выраженным снижением функции щитовидной железы, задержкой физического и умственного развития.</p>	<p>Крэтыні́зм – эндакрыннае захворванне, выкліканае недахопам гармонаў шчытападобнай залозы, характарызуецца выяўленым зніжэннем функцыі шчытападобнай залозы, затрымкай фізічнага і разумовага развіцця.</p>
<h2>Л</h2>	
<p>Левору́кость – доминирование левой руки, которая становится ведущей – прежде всего в силу врожденного доминирования правого полушария головного мозга.</p>	<p>Левару́касць – дамінаванне левай рукі, якая становіцца вядучай – перш за ўсё па прычыне прыроджанага дамінавання правага паўшар’я галаўнога мозгу.</p>
<p>Логоневро́з (логофобия) – невротическая форма заикания, при которой у человека нет стабильно труднопроизносимых звукосочетаний, а заикание проявляется исключительно в сложных для него ситуациях общения.</p>	<p>Логанеўро́з (лагафабія) – неўратычная форма заікання, пры якой у чалавека няма стабільна цяжкіх для вымаўлення гукаспалучэнняў, а заіканне выяўляецца выключна ў складаных для яго сітуацыях зносін.</p>

<p>Логопатія – недостаток, порок речи (заикание, картавость, шепелявость, гнусавость).</p>	<p>Лагапатыя – недахоп, парок маўлення (заіканне, картавасць, шапялявасць, гугнявасць).</p>
<p>Логопедія – специальная педагогическая наука о нарушениях речи, способах их предупреждения, выявления и устранения средствами специального обучения и воспитания.</p>	<p>Лагапедыя – спецыяльная педагагічная навука пра парушэнні маўлення, спосабы іх папярэджання, выяўлення і ліквідацыі сродкамі спецыяльнага навучання і выхавання.</p>
<p>Логотерапія – один из видов экзистенциальной психотерапии, основанный на поиске и анализе смыслов существования.</p>	<p>Лагатэрапія – адзін з відаў экзістэнцыяльнай псіхатэрапіі, заснаваны на пошуку і аналізе сэнсаў існавання.</p>
<p>М</p>	
<p>Макроцефалия – пропорциональное увеличение всего мозга без головной водянки, которое может протекать бессимптомно, но всегда с отставанием умственного развития.</p>	<p>Макрацэфалія – прапарцыянальнае павелічэнне ўсяго мозгу без галаўной вадзянкі, якое можа працякаць бессімптомна, але заўсёды з адставаннем разумовага развіцця.</p>
<p>Манипуляция – коммуникативное воздействие, которое ведет к актуализации у объекта воздействия определенных мотивационных состояний (а вместе с тем и чувств, аттитюдов, стереотипов), побуждающих его к поведению, желательному (выгодному) для субъекта воздействия.</p>	<p>Маніпуляцыя – камунікатыўнае ўздзеянне, якое вядзе да актуалізацыі ў аб'екта ўздзеяння пэўных матывацыйных станаў (а разам з тым і пачуццяў, атыцюдаў, стэрэатыпаў), якія падахвочваюць яго да паводзін, пажаданых (выгодных) для суб'екта ўздзеяння.</p>
<p>Медико–педагогическая комиссия – орган, осуществляющий комплектование специальных (коррекционных)</p>	<p>Медыка–педагагічная камісія – орган, які ажыццяўляе камплектаванне</p>

образовательных учреждений, т.е. отбор аномальных детей в зависимости от специфики и степени выраженности дефекта.	специальных (коррекционных) образовательных учреждений, т.е. отбор аномальных детей в зависимости от специфики и степени выраженности дефекта.
Менингит – воспаление оболочек головного и спинного мозга.	Менінгіт – запаленне абалонак галаўнога і спіннага мозгу.
Менингоэнцефалит – воспаление оболочек и вещества головного мозга, может затронуть спинной мозг, вызывая паралич.	Менінгаэнцыфаліт – запаленне абалонак і рэчыва галаўнога мозгу, можа закрануць спіннага мозгу, выклікаючы параліч.
Метод – систематизированная совокупность шагов, действий, которые необходимо предпринять, чтобы решить определённую задачу или достичь определённой цели.	Мэтад – сістэматызаваная сукупнасць крокаў, дзеянняў, якія трэба распачаць, каб вырашыць вызначанае заданне ці дасягнуць вызначанай мэты.
<ul style="list-style-type: none"> • зоопсихологии – определяет поведение животных как совокупность внешней, преимущественно двигательной активности животных, которая направлена на установление связей организма со средой его обитания. 	<ul style="list-style-type: none"> • зоапсіхалогія – вызначае паводзіны жывёл як сукупнасць вонкавай, пераважна рухальнай актыўнасці жывёл, што накіравана на ўсталяванне сувязяў арганізма з асяроддзем яго пасялення.
<ul style="list-style-type: none"> • исследования личности – совокупность способов и приемов изучения психологических проявлений личности человека. 	<ul style="list-style-type: none"> • даслédвання асобы – сукупнасць спосабаў і прыёмаў вывучэння псіхалагічных праяў асобы чалавека.
<ul style="list-style-type: none"> • проб и ошибок – является врождённым эмпирическим методом мышления человека. 	<ul style="list-style-type: none"> • спрób і памылак – з'яўляецца прыроджаным эмпірычным метадам мыслення чалавека.

<ul style="list-style-type: none"> • психогенетики – методы, позволяющие определить влияние наследственных факторов и среды на формирование тех или иных психических особенностей человека. 	<ul style="list-style-type: none"> • псіхагенетыкі – метады, што дазваляюць вызначыць уплыў спадчынных фактараў і асярод-дзя на фармаванне тых ці іншых псіхічных асаблівасцяў чалавека.
<ul style="list-style-type: none"> • семантыческого дифференциала – метод построения индивидуальных или групповых семантических пространств. 	<ul style="list-style-type: none"> • семантычнага дыферэнцыяла – метады пабудовы індыўідуальных ці групавых семантычных прастораў.
<ul style="list-style-type: none"> • семантыческого радикала – принадлежит к классу методов экспериментальной семантики и является одним из объективных методов анализа значения путем выделения его ассоциативных полей. 	<ul style="list-style-type: none"> • семантычнага радыкала – прыналежыць да класа метадаў эксперыментальнай семантыкі і з’яўляецца адным з аб’ектыўных метадаў аналізу значэння шляхам вылучэння яго асацыяцыйных палёў.
<p>Мімика – выразительные движения мышц лица, являющиеся одной из форм проявления тех или иных чувств человека или движения мускулатуры в координированных комплексах, отражающие разнообразные психические состояния человека.</p>	<p>Міміка – выразныя рухі цягліц твару, што з’яўляюцца адной з формаў праявы тых ці іншых пачуццяў чалавека ці рухі мускулатуры ў каардынаваных комплексах, што адлюстроўваюць розныя псіхічныя станы чалавека.</p>
<p>Мировоззрение – совокупность взглядов, оценок, принципов и образных представлений, определяющих самое общее видение, понимание мира, места в нем человека, а также – жизненные позиции, программы поведения, действий людей.</p>	<p>Светапогляд – сукупнасць паглядаў, ацэнак, прынцыпаў і вобразавых уяўленняў, што вызначаюць самае агульнае бачанне, разуменне свету, месца ў ім чалавека, а таксама – жыццёвыя пазіцыі, праграмы паводзін, дзеянняў людзей.</p>

Мнемони́ка – искусство запоминания.	Мнемони́ка – мастацтва запамінання.
Модальность – в разных предметных областях – категория, характеризующая способ действия или отношение к действию.	Мадальнасць – у розных прадметных абласцях – катэгорыя, што характарызуе спосаб дзеяння ці дачыненне да дзеяння.
Модели́рование – исследование объектов познания на их моделях; построение и изучение моделей реально существующих объектов, процессов или явлений с целью получения объяснений этих явлений, а также для предсказания явлений, интересующих исследователя.	Мадэлява́нне – даследаванне аб'ектаў спазнання на іх мадэлях; пабудова і вывучэнне мадэляў рэальна існых аб'ектаў, працэсаў ці з'яў дзеля атрымання тлумачэнняў гэтых з'яў, а таксама для прадказання з'яў, што цікавяць даследніка.
Модифика́ция поведе́ния – коррекция или терапия поведения личности или группы, основанная на принципах формирования условных рефлексов (иначе говоря, на принципах классического и инструментального обусловливания), а также на методах, использующих когнитивное научение (напр., моделирование).	Мадыфіка́цыя паводзін – карэкцыя ці тэрапія паводзін асобы ці групы, заснаваная на прынцыпах фармавання ўмоўных рэфлексаў (інакш кажучы, на прынцыпах класічнага і інструментальнага абумаўлення), а таксама на метадах, што выкарыстоўваюць кагнітыўнае навучэнне (напр., мадэляванне).
Мозг – центральный отдел нервной системы животных, обычно расположенный в головном (переднем) отделе тела и представляющий собой компактное скопление нервных клеток и их отростков.	Мазгі – цэнтральны аддзел нервовай сістэмы жывёлаў, звычайна змешчаны ў галаўным (пярэднім) адзеле цела; і ўяўляе сабой кампактную сукупнасць нервовых клетак і іх атожылкаў.
Мозговая ата́ка – процедура группового креативного мышления, точнее – это средство получения от группы лиц	Мазгавая ата́ка – працэдура груповага крэатыўнага мыслення, дакладней – гэты сро-

максимального количества идей за короткий промежуток времени.	дак атрымання ад групы асобаў максімальнай колькасці ідэй за кароткі прамежак часу.
Мотів – динамічэркий процесс фізіялагічнага і псіхалагічнага плана, управляючы поведзеннем чалавека, вызначаючы яго накіраванасць, арганізаванасць, актывнасць і устойлівасць.	Матыў – дынамічны працэс фізіялагічнага і псіхалагічнага плану, што кіруе паводзінамі чалавека, які вызначае яго скіраванасць, арганізаванасць, актыўнасць і ўстойлівасць.
Матыва́цыя – побуждзенне к дзейнасці; дынамічэркий працэспсіхалагічнага плана, управляючы поведзеннем чалавека, вызначаючы яго накіраванасць, арганізаванасць, актывнасць і устойлівасць; здольнасць чалавека дзейна задавальняць свае патрэбы.	Матыва́цыя – падахвочванне да дзейнасці; дынамічны працэспсіхалагічнага плану, які кіруе паводзінамі чалавека, вызначае яго скіраванасць, арганізаванасць, актыўнасць і ўстойлівасць; здольнасць чалавека дзейна задавальняць свае патрэбы.
Матывіро́вка – спосаб абаснавання введзеных у паведаванне тых ці іншых матывов (см.), напрыклад, новых абразов, дзейнасці, перыпетый фавулы.	Матывіро́ўка – спосаб абгрунтавання ўводных у апавяд тых ці іншых матываў (гл.), напрыклад, новых выяў, дзейнасці, перыпетый фавулы.
Мужество – адна з добродетелей, атражаючая нравственную сілу пры пераадоленні страху. Мужество зачасную выступае як здольнасць пераносіць страданія, уключаючы фізічную боль.	Мужнасць – адна з учыннасцяў, што адлюстроўвае маральную сілу пры пераадоленні страху. Мужнасць часцей выступае як здольнасць пераносіць пакуты, улічваючы фізічны боль.
Музыка – іскусства, сродкам воплощення хударжественных абразов для котораго являюцца звук і цішыня,	Музыка – мастацтва, сродкам увасаблення мастацкіх выяў для якога з’яўляюцца

особым образом организованные во времени.	гук і цішыня, адменнай вы- явай арганізаванья ў часе.
Музыкотерапія – псіхатэрапэўтычэ- скі метод, іспользуючы музыку в качэствэ лечэбнага сродства.	Музыкатэрапія – псіхатэрапэўтычны метада, што выкарыстоўвае музыку ў якасці лекавага сродку.
Мысль – дзейства ума, разума, рас- судка. Конечны ілі прамежуточны рэзультат мышлэня.	Думка – дзейства розуму, разумнасці, глуду. Канчат- ковы ці прамежкавы вынік мыслэня.
Мышечное чўство – чўства поло- жэня і перамэщэня как аддэльных членов, так і вэсэго чэлавэчэскага тэ- ла.	Мышачнае пацўцэ – па- чўцэ становішча і перасоўвання як асобных членаў, так і ўсяго чалавэчага цэла.
Мышлэніе – гэто пазнаватэльная дэя- тэльнасць чэлавэка.	Мыслэня – гэта пазнаваль- ная дзейнасць чалавэка.
<ul style="list-style-type: none"> • жывотных – гэто складны пра- цэс, вклучаючы как спосаб- насць к экстрэннаму рэшэню тэх ілі інных элемэнтарных ла- гічэскага задач, так і спосаб- насць к абобшчэню. 	<ul style="list-style-type: none"> • жывёл – гэта складаны працэс, што ўклучае як здольнасць да экстрэннай развязкі тых ці інных эле- мэнтарных лагічных заданьяў, так і здольнасць да абагульнэня.
<ul style="list-style-type: none"> • інтуітыўнае – гэто спосабнасць чэлавэка пэньць самую сўть ка- каго-лібо явлэня сразу і пол- насцью бэз прэдварытэльнага лагічэскага размышлэня. 	<ul style="list-style-type: none"> • інтуітыўнае – гэта здольнасць чалавэка зра- зумець самую істоту якой- небудзь з’явы адразу і цалкам бэз папярэднэга лагічнага разважання.
<ul style="list-style-type: none"> • наглядна-дэйтвеннае – вяд мышлэня, опираючыся на не- посрэдственнае вэспрыятэ прэдмэтов в прэцэсе дэйтвья с німі. 	<ul style="list-style-type: none"> • наглядна-дэйтвеннае – від мышлэня, што абспіраецца на непасрэд- нае ўспрыманне прэдмэтаў падчас дэйтвья з імі.

<ul style="list-style-type: none"> • наглядно-образное – совокупность способов и процессов образного решения задач, предполагающих зрительное представление ситуации и оперирование образами составляющих её предметов, без выполнения реальных практических действий с ними. 	<ul style="list-style-type: none"> • наглядна-вобразнае – сукупнасць спосабаў і працэсаў вобразавай развязкі заданняў, што прадугледжваюць глядзельнае ўяўленне сітуацыі і апераванне выявамі складальных яе прадметаў, без выканання рэальных практычных дзеянняў з імі.
<ul style="list-style-type: none"> • словесно-логическое – один из видов мышления, характерный использованием понятий, логических конструкций. 	<ul style="list-style-type: none"> • слóўна-лагічнае – адзін з відаў мыслення, характэрны выкарыстаннем паняццяў, лагічных канструкцый.
<ul style="list-style-type: none"> • творческое – мышление создающее, дающее принципиально новое решение проблемной ситуации, приводящее к новым идеям и открытиям. 	<ul style="list-style-type: none"> • твóрчае – мысленне, якое стварае, дае прынцыповы новы развязак праблемнай сітуацыі, што прыводзіць да новых ідэй і адкрыццяў.
<ul style="list-style-type: none"> • теоретическое – мышление на основе теоретических рассуждений и умозаключений. 	<ul style="list-style-type: none"> • теоретическое – мысленне на аснове тэарэтычных развагаў і вывадаў.
<ul style="list-style-type: none"> • диалогическое – это внешний или внутренний диалог, раскрывающий различные, а поэтому и противоречащие друг другу стороны действительности. 	<ul style="list-style-type: none"> • дыялагічнае – гэта вонкавы ці ўнутраны дыялог, што адкрывае розныя, а таму і супярэчныя адзін аднаму боку рэчаіснасці.
<ul style="list-style-type: none"> • безобразное – свободное от чувственных элементов познания, в качестве которых выступают образы восприятия –, представления – и конструкции речи. 	<ul style="list-style-type: none"> • бязвóобразнае – вольнае ад пачуццёвых элементаў спазнання, у якасці якіх выступаюць выявы ўспрымання –,

	уяўленні – і канструкцыі гаворкі.
<ul style="list-style-type: none"> • кóмплексное – паняtie, іспользаванае Л.С. Выготскім для абзначэння стадыі в развіцці панятій рэбенка, знаходзяцца між сінкрэтам і істіннымі панятцямі. 	<ul style="list-style-type: none"> • кóмплекснае – панятак, скарыстаны Л.С. Выгоцкім для пазначэння стадыі ў развіцці паняткаў дзіцяці, што знаходзіцца паміж сінкрэтам і праўдзівымі паняткамі.
<p>Мю-ры́тм – прадстаўляе сабой аркаобразныя волны, рэгіструемыя в становішчы бодрствования в цэнтральных і цэнтральна–вясочных рэгіёнах скальпа. Амплітуда разлічана, но абычна ніжэ 50 мкв.</p> <p>Наблюдается у 5–15 % людзей.</p>	<p>Мю-ры́тм – уяўляе сабой аркаобразныя хвалі, якія рэгіструюцца ў стане няспаннаў цэнтральных і цэнтральна–скроневых рэгіёнаў скальпа. Амплітуда розная, але звычайна ніжэйшая за 50 мкв.</p> <p>Назіраецца ў 5–15% людзей.</p>
Н	
<p>Наблюдательность – спосабнасць назблюдать за большым колькасцем бясстро мяняюцца прадметаў, верна ацэніваць важнасць назблюдэнняў і запамінаць іх на доўгае врэмя.</p>	<p>Назіральнасць – здольнасць назіраць за вялікай колькасцю прадметаў, што хутка змяняюцца; дакладна ацэніваць важнасць назіранняў і запамінаць іх на доўгі час.</p>
<p>Наблюдение – апісальны псіхалагічны ісследвальскі метад, заключаючыся в целенаправленым і арганізаваным успрыятці і рэгістрацыі паводнення ісследвальскага аб'екта. Назблюденне – арганізаванае, целенаправленае, фіксуемае успрыятці псіхічных явлэнняў с целью их ісследования в апрадэляенных умовах.</p>	<p>Назіранне – апісальны псіхалагічны даследчы метад, які заключаецца ў мэтанакіраваным і арганізаваным ўспрымання і рэгістрацыі паводнення аб'екта-навучэнца. Назіранне – арганізаванае, мэтанакіраванае, фіксуемае ўспрымання псіхічных з'яў з мэтай іх вывучэння ў пэўных умовах.</p>

<p>На́вык – деятельность, сформированная путем повторения и доведения до автоматизма.</p> <p>Всякий новый способ действия, протекая первоначально как некоторое самостоятельное, развёрнутое и сознательное, затем в результате многократных повторений может осуществляться уже в качестве автоматически выполняемого компонента деятельности.</p>	<p>На́вык – дзейнасць, сфарміраваная шляхам паўтарэння і давядзення да аўтаматызму. Кожны новы спосаб дзеяння, што працякае першапачаткова як нейкі самастойны, разгорнуты і свядомы, затым у выніку шматразовых паўтораў можа ажыццяўляцца ўжо ў якасці аўтаматычна выкананага кампанента дзейнасці.</p>
<p>Надэ́жда – эмоциональное переживание, возникающее при ожидании субъектом некоего желаемого события; отражает предвосхищаемую вероятность его реального осуществления. Формируется вследствие познания причин, обуславливающих ожидаемые события, или на основе субъективного эмоционального опыта, накопленного в сходных ситуациях в прошлом.</p>	<p>Надзэ́я – эмацыйнае перажыванне, якое ўзнікае пры чаканні суб'ектам нейкай жаданай падзеі; адлюстроўвае верагоднасць яго рэальнага ажыццяўлення. Фармуецца на аснове пазнання прычын, што абумоўліваюць чаканыя падзеі, або на аснове суб'ектыўнага эмацыйнага вопыту, на- запашанага ў падобных сітуацыях у мінулым.</p>
<p>Надэ́жность – одна из важнейших характеристик методик и тестов психодиагностических – один из критериев их качества, относимый к точности измерений психологических. Отражает точность измерения психологического и устойчивость результатов к действию посторонних факторов. Чем выше надежность теста или методики, тем они относительно свободнее от погрешностей измерения.</p>	<p>Надзэ́йнасць – одна з найважнейших псіхадыягнастычных характарыстык методык і тэстаў – адзін з крытэрыяў іх якасці, якія адносяцца да дакладнасці псіхалагічных вымярэнняў. Адлюстроўвае дакладнасць псіхалагічнага вымярэння і ўстойлівасць вынікаў да дзеяння старонніх фактараў. Чым вышэй надзейнасць тэсту або методыкі, тым яны адносна вальней ад хібаў вымярэння.</p>
<p>Наме́рение – осознанная цель, решимость, смысл желания или действия;</p>	<p>Наме́р – свядомая мэта, рашучасць, сэнс жадання ці</p>

<p>неотъемлемое всепоглощающее ожидание четко сформулированного события с полным отсутствием сомнений в его необходимости.</p>	<p>дзеяння; неад'емнае ўсёпаглынальнае чаканне выразна сфармуляванай падзеі з поўнай адсутнасцю сумненняў у яго неабходнасці.</p>
<p>Направленность личности – это система устойчиво характеризующих побуждений человека. Она определяет избирательность отношений и активности человека и как подструктура личности включает в себя различные побуждения.</p>	<p>Накіраванасць асобы – гэта сістэма памкненняў чалавека, што ўстойліва характарызуюць яго. Яна вызначае выбіральнасць адносін і актыўнасці чалавека і як падструктура асобы ўключае ў сябе розныя падахвочванні.</p>
<p>Напряжённость – состояние тревожного ожидания, возникающее при остром психическом расстройстве, обычно при наличии бреда, галлюцинаций, нарушенного сознания. Характеризуется малой доступностью больных, их готовностью к агрессивно–разрушительным действиям. В зависимости от причинных факторов различают аффективную (эмоциональную) и бредовую.</p>	<p>Напружанасць – стан трывожнага чакання, якое ўзнікае пры вострым псіхічным расстройстве, звычайна пры наяўнасці трызення, галюцынацый, парушанай свядомасці. Характарызуецца малой даступнасцю хворых, іх гатоўнасцю да агрэсіўна-разбуральных дзеянняў. У залежнасці ад прычынных фактараў адрозніваюць афектыўную (эмацыйную) і недарэчную.</p>
<p>Напряжённость психическая – психическое состояние, обусловленное предвосхищением неблагоприятного для субъекта развития событий. Сопровождается ощущением общего дискомфорта, тревоги, иногда страха, но в отличие от тревоги включает в себя готовность овладеть ситуацией, действовать в ней определенным образом.</p>	<p>Напружанасць псіхічная – псіхічны стан, абумоўлены пачуццём таямніцы неспрыяльнага для суб'екта развіцця падзей. Суправаджаецца адчуваннем агульнага дыскамфорту, трывогі, часам страху, але ў адрозненне ад трывогі ўключае ў сябе гатоўнасць авалодаць сітуацыяй, дзейнічаць у ёй пэўным чынам.</p>

<p>Наркомания – заболевание, возникающее в результате употребления наркотических средств, вызывающих в малых дозах эйфорию, в больших – оглушение, наркотический сон. Характеризуется непреодолимым влечением к приему наркотиков, тенденцией к повышению употребляемых доз, формированием абстинентного синдрома, психической и физической зависимостью.</p>	<p>Наркамания – захворювання, яке ўзнікае ў выніку ўжывання наркатычных сродкаў, што выклікаюць у малых дозах эйфарыю, у вялікіх – аглушэнне, наркатычны сон. Характарызуецца непераадольнай цягай да прыёму наркотыкаў, тэндэнцыяй да павышэння ўжывальных доз, фарміраваннем абстынентнага сіндрому, псіхічнай і фізічнай залежнасцю.</p>
<p>Наследственность – способность организмов передавать свои признаки и особенности развития потомству. Благодаря этой способности все живые существа сохраняют в своих потомках характерные черты вида.</p>	<p>Спадчынасць – здольнасць арганізмаў перадаваць свае прыкметы і асаблівасці развіцця нашчадкам. Дзякуючы гэтай здольнасці ўсе жывыя істоты захоўваюць у сваіх нашчадкаў характэрныя рысы выгляду.</p>
<p>Настойчивость – личностное волевое качество, характерное способностью преодолевать внешние и внутренние препятствия, направленное на неуклонное, вопреки трудностям и препятствиям, достижение осуществления цели.</p>	<p>Настойлівасць – асобасная валявая якасць, што характарызуецца здольнасцю пераадольваць знешнія і ўнутраныя перашкоды; што накіравана на няўхільнае, на суперак цяжкасцям і перашкодам, дасягненне ажыццяўлення мэты.</p>
<p>Настроение – достаточно продолжительный эмоциональный процесс невысокой интенсивности, образующий эмоциональный фон для протекающих психических процессов. Настроения принято отличать от аффектов, чувств и эмоций.</p>	<p>Настрой – досыць працяглы эмацыйны працэс невысокай інтэнсіўнасці, утваральны эмацыйны фон для псіхічных працэсаў. Настроі прынята адрозніваць ад афектаў, пачуццяў і эмоцый.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • общественное настроение – социально–психологический феномен, проявляющийся в определенном состоянии чувств и умов, типичных для конкретной социальной группы (класса, слоя), общества в целом в данный период времени или для некоторой социальной ситуации. 	<ul style="list-style-type: none"> • грамадскі настро́й – сацыяльна-псіхалагічны феномен, што выяўляецца ў вызначаным стане пачуццяў і розумаў, тыповых для пэўнай сацыяльнай групы (класа, пласта), грамадства ў цэлым у дадзены перыяд часу ці для некаторай сацыяльнай сітуацыі.
<p>Научение – относительно постоянные изменения в поведении, происходящие в результате практики – взаимодействия организма со средой.</p>	<p>Навучэнне – адносна сталыя змены ў паводзінах, што адбываюцца ў выніку практыкі – узаемадзеяння арганізма з асяроддзем.</p>
<p>Невро́з – это общее понятие, объединяющее группу заболеваний функциональных расстройств нервной системы на фоне психического перенапряжения.</p>	<p>Неўро́з – гэты агульнае паняцце, што аб'ядноўвае групу захворванняў функцыйных засмучэнняў нервовай сістэмы на фоне псіхічнай перанапругі.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • клинический невро́з – невроз, который проявляется повышенной раздражительностью, чувством общей слабости или повышенной утомляемости. 	<ul style="list-style-type: none"> • клінічны неўроз – неўроз, які выяўляецца павышанай раздражняльнасцю, пачуццём агульнай слабасці ці павышанай стомляльнасці.
<ul style="list-style-type: none"> • экспериментальный невро́з – термин И.П. Павлова; обозначает нарушение условно–рефлекторной нервной деятельности животных в условиях, когда им приходится различать очень сходные стимулы, при этом одни из них связаны с подкреплением, а другие – нет. 	<ul style="list-style-type: none"> • эксперыментальны неўроз – тэрмін І.П. Паўлава; пазначае парушэнне ўмоўна–рэфлекторнай нервовай дзейнасці жывёл ва ўмовах, калі ім даводзіцца адрозніваць вельмі па-

	добныя стымулы, пры гэтым адны з іх злучаны з падмацаваннем, а іншыя – не.
Невротызм – черта личности, характеризующаяся эмоциональной неустойчивостью, тревогой, низким самоуважением, иногда – вегетативными расстройствами.	Неўратызм – рыса асобы, што характарызуецца эмацыйнай няўстойлівасцю, трывогай, нізкай самапавагай, часам – вегетатыўнымі засмучэннямі.
Негатывізм – немотивированное поведение субъекта, проявляющееся в действиях, намеренно противоположных требованиям и ожиданиям других индивидов или социальных групп.	Негатывізм – нематываваныя паводзіны суб'екта, што выяўляюцца ў дзеяннях, наўмысна процілеглых вымогам і чаканням іншых індывідаў ці сацыяльных груп.
Негатывізм актывный – отличается тем, что больные делают всё наоборот, о чём бы их ни попросили. Например, когда больного просят подать руку, он прячет её; просят повернуться лицом – отворачивается в противоположную сторону.	Негатывізм актыўны – адрозніваецца тым, што хворыя робяць усё наадварот, пра што б іх ні папрасілі. Напрыклад, калі хворага просяць падаць руку, ён хавае яе; просяць павярнуцца тварам – адварочваецца ў процілеглы бок.
Негатывізм пасіўный – больной вообще не выполняет просьб и требований; например, при просьбе сесть остаётся стоять на прежнем месте.	Пасіўны негатывізм – хворы зусім не выконвае просьбаў і патрабаванняў; напрыклад, пры просьбе сесці застаецца стаяць на ранейшым месцы.
Негатывізм дэцкі – означает вид психологического протеста на требования взрослых, с помощью которого он хочет отстоять права своей личности.	Дзіцячы негатывізм – азначае выгляд псіхалагічнага пратэсту на патрабаванні дарослых, з дапамогай якога ён хоча адстаяць правы сваёй асобы.
Нейролінгвістыка – отрасль психологической науки, пограничная для	Нейралінгвістыка – галіна псіхалагічнай навукі, памеж-

<p>психологии, неврологии и лингвистики, изучающая «мозговые механизмы речевой деятельности и те изменения в речевых процессах, которые возникают при локальных поражениях мозга».</p>	<p>ная для псіхалогіі, неўралогіі і лінгвістыкі, якая вывучае мазгавыя механізмы маўленчай дзейнасці і тыя змены ў маўленчых працэсах, якія ўзнікаюць пры лакальных паразях мозгу.</p>
<p>Нейрón – это структурно-функциональная единица нервной системы.</p>	<p>Нейрón – гэта структурна-функцыянальная адзінка нервовай сістэмы.</p>
<p>Нейроны-детекторы – высокоспециализированные нейроны, избирательно реагирующие на определенный признак стимула – ориентацию, направление движения, интенсивность.</p>	<p>Нейроны-дэтэктары – высокасפעцыялізаваная нейроны, што выбарча рэагуюць на пэўную прыкмету стымуларыентацыю, кірунак руху, інтэнсіўнасць.</p>
<p>Нейропсихология – междисциплинарное научное направление, лежащее на стыке психологии и нейронауки, нацелена на понимание связи структуры и функционирования головного мозга с психическими процессами и поведением живых существ.</p>	<p>Нейрапсіхалогія – міждысцыплінарны навуковы напрамак, які ляжыць на стыку псіхалогіі і нейранавукі; мае на мэце разуменне сувязі структуры і функцыянавання галаўнога мозгу з псіхічнымі працэсамі і паводзінамі жывых істот.</p>
<p>Ненависть – интенсивное, длительное, отрицательно окрашенное чувство, отражающее неприятие, отвращение и враждебность к объекту ненависти (человеку, группе, неодушевленному предмету, явлению).</p>	<p>Нянавісць – інтэнсіўнае, доўгае, адмоўна афарбаванае пачуццё, якое адлюстроўвае непрыманне, агіду і варожасць да аб'екта нянавісці (чалавека, групы, неадушаўленага прадмета, з'явы).</p>
<p>Необихевиоризм – направление американской психологии, возникшее в 30-х годы XX в. в ответ на неспособность классического бихевиоризма объяснить целостность поведения животных и людей.</p>	<p>Неабіхевіярызм – кірунак амерыканскай псіхалогіі, які ўзнік ў 30-я гады XX ст. ў адказ на няздольнасць класічнага бігейвіярызму растлумачыць цэласнасць паводзін жывёл і людзей.</p>

<p>Неофрейдизм – направление в психологии, развившееся в 20–30-е годы XX в. из фрейдизма, основанное последователями Зигмунда Фрейда, принявшими основы его теории, но в котором ключевые понятия психоанализа Фрейда были переработаны.</p>	<p>Неафрэйдызм – кірунак у псіхалогіі, які развіўся ў 20–30-я гады XX ст. з фрэйдызму, заснаваны паслядоўнікамі Зігмунда Фрэйда, якія прынялі асновы яго тэорыі, але ў якім ключавыя паняцці псіхааналізу Фрэйда былі перапрацаваныя.</p>
<p>Непроизвольная реакция – форма поведения, которая изначально не выступает объектом сознательного управления, как например вегетативные реакции. При этом последствия осуществления подобной реакции могут быть осознаны, после чего и сама реакция поставлена под сознательный контроль.</p>	<p>Адвольная реакция – форма паводзін, якая першапачаткова не выступае аб'ектам свядомага кіравання, як напрыклад вегетатыўныя рэакцыі. Пры гэтым наступствы ажыццяўлення падобнай рэакцыі могуць быць свядомыя, пасля чаго і сама рэакцыя пастаўлена пад свядомы кантроль.</p>
<p>Нерв – составная часть нервной системы; покрытая оболочкой структура, состоящая из пучка нервных волокон (главным образом, представленных аксонами нейронов) и поддерживающей их нейроглии.</p>	<p>Нёрв – складовая частка нервовай сістэмы; пакрытая абалонкай структура, якая складаецца з пучка нервовых валокнаў (галоўным чынам, прадстаўленых аксонамі нейронаў) і нейрагліі, што падтрымлівае іх.</p>
<p>Нервная система – целостная морфологическая и функциональная совокупность различных взаимосвязанных нервных структур, которая совместно с эндокринной системой обеспечивает взаимосвязанную регуляцию деятельности всех систем организма и реакцию на изменение условий внутренней и внешней среды.</p>	<p>Нерво́вая сістэ́ма– цэласная марфалагічная і функцыянальная сукупнасць розных узаемязвязаных нервовых структур, якая сумесна з эндакрынай сістэмай забяспечвае ўзаема-звязаную рэгуляцыю дзейнасці ўсіх сістэм арганізма і рэакцыю на змяненне ўмоў унутранага і знешняга асяроддзя.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • вегетативная нервная система – отдел нервной системы, регулирующий деятельность внутренних органов, желез внутренней и внешней секреции, кровеносных и лимфатических сосудов. 	<ul style="list-style-type: none"> • вегетативна нервна система – адзел нервовай сістэмы, які рэгулюе дзейнасць унутраных органаў, залоз унутранай і знешняй сакрэцыі, крывяносных і лімфатычных сасудаў.
<ul style="list-style-type: none"> • периферическая нервная система – условно выделяемая часть нервной системы, находящаяся за пределами головного и спинного мозга. 	<ul style="list-style-type: none"> • перыферычная нервная система – умоўна выдзеленая частка нервовай сістэмы, якая знаходзіцца па-за межамі галаўнога і спіннага мозгу.
<ul style="list-style-type: none"> • центральная нервная система (цнс) – основная часть нервной системы животных (в том числе человека), состоящая из нейронов и их отростков; у беспозвоночных представлена системой тесно связанных между собой нервных узлов (ганглиев), у позвоночных животных (включая людей) – спинным и головным мозгом. 	<ul style="list-style-type: none"> • цэнтральная нервная система (цнс) – асноўная частка нервовай сістэмы жывёл (у тым ліку чалавека), якая складаецца з нейронаў і іх атожылкаў; у бесхрыбтовых прадстаўлена сістэмай цесна звязаных паміж сабой нервных вузлоў (гангліяў), у пазваночных жывёл (у тым ліку людзей) – спінным і галаўным мозгам.
<p>Ністагм – произвольные колебательные движения глаз высокой частоты (до нескольких сотен в минуту). Нистагм представляет собой ритмичные движения глазных яблок.</p>	<p>Ністагм – міжвольныя вагальныя руху вачэй высокай частаты (да некалькіх сотняў у хвіліну). Ністагм ўяўляе сабой рытмічныя рухі вочных яблыкаў.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • вестибулярный нистагм – это толчкообразный нистагм, который вызывается изменением входа от вестибулярных ядер к 	<ul style="list-style-type: none"> • вестыбулярны ністагм – гэта штуршкападобны ністагм, які выклікаецца зменай уваходу ад весты-

воображаемым центрам горизонтальных движений глазных яблок.	бюлярных ядраў да ўяўных цэнтрам гарызантальных рухаў вочных яблыкаў.
<ul style="list-style-type: none"> • оптико–кинетический нистагм возникает при фиксации глазом объекта, который движется в поле зрения. 	<ul style="list-style-type: none"> • оптыка-кінетычны ністагм узнікае пры фіксацыі вокам аб'екта, які рухаецца ў полі зроку.
Новорожденность – возрастной период от рождения до четырех – шестинедельного возраста, в ходе коего происходит первичная адаптация ребенка к внешнему миру.	Нованароджанасць – узроставай перыяд ад нараджэння да чатырох – шасцітыднёвага ўзросту, у ходзе якога адбываецца першасная адаптацыя дзіцяці да навакольнага свету.
О	
Обобщение – продукт мыслительной деятельности, в котором представлены отражения общих признаков и качеств явлений действительности.	Абагульненне – прадукт разумовай дзейнасці, у якім прадстаўлены адлюстраванні агульных прыкмет і якасцяў з'яў рэчаіснасці.
Обоняние – ощущение запаха, способность определять запах веществ, рассеянных в воздухе (или растворенных в воде – для животных, живущих в ней).	Нюх – адчуванне паху, здольнасць вызначаць пах рэчываў, рассеяных ў паветры (або раствораных у вадзе – для жывёл, якія жывуць у ёй).
Образ – субъективная картина мира или его фрагментов, включающая самого субъекта, других людей, пространственное окружение и временную последовательность событий.	Вобраз – суб'ектыўная карціна свету або яго фрагментаў, якая ўключае самога суб'екта, іншых людзей, прасторавае асяроддзе і часовую паслядоўнасць падзей.
Обсесии – вид навязчивых состояний: переживания и действия, не обусловленные ситуациями.	Абсэсіі – від дакучлівых станаў: перажыванні і дзеянні, не абумоўленыя сітуацыямі.

<p>Обучаемость – индивидуальные показатели скорости и качества усвоения человеком знаний, умений и навыков в процессе обучения.</p>	<p>Навучаемасць – індывідуальныя паказчыкі хуткасці і якасці засваення чалавекам ведаў, уменняў і навыкаў у працэсе навучання.</p>
<p>Обучение – целенаправленный педагогический процесс организации и стимулирования активной учебно–познавательной деятельности учащихся по овладению знаний, умений, навыков, развитию творческих способностей и нравственных этических взглядов.</p>	<p>Навучанне – мэтанакіраваны педагогічны працэс арганізацыі і стымулявання актыўнай вучэбна–пазнавальнай дзейнасці вучняў па авалоданні ведаў, уменняў, навыкаў, развіццю творчых здольнасцяў і маральна–этычных поглядаў.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • проблемное обучение – организованный преподавателем способ активного взаимодействия субъекта с проблемно–представленным содержанием обучения, в ходе которого он приобщается к объективным противоречиям научного знания и способам их решения. 	<ul style="list-style-type: none"> • праблемнае навучанне – арганізаваны выкладчыкам спосаб актыўнага ўзаемадзеяння суб'екта з праблемна–прадстаўленым зместам навучання, падчас якога ён далучаецца да аб'ектыўных супярэчнасцяў навуковых ведаў і спосабаў іх рашэння.
<p>Общение – сложный многоплановый процесс установления и развития контактов между людьми и группами, порождаемый потребностями совместной деятельности и включающий в себя как минимум три различных процесса: коммуникацию, интеракцию и социальную перцепцию.</p>	<p>Зносіны (узаеміны) – складаны шматпланавы працэс устанаўлення і развіцця кантактаў паміж людзьмі і групамі, спараджальны патрэбамі сумеснай дзейнасці і што ўключае ў сябе як мінімум тры розныя працэсы: камунікацыю, інтэракцыю і сацыяльную перцепцыю.</p>
<p>Общение фактическое – бессодержательное общение ради самого процесса общения.</p>	<p>Фактычныя зносіны – беззмястоўныя зносіны дзеля самога працэсу зносін.</p>

<p>Общественное мнение – форма массового сознания, в котором проявляется отношение (скрытое или явное) различных групп людей к событиям и процессам действительной жизни, затрагивающим их интересы и потребности.</p>	<p>Грама́дская думка – форма масавай свядомасці, у якой выяўляецца стаўленне (схаванае або відавочнае) розных груп людзей да падзей і працэсаў сапраўднага жыцця, якія закранаюць іх інтарэсы і патрэбы.</p>
<p>Объект – то внешнее, на что направлена деятельность человека.</p>	<p>Аб’ект – то вонкавае, на што накіравана дзейнасць чалавека.</p>
<p>Одарённость – наличие потенциально высоких способностей у какого–либо человека.</p>	<p>Адб́ранасць – наяўнасць патэнцыйна высокіх здольнасцяў у якога-небудзь чалавека.</p>
<p>Одино́чество – социально-психологическое явление, эмоциональное состояние человека, связанное с отсутствием близких, положительных эмоциональных связей с людьми и/или со страхом их потери в результате вынужденной, или имеющей психологические причины социальной изоляции.</p>	<p>Адзінóта – сацыяльна-псіхалагічная з’ява, эмацыйны стан чалавека, звязаная з адсутнасцю блізкіх, станоўчых эмацыйных сувязяў з людзьмі і/або са страхам іх страты ў выніку вымушанай, або якая мае псіхалагічныя прычыны сацыяльнай ізаляцыі.</p>
<p>Онó (ид) – локализованное в бессознательном средоточие инстинктивных побуждений, либо сексуальных, либо агрессивных, стремящихся к немедленному удовлетворению, независимо от отношений субъекта к внешней реальности.</p>	<p>Янó (ід) – лакалізаваны ў не-свядомым цэнтры інстынктыўных памкненняў, альбо сексуальных, альбо агрэсіўных, якія імкнуцца да неадкладнага задавальнення, незалежна ад адносін суб'екта да знешняй рэальнасці.</p>
<p>Онтогенéз – индивидуальное развитие организма, совокупность последовательных морфологических, физиологических и биохимических преобразо-</p>	<p>Антагенéз – індывідуальнае развіццё арганізма, сукупнасць паслядоўных марфалагічных, фізіялагічных</p>

ваний, претерпеваемых организмом, от оплодотворения (при половом размножении) или от момента отделения от материнской особи (при бесполом размножении) до конца жизни.	і біяхімічных пераўтварэнняў, што перажывае арганізм, ад апладнення (пры палавым размнажэнні) або ад моманту аддзялення ад матчынай асобіны (пры бясполым размнажэнні) да канца жыцця.
Обусловливание – создание условий, дающих возможность управлять поведением человека.	Абумоўліванне – стварэнне ўмоў, якія даюць магчымасць кіраваць паводзінамі чалавека.
Оперантное обусловливание – основа приучения, которое происходит через повторение с позитивным подкреплением.	Аперантнае абумоўліванне – аснова прывучвання, якое адбываецца праз паўтарэнне з пазітыўным падмацаваннем.
Операция – действие, совокупность действий для достижения какой-либо цели.	Аперация – дзеянне, сукупнасць дзеянняў для дасягнення якой-небудзь мэты.
Операция интеллектуальная – термин, предложенный Ж. Пиаже для обозначения действий, перешедших на внутренний план.	Аперация інтэлектуальная – тэрмін, які прапанаваў Ж. Піяжэ для абазначэння дзеянняў, што перайшлі на ўнутраны план.
Операция производственная – элемент производственного процесса, являющийся объектом проектирования и организации, включая планирование, учёт, контроль и т.д.	Аперация вытворчая – элемент вытворчага працэсу, які з’яўляецца аб’ектам праектавання і арганізацыі, у тым ліку планаванне, улік, кантроль і г.д.
Опозна́ние – процесс отнесения воспринимаемого предмета к какому-либо определенному классу, за счет чего происходит построение осмысленного перцептивного образа.	Апазнава́нне – працэс аднясення прадмета, які ўспрымаецца, да якога-небудзь вызначанага класа, за кошт чаго адбываецца пабудова асэнсаванага перцэптыўнага ладу.
Оппонентный круг – круг “значимых	Апанэнтнае ко́ла – круг

<p>других”, полемика с которыми регулируется деятельностью субъекта творчества. Выявление к. О. – важное условие социально-психологического анализа динамики творчества, ее зависимости от межличностных отношений.</p>	<p>“значных інших”, палеміка з якімі рэгулюецца дзейнасцю суб’екта творчасці. Выяўленне к. А. – важная ўмова сацыяльна-псіхалагічнага аналізу дынамікі творчасці, яе залежнасці ад міжасобасных адносін.</p>
<p>Организа́ция – это инициатива и руководство в проведении какого-либо мероприятия, дела, процесса.</p>	<p>Арганіза́цыя – гэта ініцыятыва і кіраўніцтва ў правядзенні якога-небудзь мерапрыемства, справы, працэсу.</p>
<p>О́рганы чу́вств – специализированная периферическая анатомо-физиологическая система, обеспечивающая, благодаря своим рецепторам, получение и первичный анализ информации из окружающего мира и от других органов самого организма, то есть из внешней среды и внутренней среды организма.</p>	<p>О́рганы пачу́ццяў – спецыялізаваная перыферычная анатама-фізіялагічная сістэма, якая забяспечвае, дзякуючы сваім рэцэптарам, атрыманне і першасны аналіз інфармацыі з навакольнага свету і ад іншых органаў самога арганізма, гэта значыць, са знешняга асяроддзя і ўнутранага асяроддзя арганізма.</p>
<h2>П</h2>	
<p>Психогиги́ена – раздел гигиены, касающийся обеспечения нервно – психического здоровья человека. Занимается изучением влияния среды на психику человека, разработкой норм труда, отдыха и быта.</p>	<p>Псіхагігі́ена – раздзел гігіены, які тычыцца забеспячэння нервова – псіхічнага здароўя чалавека. Займаецца вывучэннем уплыву асяроддзя на псіхіку чалавека, распрацоўкай нормаў працы, адпачынку і побыту.</p>
<p>Психопрофи́лактика – это система мероприятий, цель которых изучение причин, способствующих возникновению психических заболеваний и на-</p>	<p>Псіхапрафі́лактыка – гэта сістэма мерапрыемстваў, мэта якіх вывучэнне прычын, што спрыяюць узнікненню</p>

<p>рушений; их своевременное выявление и устранение.</p>	<p>псіхічных захворванняў і парушэнняў; іх своєчасовае выяўленне і ліквідацыя.</p>
<p>Психодэлікі – психофармакалагічныя прэпараты, вызываючыя психадэлічныя станы.</p>	<p>Псіхадэлікі – псіхафармакалагічныя прэпараты, якія выклікаюць псіхадэлічныя станы.</p>
<p>Психодыягностыка – тэхналагічны працэс паставкі психалагічнага дыягноза.</p>	<p>Псіхадыягностыка – тэхналагічны працэс паставкі псіхалагічнага дыягназу.</p>
<p>Психодрама – форма псіхатэрапіі, аўтар Я. Морэно (начало 1920-гг.). Заснавана на катарсісе, які дасягаецца пры дапамозе драматычных інсцэніровак, арыентаваных на лячэнне хворых псіхічных праяў за кошт перабудовы адносін і сістэмы пережывання хворых чалавека.</p>	<p>Псіхадрама – форма псіхатэрапіі, аўтар Я. Марэна (пачатак 1920-х гг.). Заснавана на катарсісе, які дасягаецца пры дапамозе драматычных інсцэніровак, арыентаваных на лячэнне хворых псіхічных праяў за кошт перабудовы адносін і сістэмы пережывання хворых чалавека.</p>
<p>Псіхоз – 1. Хваравіты стан, звязаны з паражэннем галаўнога мозгу і вядучы да парушэнняў псіхічных функцый. 2. Сильное воздействие каких-либо явлений, событий на псіхіку чалавека, вызываючыя нервознасць, страх, навязчыя ідэі.</p>	<p>Псіхоз – 1. Хваравіты стан, звязаны з паражэннем галаўнога мозгу. Вядзе да парушэнняў псіхічных функцый. 2. Моцнае ўздзеянне якіх-небудзь з’яў, падзей на псіхіку чалавека, якое выклікае нервовасць, страх, дакучлівыя ідэі.</p>
<p>Псіхалінгвістыка – раздзел псіхалогіі, прысвечаны даследаванню маўленчых паводзін, самастойны прадмет якога быў сфармуляваны ў 1950-х гг. Занімаецца апісаннем со-</p>	<p>Псіхалінгвістыка – раздзел псіхалогіі, прысвечаны даследаванню маўленчых паводзін, самастойны прадмет якога быў сфармуляваны</p>

<p>общений на основе изучения механизмов порождения и восприятия речи, функций речевой деятельности в обществе, связи между коммуникационными сообщениями и свойствами участников коммуникации, связи языкового развития с развитием личности.</p>	<p>ў 1950–х гг. Займаецца апісаннем паведамленняў на аснове вывучэння механізмаў спараджэння і ўспрымання мовы, функцый маўленчай дзейнасці ў грамадстве, сувязі паміж камунікацыйнымі паведамленнямі і ўласцівасцямі ўдзельнікаў камунікацыі, сувязі моўнага развіцця з развіццём асобы.</p>
<p>Психоло́гия – наука о закономерностях функционирования и развития психики человека.</p>	<p>Псіхалогія – навука аб заканамернасцях функцыянавання і развіцця псіхікі чалавека.</p>
<p>Психоло́гия возрастна́я (психология развития) – это отрасль психологической науки, изучающая факты и закономерности развития человека, возрастную динамику его психики. Наибольшее внимание в рамках возрастной психологии традиционно уделяется вопросам детского развития.</p>	<p>Псіхалогія ўзростава́я (псіхалогія развіцця) – гэта галіна псіхалагічнай навукі, якая вывучае факты і заканамернасці развіцця чалавека, узроставаю дынаміку яго псіхікі. Найбольшая ўвага ў рамках узроставай псіхалогіі традыцыйна надаецца пытанням дзіцячага развіцця.</p>
<p>Психоло́гия глу́хих (сурдопсихоло́гия) – раздел психологии, изучающий закономерности развития психической деятельности людей с нарушением слуха.</p>	<p>Псіхалогія глу́хих (сурдапсіхалогія) – раздел псіхалогіі, які вывучае заканамернасці развіцця псіхічнай дзейнасці людзей з парушэннем слыху.</p>
<p>Психоло́гия допра́са и показáния – раздел судебной психологии, изучающий психологические закономерности получения, фиксации и оценки представителями правоохранительных органов значимой для установления ис-</p>	<p>Псіхалогія до́пыту і пака́занняў – раздел судовай псіхалогіі, які вывучае псіхалагічныя заканамернасці атрымання, фіксацыі і ацэнкі прадстаўнікамі праваахоўных</p>

<p>тины информации от свидетелей, потерпевших, подозреваемых, обвиняемых. Допрос рассматривается как специфическая, регламентированная законом форма общения, имеющая характер сотрудничества или противоборства.</p>	<p>органаў значнай для ўстанаўлення ісціны інфармацыі ад сведак, пацярпелых, падазраваных, абвінавчаных. Допыт разглядаецца як спецыфічная, рэгламентаваная законам форма зносін, якая мае характар супрацоўніцтва або проціборства.</p>
<p>Психолógия искусства – отрасль психологии, изучающая процесс восприятия и создания произведений искусства.</p>	<p>Псіхалогія мастацтва – галіна псіхалогіі, якая вывучае працэс ўспрымання і стварэння твораў мастацтва.</p>
<p>Психолógия исправительная – отрасль юридической психологии, изучающая особенности психической деятельности в условиях применения уголовного наказания и перевоспитывающих мероприятий.</p>	<p>Псіхалогія выпраўляльная – галіна юрыдычнай псіхалогіі, якая вывучае асаблівасці псіхічнай дзейнасці ва ўмовах прымянення крымінальнага пакарання і перавыхоўваючых мерапрыемстваў.</p>
<p>Психолógия компьютеризации – отрасль психологической науки, изучающая порождение, функционирование и структуру психического отражения реальности в процессах деятельности индивидов и групп, связанной с созданием и использованием компьютеров, включая их программное обеспечение.</p>	<p>Псіхалогія камп’ютэрызацыі – галіна псіхалагічнай навукі, якая вывучае спараджэнне, функцыянаванне і структуру псіхічнага адлюстравання рэальнасці ў працэсах дзейнасці індывідаў і груп, звязанай са стварэннем і выкарыстоўваннем камп’ютараў, уключаючы іх праграмнае забеспячэнне.</p>
<p>Психолógия криминальная – подраздел юридической психологии, изучающий психологические особенности</p>	<p>Псіхалогія крымінальная – падраздзел юрыдычнай псіхалогіі, які вывучае</p>

<p>становления и развития противоправной деятельности и возможности ее предупреждения.</p>	<p>псіхалагічныя асаблівасці станаўлення і развіцця супрацьпраўнай дзейнасці і магчымасці яе папярэджання.</p>
<p>Психологія наўкі – отрасль психологии, изучающая психологические факторы научной деятельности для повышения ее эффективности.</p>	<p>Псіхалогія навукі – галіна псіхалогіі, якая вывучае псіхалагічныя фактары навуковай дзейнасці для павышэння яе эфектыўнасці.</p>
<p>Психологія наўчнай арганізацыі труда – отрасль психологии, изучающая закономерности совершенствования психической составляющей трудового процесса.</p>	<p>Псіхалогія навуковай арганізацыі працы – галіна псіхалогіі, якая вывучае заканамернасці ўдасканалення псіхічнай часткі працоўнага працэсу.</p>
<p>Психологія аучэння – раздел педагогической психологии, занимающийся изучением формирования познавательной деятельности. Основой психологии обучения является мысль о том, что учет возрастных и индивидуальных особенностей учащихся должен осуществляться с ориентировкой на тот уровень, который может быть ими достигнут завтра. При этом обучение представляет собой не просто передачу знаний, а формирование мотивации и личности.</p>	<p>Псіхалогія навучання – раздел педагогічнай псіхалогіі, які займаецца вывучэннем фарміравання пазнавальнай дзейнасці. Асновай псіхалогіі навучання з’яўляецца думка пра тое, што ўлік узроставых і індыўідуальных асаблівасцей вучняў павінен ажыццяўляцца з арыенціроўкай на той узровень, які можа быць імі дасягнуты заўтра. Пры гэтым навучанне ўяўляе сабой не проста перадачу ведаў, а фармаванне матывацыі і асобы.</p>
<p>Психологія паловых разліччых – раздел дифференциальной психологии, изучающий различия между индивидами, обусловленные или опосредствованные их половой принадлежностью.</p>	<p>Псіхалогія п’олавых адрозненняў – раздзел дыферэнцыяльнай псіхалогіі, які вывучае адрозненні паміж індывідамі, абумоўленыя або апасродкаваныя іх палавой прыналежнасцю.</p>

<p>Психоло́гия правова́я – отрасль психологии, занимающаяся исследованием совокупности практических разновидностей психических оснований права и влияния его на психику.</p>	<p>Псіхалогія правава́я – галіна псіхалогіі, якая займаецца даследаваннем сукупнасці практычных разнавіднасцяў псіхічных падстаў права і ўплыву яго на псіхіку.</p>
<p>Психоло́гия пропага́нды – раздел психологии, изучающий закономерности взаимодействия людей в системах, образуемых источником пропаганды и аудиторией, а также влияние объективных и субъективных факторов на результаты этого процесса.</p>	<p>Псіхалогія прапага́нды – раздзел псіхалогіі, які вывучае заканамернасці ўзаемадзеяння людзей у сістэмах, што ўтвараюцца крыніцай прапаганды і аўдыторыяй, а таксама ўплыў аб'ектыўных і суб'ектыўных фактараў на вынікі гэтага працэсу.</p>
<p>Психоло́гия рели́гии – отрасль психологии, изучающая духовные предпосылки и процессы, связанные с переживаниями при обращении в другую веру, раскаянии, грехе.</p>	<p>Псіхалогія рэлі́гіі – галіна псіхалогіі, якая вывучае духоўныя перадумовы і працэсы, звязаныя з перажываннямі пры звароце ў іншую веру, раскаянні, граху.</p>
<p>Психоло́гия семья́ и бра́ка – междисциплинарное направление в психологии, изучающее проблемы брака и семьи; включает исследования в области социологии, экономики, этнографии, истории, юриспруденции, демографии.</p>	<p>Псіхало́я сям'і і шлю́бу – міждысцыплінарны накірунак у псіхалогіі, які вывучае праблемы шлюбу і сям'і; ўключае даследаванні ў галіне сацыялогіі, эканомікі, этнаграфіі, гісторыі, юрыспрудэнцыі і дэмаграфіі.</p>
<p>Психоло́гия слепы́х (т́ифлопсихология) – отрасль психологии, изучающая психику человека с полностью или частично нарушенным зрением.</p>	<p>Псіхалогія сляпы́х (т́ыфлапсіхалогія) – галіна псіхалогіі, якая вывучае псіхіку чалавека з цалкам або часткова парушаным зрокам.</p>

<p>Психоло́гия социáльная – раздел психологии, изучающий человеческие взаимоотношения, явления, возникающие в процессе общения и взаимодействия людей друг с другом в группах, в частности в семье, в школе, в коллективах. Такие знания необходимы для психологически правильной организации воспитания и взаимоотношения личности и коллектива.</p>	<p>Псіхалогія сацыяльная – раздел псіхалогіі, які вивучае чалавечыя ўзаемаадносіны, з’явы, якія ўзнікаюць у працэсе зносін і ўзаемадзеяння людзей адзін з адным у групах, у прыватнасці ў сям’і, у школе, у калектывах. Такія веды неабходныя для псіхалагічна правільнай арганізацыі выхавання і ўзаемаадносін асобы і калектыву.</p>
<p>Психоло́гия специа́льная (коррекционная психоло́гия) – область психологии развития, изучающая особые состояния, возникающие преимущественно в детском и подростковом возрасте под влиянием различных групп факторов (органической или функциональной природы), проявляющихся в замедлении или выраженном своеобразии психосоциального развития ребёнка, затрудняющих его социально-психологическую адаптацию, включение в образовательное пространство и дальнейшее профессиональное самоопределение.</p>	<p>Псіхалогія спецыя́льная (карэктыйная псіхалогія) – вобласць псіхалогіі развіцця, якая вивучае асаблівыя станы, што ўзнікаюць пераважна ў дзіцячым і падлеткавым узросце пад уплывам розных груп фактараў (арганічнай або функцыянальнай прыроды), якія праяўляюцца ў запаволенні або выяўленай своеасаблівасці псіхасацыяльнага развіцця дзіцяці, якія абцяжарваюць яго сацыяльна-псіхалагічную адаптацыю, уключэнне ў адукацыйную прастору і далейшае прафесійнае самавызначэнне.</p>
<p>Психоло́гия спóрта – область психологической науки, изучающая закономерности проявления и формирования психологических механизмов в спортивной деятельности.</p>	<p>Псіхалогія спóрту – вобласць псіхалагічнай навукі, якая вивучае заканамернасці праявы і фармавання псіхалагічных механізмаў у спартыўнай дзейнасці.</p>

<p>Психоло́гия сцени́ческого иску́ства – область психологии, изучающая творческую деятельность художников сцены (актёра, режиссёра) и процесс восприятия сценических произведений зрителем.</p>	<p>Псіхалогія сцэнічнага маста́цтва – вобласць псіхалогіі, якая вывучае творчую дзейнасць мастакоў сцэны (акцёра, рэжысёра) і працэс успрымання сцэнічных твораў глядачом.</p>
<p>Психоло́гия творчест́ва – раздел психологии, изучающий процесс научных открытий, изобретений, создания произведений искусства.</p>	<p>Псіхалогія творчасці – раздзел псіхалогіі, які вывучае працэс навуковых адкрыццяў, вынаходак, стварэння твораў мастацтва.</p>
<p>Психоло́гия труда́ – область психологии, изучающая закономерности проявления и формирования в труде различных психологических механизмов. Выделяются следующие основные направления исследований: рационализация труда и отдыха, динамика работоспособности, формирование профессиональной мотивации и профессиональной пригодности, оптимизация отношений в трудовых коллективах. В качестве методов используются естественный и лабораторный эксперимент, наблюдение, интервью, анкетные обследования, тренажеры, трудовой метод изучения профессий.</p>	<p>Псіхалогія пра́цы – вобласць псіхалогіі, якая вывучае заканамернасці праявы і фармавання у працы розных псіхалагічных механізмаў. Вылучаюцца наступныя асноўныя напрамкі даследаванняў: рацыяналізацыя працы і адпачынку, дынаміка працаздольнасці, фармаванне прафесійнай матывацыі і прафесійнай прыдатнасці, аптымізацыя адносін у працоўных калектывах. У якасці метадаў выкарыстоўваюцца натуральны і лабараторны эксперымент, назіранне, інтэрв'ю, анкетныя абследаванні, тренажоры, працоўны метады вывучэння прафесій.</p>
<p>Психоло́гия управлѐния – раздел психологии, изучающий психологические закономерности управленческой деятельности.</p>	<p>Псіхалогія кіравання – раздзел псіхалогіі, які вывучае псіхалагічныя заканамернасці кіроўчай дзейнасці.</p>

<p>Психологія юридическая – раздел психологии, предметом которого являются психологические особенности деятельности, связанной с правом.</p>	<p>Псіхалогія юрыдычная – раздел псіхалогіі, прадметам якога з’яўляюцца псіхалагічныя асаблівасці дзейнасці, звязанай з правам.</p>
<p>Психологическая антропология – междисциплинарная отрасль знаний, изучающая этнические особенности психики людей, национальный характер, закономерности формирования и функции национального самосознания, этнических стереотипов.</p>	<p>Псіхалагічная антрапалогія – міждысцыплінарная галіна ведаў, якая вывучае этнічныя асаблівасці псіхікі людзей, нацыянальны характар, заканамернасці фармавання і функцыі нацыянальнай самасвядомасці, этнічных стэрэатыпаў.</p>
<p>Психологическая помощь – область практического применения психологии, ориентированная на повышение социально-психологической компетентности людей и оказания психологической помощи как отдельному человеку, так и группе или организации. Это непосредственная работа с людьми, направленная на решение различного рода психологических проблем, связанных с трудностями в межличностных отношениях, а также глубинных личностных проблем.</p>	<p>Псіхалагічная дапамога – вобласць практычнага прымянення псіхалогіі, арыентаваная на павышэнне сацыяльна-псіхалагічнай кампетэнтнасці людзей і аказання псіхалагічнай дапамогі як асобнаму чалавеку, так і групе або арганізацыі. Гэта непасрэдная праца з людзьмі, накіраваная на рашэнне рознага роду псіхалагічных праблем, звязаных з цяжкасцямі ў міжасобасных адносінах, а таксама глыбінных асобасных праблем.</p>
<p>Психологическая служба – система психологического сопровождения деятельности различных социальных институтов (производство, медицина, образование, культура, спорт, правоохранительные органы).</p>	<p>Псіхалагічная служба – сістэма псіхалагічнага суправаджэння дзейнасці розных сацыяльных інстытутаў (вытворчасць, медыцына, адукацыя, культура, спорт, праваахоўныя органы).</p>
<p>Психологическая служба промышленного предприятия – специализированное подразделение в структуре</p>	<p>Псіхалагічная служба прамысловага прадпрыемства – спецыялізаванае падраздзя</p>

<p>предприятия, предназначенное для проведения практической и психологической работы.</p>	<p>ленне ў структуры прадпрыемства, прызначанае для правядзення практычнай і псіхалагічнай працы.</p>
<p>Психологіческая служба школы – форма практической деятельности психологов, осуществляемая с целью повышения качества учебной и воспитательной работы.</p>	<p>Псіхалагічная служба школы – форма практычнай дзейнасці псіхалагаў, якая ажыццяўляецца з мэтай павышэння якасці вучэбнай і выхаваўчай працы.</p>
<p>Психологический симбиоз – эмоционально-смысловая общность матери и ребенка, служащая отправной точкой дальнейшего формирования его сознания и личности.</p>	<p>Псіхалагічны сімбіёз – эмацыйна-сэнсавая агульнасць маці і дзіцяці, якая служыць адпраўной кропкай далейшага фармавання яго свядомасці і асобы.</p>
<p>Психологическое время – отражение в психике человека системы временных отношений между событиями его жизненного пути.</p>	<p>Псіхалагічны час – адлюстраванне ў псіхіцы чалавека сістэмы часовых адносін паміж падзеямі яго жыццёвага шляху.</p>
<p>Психометрия – раздел экспериментальной психологии, изучающий быстроту возникновения, продолжительность и напряженность различных психических процессов у человека и животных.</p>	<p>Псіхаметрыя – раздзел эксперыментальнай псіхалогіі, які вывучае хуткасць ўзнікнення, працягласць і напружанасць розных псіхічных працэсаў у чалавека і жывёл.</p>
<p>Психопатия – неадекватное развитие эмоционально-волевых черт характера человека, в большей степени детерминированное врожденной неполноценностью нервной системы.</p>	<p>Псіхapatыя – неадэкватнае развіццё эмацыйна-валявых рыс характару чалавека, у большай ступені дэтэрмінаваных прыроджанай непаўнацэннасцю нервовай сістэмы.</p>
<p>Психосемантика – раздел психологии, изучающий развитие и функционирование системы значений индивида.</p>	<p>Псіхасемантыка – раздзел псіхалогіі, якая вывучае развіццё і функцыянаванне сістэмы значэнняў індывіда.</p>

<p>Психосоматика – раздел медицинской психологии, занимающийся изучением психических факторов в развитии функциональных и органических расстройств. Существует ряд заболеваний, в которых роль психосоматических факторов чрезвычайно велика. Это гипертония, язва желудка, сахарный диабет, глаукома.</p>	<p>Психосоматика – раздел медицинской психології, які займаєцца вивучэннем псіхічных фактараў у развіцці функцыянальных і арганічных расстройтваў. Існуе шэраг захворванняў, у якіх роля псіхосаматычных фактараў надзвычай вялікая. Гэта гіпертанія, язва страўніка, цукровы дыябет, глаўкома.</p>
<p>Психостимуляторы – психотропные вещества, активизирующие психическую и, в меньшей степени, физическую активность организма.</p>	<p>Псіхастымулятары – псіхатропныя рэчывы, якія актывізуюць псіхічную і, у меншай ступені, фізічную актыўнасць арганізма.</p>
<p>Психотерапія – оказание психологической помощи людям при различных психологических затруднениях. Может проводиться в индивидуальной (например, индивидуальное консультирование) и групповой (игры и дискуссии) формах. В зависимости от используемой модели развития, функционирования и нарушений психики выделяют различные психотерапевтические подходы: психоаналитический, когнитивный, гуманистический, нейрорлингвистическое программирование.</p>	<p>Псіхатэрапія – аказанне псіхалагічнай дапамогі людзям пры розных псіхалагічных цяжкасцях. Можа праводзіцца ў індывідуальнай (напрыклад, індывідуальнае кансультаванне) і групавой (гульні і дыскусіі) формах. У залежнасці ад выкарыстанай мадэлі развіцця, функцыянавання і парушэнняў псіхікі вылучаюць розныя псіхатэрапеўтычныя падыходы: псіхааналітычны, кагнітыўны, гуманістычны, нейралінгвістычнае праграмаванне.</p>
<p>Психотерапія аналітычная – это попытка построения в ходе консультации психотерапевта некой взаимосвязи между бессознательным и сознательным.</p>	<p>Псіхатэрапія аналітычная – гэта спроба пабудовы ў ходзе кансультацыі псіхатэрапеўта нейкай ўзаемасувязі паміж несвядомым і свядомым.</p>

<p>Психотерапія групавая – одна из форм психотерапии, предусматривающая применение группового метода лечения психологических болезней, имеющая своей целью разрешение внутренних и межличностных конфликтов, коррекцию поведения человека, снятие эмоционального напряжения, избавление человека от психологических комплексов.</p>	<p>Псіхатэрапія групавая – адна з формаў псіхатэрапіі, якая прадугледжвае прымяненне групавога метаду лячэння псіхалагічных хвароб, якая мае сваёй мэтай вырашэнне ўнутраных і міжасобасных канфліктаў, карэкцыю паводзін чалавека, зняцце эмацыянальнага напружання, збаўленне чалавека ад псіхалагічных комплексаў.</p>
<p>Психотерапія рацыянальная – психотерапія, аснованая на раз'ясненні больному прычыны болезні, сутнасці отдельных симптомов с использованием логических доводов для доказательства относительной безопасности болезні для жизни и трудоспособности с целью мобилизации потенциальных возможностей личности в борьбе с болезнью.</p>	<p>Псіхатэрапія рацыянальная – псіхатэрапія, заснаваная на тлумачэнні хвораму прычыны хваробы, сутнасці асобных сімптомаў з выкарыстаннем лагічных довадаў для доказу адноснай бяспекі хваробы для жыцця і працаздольнасці з мэтай мабілізацыі патэнцыйных магчымасцяў асобы ў барацьбе з хваробай.</p>
<p>Психотерапія сугестыўная – это прямое воздействие врача на глубокие переживания больного путём словесного внушения.</p>	<p>Псіхатэрапія сугестыўная – гэта прамое ўздзеянне лекара на глыбокія перажыванні хворага шляхам слоўнага выклікання.</p>
<p>Психотэхніка – ранний этап развития психологии труда и инженерной психологии, главной проблемой которого была научная организация труда.</p>	<p>Псіхатэхніка – ранні этап развіцця псіхалогіі працы і інжынернай псіхалогіі, галоўнай праблемай якога была навуковая арганізацыя працы.</p>
<p>Психотоксикологія – раздел медицинской психологии, изучающий нейрорхимические механизмы, проявления и способы лечения психических на-</p>	<p>Псіхатаксікалялогія – раздзел медыцынскай псіхалогіі, які вывучае нейрахімічныя механізмы, праявы і спосабы</p>

<p>рушений, которые вызываются химическими веществами (галлюциногенами).</p>	<p>лячэння псіхічных парушэнняў, што выклікаюцца хімічнымі рэчывамі (галюцынагенамі).</p>
<p>Психофармакалогія – раздел психологии, изучающий влияние психотропных средств на психические состояния и деятельность с помощью психологических тестов и психофизиологических методик. Основной задачей психофармакологии является достижение более эффективного применения психотропных средств.</p>	<p>Псіхафармакалогія – раздел псіхалогіі, які вивучае ўплыў псіхатропных сродкаў на псіхічныя станы і дзейнасць з дапамогай псіхалагічных тэстаў і псіхафізіялагічных метадык. Асноўнай задачай псіхафармакалогіі з'яўляецца дасягненне больш эфектыўнага прымянення псіхатропных сродкаў.</p>
<p>Психофізіка – раздел психологии, основанный Г. Фехнером, посвященный измерениям ощущений в зависимости от величин физических раздражителей. Выделяют два раздела психофизики: измерение сенсорной чувствительности и исследование психофизических функций.</p>	<p>Псіхафізіка – раздел псіхалогіі, заснаваны Г. Фехнерам, прысвечаны вымярэнням адчуванняў у залежнасці ад велічынь фізічных раздражняльнікаў. Вылучаюць дзве часткі псіхафізікі: вымярэнне сэнсарнай адчувальнасці і даследаванне псіхафізічных функцый.</p>
<p>Психофізіка класічная – это отрасль, занимающаяся проблемами восприятия человеком силы различных сигналов.</p>	<p>Псіхафізіка класічная – гэта галіна, якая займаецца праблемамі ўспрымання чалавекам сілы розных сігналаў.</p>
<p>Психофізіка сучасная – отрасль психофизики, которая допускает существование в сенсорной системе собственных сенсорных шумов и рассматривает обнаружение раздражителей малой интенсивности как выделение слабого сигнала на фоне флуктуаций этих шумов.</p>	<p>Псіхафізіка сучасная – галіна псіхафізікі, якая дапускае існаванне ў сэнсарнай сістэме ўласных сэнсарных шумоў і разглядае выяўленне раздражняльнікаў малой інтэнсіўнасці як вылучэнне слабога сігнала на фоне флуктуацый гэтых шумоў.</p>

<p>Психофізика Стивенса (закон Стивенса) – модификация основного психофизического закона, согласно которой между рядом ощущений и рядом физических раздражителей существует степенная зависимость: $y = k$.</p>	<p>Псіхафізіка Стывенса (закон Стывенса) – мадыфікацыя асноўнага псіхафізічнага закона, згодна з якой паміж шэрагам адчуванняў і шэрагам фізічных раздражняльнікаў існуе ступенная залежнасць: $y = k$.</p>
<p>Психофизиология – раздел психологии, посвященный изучению роли биологических факторов, в том числе свойств нервной системы, в реализации психической деятельности. В зависимости от исследовательской области выделяют психофизиологию ощущений и восприятий, речи и мышления, эмоций, внимания, произвольных действий, дифференциальную психофизиологию.</p>	<p>Псіхафізіялогія – раздзел псіхалогіі, прысвечаны вывучэнню ролі біялагічных фактараў, у тым ліку ўласцівасцяў нервовай сістэмы, у рэалізацыі псіхічнай дзейнасці. У залежнасці ад даследчай вобласці вылучаюць псіхафізіялогію адчуванняў і успрыманняў, прамовы і мыслення, эмоцый, увагі, адвольных дзеянняў, дыферэнцыяльную псіхафізіялогію.</p>
<p>Психофизическое взаимодействие – идеалистическое решение психофизической проблемы, согласно которому сознание и его нервный (телесный) субстрат представляют собой два самостоятельных начала, оказывающих влияние друг на друга.</p>	<p>Псіхафізічнае ўзаемадзеянне – ідэалістычнае рашэнне псіхафізічнай праблемы, згодна з якім свядомасць і яго нервовы (цялесны) субстрат уяўляюць сабой два самастойныя пачаткі, што аказваюць ўплыў адзін на аднаго.</p>
<p>Р</p>	
<p>Работоспособность – 1) способность органа или целого организма к активной деятельности в заданном режиме; 2) в физиологии труда – уровень функциональных возможностей организма (физиологической системы, ор-</p>	<p>Працаздольнасць – 1) здольнасць органа або цэлага арганізма да актыўнай дзейнасці ў зададзеным рэжыме;</p>

<p>гана), характеризующийся эффективностью (количеством и качеством) работы, выполняемой за определенный промежуток времени.</p>	<p>2) у фізіялогіі працы – узровень функцыянальных магчымасцяў арганізма (фізіялагічнай сістэмы, органа), які характарызуецца эфектыўнасцю (колькасцю і якасцю) работы, якая выконваецца за пэўны прамежак часу.</p>
<p>Развіццё – біялагічны працэс тесна звязаных колькасных (рост) і якасных (дыферэнцыяцыя) пераўтварэнняў асобін з моманту зароджэння да канца жыцця (індывідуальнае развіццё, або онтогенез) і на працягу ўсяго часу існавання жыцця на зямлі іх відаў і другіх сістэматычных груп (історычнае развіццё, або філагенез).</p>	<p>Развіццё – біялагічны працэс тесна звязаных колькасных (рост) і якасных (дыферэнцыяцыя) пераўтварэнняў асобін з моманту зароджэння да канца жыцця (індывідуальнае развіццё, або антагенез) і на працягу ўсяго часу існавання жыцця на зямлі іх відаў і іншых сістэматычных груп (гістарычнае развіццё, або філагенез).</p>
<p>Развіццё воображэння – цэленаправлены працэс, праследуючы задачы развіцця яркасці воображаемых аб'ектаў, іх арыгінальнасць і глыбіню, а таксама плённасць воображэння.</p>	<p>Развіццё ўяўлення – мэтанакіраваны працэс, які праследуе задачы развіцця яркасці ўяўных вобразаў, іх арыгінальнасць і глыбіню, а таксама плённасць уяўлення.</p>
<p>Развіццё воспрыймаў – працэс якаснага пераўтварэння працэсаў воспрыймаў па меры росту арганізма і назапашвання індывідуальнага вопыта.</p>	<p>Развіццё ўспрымання – працэс якаснага пераўтварэння працэсаў ўспрымання па меры росту арганізма і назапашвання індывідуальнага вопыта.</p>
<p>Развіццё рухаў дзіцяці – працэс якаснага пераўтварэння сістэмы рухаў па меры росту арганізма і назапашвання індывідуальнага вопыта.</p>	<p>Развіццё рухаў дзіцяці – працэс якаснага пераўтварэння сістэмы рухаў па меры росту арганізма і назапашвання індывідуальнага вопыта.</p>

<p>Разві́тие лі́чности – процесс становления личности под влиянием внешних и внутренних, социальных и природных факторов.</p>	<p>Разві́ццэ асо́бы – працэс станаўлення асобы пад уплывам знешніх і ўнутраных, сацыяльных і прыродных фактараў.</p>
<p>Разві́тие псі́хікі – закономерное изменение психических процессов во времени, выраженное в их количественных, качественных и структурных преобразованиях.</p>	<p>Разві́ццэ псіхікі – заканамернае змяненне псіхічных працэсаў у часе, выказанае ў іх колькасных, якасных і структурных пераўтварэннях.</p>
<p>Разві́тие рэ́чи – широко используемое комплексное обозначение процессов, этапов и методик, связанных с овладением средствами как устной, так и письменной речи.</p>	<p>Разві́ццэ маў́лення – шырока выкарыстоўваемае комплекснае абазначэнне працэсаў, этапаў і метадык, звязаных з авалоданнем сродкамі як вуснага, так і пісьмовага маўлення.</p>
<p>Раздражі́мость – способность живых организмов реагировать на внешние воздействия изменениями, которые могут включать в себя широкий репертуар реакций, начиная с диффузных реакций протоплазмы у простейших и кончая сложной, высокоспециализированной реакцией человека.</p>	<p>Раздражні́льнасць – здольнасць жывых арганізмаў рэагаваць на знешнія ўздзеянні зменамі, якія могуць уключаць у сябе шырокі рэпертуар рэакцый, пачынаючы з дыфузных рэакцый пратаплазмы ў найпростых і канчаючы складанай, высокаспецыялізаванай рэакцыяй чалавека.</p>
<p>Раздражі́тель – фактор, вызывающий в организме какую–нибудь реакцию, раздражение.</p>	<p>Раздражні́льнік – фактар, які выклікае ў арганізме якую–небудзь рэакцыю, раздражненне.</p>
<p>Ра́зум – способность человека логически и творчески мыслить.</p>	<p>Рóзум – здольнасць чалавека лагічна і творча мысліць.</p>
<p>Распределе́ние – процесс определения соответствующей позиции для человека, которая используется в организации обучения.</p>	<p>Размеркава́нне – працэс вызначэння адпаведнай пазіцыі для чалавека, якая выкарыстоўваецца ў арганізацыі навучання.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • биноминальное – одно из самых распространенных дискретных распределений, которое применяется для вычисления вероятности в задачах с фиксированным числом испытаний или тестов, когда результатом любого испытания может быть только успех или неудача. 	<ul style="list-style-type: none"> • бінамінальнае – адно з самых пашыраных дыскрэтных размеркаванняў, якое ўжываецца для вылічэння верагоднасці ў заданнях з фіксаваным лікам выпрабаванняў ці тэстаў, калі вынікам кожнага выпрабавання можа быць толькі поспех ці няшчасце.
<ul style="list-style-type: none"> • нормальное – (синоним – распределение Гаусса) – распределение непрерывной случайной величины с плотностью. 	<ul style="list-style-type: none"> • нармальнае – (сінонім – размеркаванне Гаўса) – размеркаванне бесперапыннай выпадковай велічыні са шчыльнасцю.
<ul style="list-style-type: none"> • Пуассона – это дискретное распределение, являющееся одним из важных предельных случаев биномиального распределения, которое моделирует случайную величину, представляющую собой число событий, произошедших за фиксированное время. 	<ul style="list-style-type: none"> • Пуасона – гэта дыскрэтнае размеркаванне, што з’яўляецца адным з важных лімітавых выпадкаў біномнага размеркавання, якое мадэлюе выпадковую велічыню, што ўяўляе сабой лік падзей, што адбыліся за фіксаваны час.
<ul style="list-style-type: none"> • статистическое – это математическая модель объектов реальности в виде соотношения значений переменной X, характеризующим свойства выборки, к частоте их появления. 	<ul style="list-style-type: none"> • статыстычнае – гэта матэматычная мадэль аб’ектаў рэальнасці ў выглядзе суадносін значэнняў зменнай X, якія характарызуюць уласцівасці выбірання да частотаў іх з’яўлення.
<ul style="list-style-type: none"> • Стьюдента – это распределение случайной величины, где случайные величины u и x независимы. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ст’юдэнта – гэта размеркаванне выпадковай велічыні, дзе выпадковыя велічыні u і x незалежныя.

<ul style="list-style-type: none"> • Фішера – это распределение случайной величины, где случайные величины x_1 и x_2 независимы. 	<ul style="list-style-type: none"> • Фішэра – гэта размеркаванне выпадковай велічыні, дзе выпадковыя велічыні x_1 і x_2 незалежныя.
<p>Рассеянность – это особенность внимания, которая мешает человеку сосредоточиться на том, что происходит с ним самим или в его ближайшем окружении.</p>	<p>Рассеянасць – гэта асаблівасць увагі, якая перашкаджае чалавеку засяродзіцца на тым, што адбываецца з ім самім ці ў яго найбліжэйшым асяроддзі.</p>
<p>Рассудок – мыслительная способность, позволяющая логически осмыслить действительность.</p>	<p>Развага – разумовая здольнасць, што дазваляе лагічна асэнсоўваць рэчаіснасць.</p>
<p>Расстройства – это особые психические состояния, при которых человек существенно отличается от среднего человека, с точки зрения, – как они думают, как воспринимают, чувствуют и относятся к другим.</p>	<p>Расстройствы – гэта асаблівыя псіхічныя станы, пры якіх чалавек істотна адрозніваецца ад сярэдняга чалавека, з пункту погляду, – як яны думаюць, як успрымаюць, адчуваюць і ставяцца да іншых.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • речи – это нарушения, при которых речевые навыки ребенка ниже возрастной нормы, несмотря на отсутствие мозговых повреждений, адекватное умственное развитие, нормальный слух и нормальные условия для овладения языком. 	<ul style="list-style-type: none"> • маўлення – гэта парушэнні, пры якіх маўленчыя навыкі дзіцяці ніжэй за узроставую норму, нягледзячы на нябытнасць мазгавых пашкоджанняў, адекватнае разумовае развіццё, нармальны слых і нармальныя ўмовы для авалодання мовай.
<ul style="list-style-type: none"> • памяти – это нарушения, выражающиеся в ложных воспоминаниях; может происходить 	<ul style="list-style-type: none"> • памяці – гэта парушэнні, што выяўляюцца ў непраўдзівых успамінах;

<p>смешение прошлого и настоящего, а также реальных и вымышленных событий.</p>	<p>мога адбывацца змешванне мінулага і сапраўднага, а таксама рэальных і выдуманых падзей.</p>
<p>Рассторма́живание – это исчезновение в коре больших полушарий головного мозга состояния внутреннего торможения при действии какого-либо нового, постороннего раздражителя.</p>	<p>Растармо́жванне – гэта знікненне ў кары вялікіх паўшар'яў галаўнога мозгу стану ўнутранага тармажэння пры дзеянні якога-небудзь новага, чужога раздражняльніка.</p>
<p>Реа́кция – действие, состояние, процесс, возникающие в ответ на какое-либо воздействие.</p>	<p>Рэа́кцыя – дзеянне, стан, працэс, якія ўзнікаюць у адказ на які-небудзь уплыў.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • ориенти́ровочная – это произвольная реакция организма (безусловный рефлекс) на новый раздражитель, сопровождающаяся изменениями активности всех его систем. 	<ul style="list-style-type: none"> • арыентава́льная – гэта міжвольная рэакцыя арганізма (безумоўны рэфлекс) на новы раздражняльнік, якая суправаджаецца зменамі актыўнасці ўсіх яго сістэм.
<p>Регрессия – форма психологической защиты, которая характеризуется тем, что при ее реализации происходит возврат к более примитивным формам поведения и мышления, которые были свойственны для более ранней стадии онтогенетического развития.</p>	<p>Рэгрэ́сія – форма псіхалагічнай абароны, якая характарызуецца тым, што пры яе рэалізацыі адбываецца зварот да больш прымітыўных формаў паводзін і мыслення, якія былі ўласцівыя для ранейшай стадыі антагенетычнага развіцця.</p>
<p>Редукционі́зм – это методологический принцип, согласно которому сложные явления могут быть полностью объяснены на основе законов, свойственных более простым.</p>	<p>Рэдукцыяні́зм – гэта метадалагічны прынцып, паводле якога складаныя з'явы могуць быць цалкам растлумачаны на аснове законаў, уласцівых прасцейшым.</p>

<p>Рейтинг – это степень популярности кого-либо, устанавливаемая путем социологических опросов.</p>	<p>Рэйтынг – гэта ступень папулярнасці каго-небудзь, усталёўваная шляхам сацыялагічных апытанняў.</p>
<p>Рейтинг–шкалірование – метод построения шкалы для измерения отношений между изучаемыми объектами на основе экспертных оценок (рейтингов).</p>	<p>Рэйтынг–шкалавáнне – метада пабудовы шкалы для вымярэння адносін паміж вывучанымі аб'ектамі на аснове экспертных ацэнак (рэйтынгаў).</p>
<p>Рекапитуляция – это повторение в индивидуальном развитии признаков, свойственных более ранней стадии эволюционного развития.</p>	<p>Рэкапітуляцыя – гэта паўтор у індывідуальным развіцці прыкмет, уласцівых ранейшай стадыі эвалюцыйнага развіцця.</p>
<p>Релаксация – состояние покоя, связанное с полным или частичным мышечным расслаблением.</p>	<p>Рэлаксацыя – стан супакою, злучаны з поўным ці частковым цягліцавым паслабленнем.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • долговременная – это релаксация, которая происходит во время сна, гипноза, при фармакологических воздействиях. 	<ul style="list-style-type: none"> • доўгачасовая – гэта рэлаксацыя, якая адбываецца падчас сну, гіпнозу, пры фармакалагічных уплывах.
<ul style="list-style-type: none"> • кратковременная – это релаксация, которая сменяется напряжением. 	<ul style="list-style-type: none"> • кароткачасовая – гэта рэлаксацыя, якая змяняецца напругай.
<ul style="list-style-type: none"> • периодическая – это релаксация, которая чередуется с напряжением. 	<ul style="list-style-type: none"> • перыядычная – гэта рэлаксацыя, якая чаргуецца з напругай.
<p>Референтность – качество личности или группы, состоящее в их способности оказывать определяющее влияние на формирование мнений, суждений, оценок отдельного человека, а также его поведения.</p>	<p>Рэферэнтнасць – якасць асобы ці групы, што складаецца ў іх здольнасці аказваць вызначальны ўплыў на фармаванне думак, меркаванняў, ацэнак асобнага чалавека, а таксама яго паводзін.</p>

<p>Рефлѣкс – ответная реакция живого организма, обусловленная воздействием какого – либо определенного фактора внешней или внутренней среды на анализатор, проявляющаяся в сокращении мышц, выделении секрети.</p>	<p>Рѣфлѣкс – зваротная рѣакцыя живога арганізма, абумоўленая ўплывам якога-небудзь вызначанага фактару знешняга ці ўнутранага асяроддзя на аналізатар, якая выяўляецца ў скарачэнні цягліц, вылучэнні сакрэцыі.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • оборонітельный – защитная реакция организма в виде безусловного рефлекса в ответ на разрушительные воздействия, обычно сопровождается отрицательными эмоциями (страха, гнева). 	<ul style="list-style-type: none"> • абаранальны – ахоўная рѣакцыя арганізма ў выглядзе безумоўнага рѣфлексу ў адказ на разбуральныя ўздзеяння, звычайна суправаджаецца адмоўнымі эмоцыямі (страху, гневу).
<ul style="list-style-type: none"> • ориентировочный – комплекс реакций организма в ответ на новизну раздражителя, в который входят: движение – головы и глаз в направлении источника раздражения, расширение сосудов мозга. 	<ul style="list-style-type: none"> • арыентавальны – комплекс рѣакцый арганізма ў адказ на навізну раздражняльніка, у які ўваходзяць: рух – галавы і вока ў кірунку крыніцы раздражнення, пашырэнне сасудаў мозгу.
<p>Рефлѣксия – склонность к анализу своих переживаний, размышлению о своем внутреннем состоянии.</p>	<p>Рѣфлѣксія – схільнасць да аналізу сваіх перажыванняў, разважання пра свой унутраны стан.</p>
<p>Рефлексолѳия – наука о поведении, основанная на учении о рефлексах.</p>	<p>Рѣфлексалѳія – навука пра паводзіны, заснаваная на навуцы пра рѣфлексы.</p>
<p>Рецѣптор – нервное образование, преобразующее химико – физические воздействия из внешней или внутренней среды организма в нервные импульсы.</p>	<p>Рѣцѣптар – нервовае ўтварэнне, якое ператворыць хіміка – фізічныя ўплывы з знешняга ці ўнутранага асяроддзя арганізма ў нервовыя імпульсы.</p>
<p>Рецѣпция – восприятие и преобразование энергии раздражителей в нерв-</p>	<p>Рѣцѣпцыя – успрыманне і ператварэнне энергіі</p>

ное возбуждение, осуществляемое рецепторами.	раздражняльнікаў у нервовую ўзбуджанасць, што ажыццяўляецца рэцэптарамі.
Реципиент – человек, воспринимающий какое–либо внешнее раздражение (звуковой сигнал, речь и т.п.).	Рэцэпіент – чалавек, які ўспрымае якое-небудзь знешняе раздражненне (гукавы сігнал, гаворка і інш.).
Речь – историческая форма общения людей посредством языковых конструкций, создаваемых на основе определенных правил.	Маўленне – гістарычная форма зносін людзей праз моўныя канструкцыі, што ствараюцца на грунце вызначаных правіл.
<ul style="list-style-type: none"> • в́идимая – способы общения посредством зрительно воспринимаемых кодов, в т. ч. общение посредством сигналов, представляющих собой трансформацию звуковых речевых сигналов в оптические, это мимико–жестовая речь глухих и чтение с губ. 	<ul style="list-style-type: none"> • ба́чнае – спосабы зносін праз глядзельна ўспрыманыя коды, у т.л. камунікаванне праз сігналы, што ўяўляюць сабой трансфармацыю гукавых маўленчых сігналаў у аптычныя, гэта міміка-жэставая гаворка глухіх і чытанне з вуснаў.
<ul style="list-style-type: none"> • внѐшняя – это процесс речевой деятельности, включающей различные механизмы кодирования и декодирования информации. Внешняя речь – это то, что мы произносим, слышим, пишем, читаем. 	<ul style="list-style-type: none"> • знѐшняя – гэта працэс маўленчай дзейнасці, што ўключае розныя механізмы кадавання і дэкадавання інфармацыі. Знешняе маўленне – гэта тое, што мы прамаўляем, чуем, пішам, чытаем.
<ul style="list-style-type: none"> • вну́тренняя – это языковое оформление мысли без ее высказывания, устного или письменного. Здесь языковые значения используются вне процесса реальной коммуникации. 	<ul style="list-style-type: none"> • уну́транае – гэта моўнае афармленне думкі без яе выказу, вуснага ці пісьмовага. Тут моўныя значэнні выкарыстоўваюцца па-за працэсам рэальнай камунікацыі.
<ul style="list-style-type: none"> • магі́ческая – является частным случаем призывно– 	<ul style="list-style-type: none"> • магі́чнае – з'яўляецца прыватным выпадкам

<p>побудительной функции, с той разницей, что в случае словесной магии адресат речи – это не человек, а высшие силы.</p>	<p>заклічна–пабуджальнай функцыі, з той розніцай, што ў выпадку моўнай магіі адрасат гаворкі – гэта не чалавек, а вышэйшыя сілы.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • осязательная – это информация, которую человек получает с помощью органа осязания. 	<ul style="list-style-type: none"> • датыкальнае – гэта інфармацыя, якую чалавек атрымвае з дапамогай органа дотыку.
<ul style="list-style-type: none"> • письменная – это передача языковой информации посредством буквенных обозначений звуков, слов, фраз. 	<ul style="list-style-type: none"> • пісьмовае – гэта перадача моўнай інфармацыі пасродкам літарных пазначэнняў гукаў, слоў, фраз.
<ul style="list-style-type: none"> • поэтическая – это совокупность особенностей речи как орудия художественного творчества и предмета художественного восприятия. 	<ul style="list-style-type: none"> • паэтычнае – гэта сукупнасць асаблівасцей гаворкі як прылады мастацкай творчасці і прадмета мастацкага ўспрымання.
<ul style="list-style-type: none"> • продуктивная активная – это говорение (речепроизнесение), описание. 	<ul style="list-style-type: none"> • прадуктыўнае актывнае – гэта маўленне (казанне прамовы), апісанне.
<ul style="list-style-type: none"> • произносимая – это устная речь, произносимая в процессе говорения; основная форма использования естественного языка в речевой деятельности. 	<ul style="list-style-type: none"> • вымаўляемае – гэта вусная гаворка падчас маўлення; асноўная форма выкарыстання натуральнай мовы ў маўленчай дзейнасці.
<ul style="list-style-type: none"> • рецептивная (пассивная, импресси́вная) – это восприятие звуков речи, понимание значения слова, фразы, смысла развернутой речи. 	<ul style="list-style-type: none"> • рэцэптыўнае(пасіўнае, імпрэсіўнае) – гэта ўспрымання гукаў гаворкі, разуменне значэння слова, фразы, сэнсу разгорнутай гаворкі.

<ul style="list-style-type: none"> • слы́шимая – это речь, произносимая вслух, слышимая и понимаемая окружающими; направленная на коммуникацию или взаимодействие с ними. Характеризуется относительной развернутостью и насыщенностью. 	<ul style="list-style-type: none"> • чўтнае – гэта гаворка, што вымаўляецца ўслых, чутная і якая разумеецца навакольнымі; накіраваная на камунікацыю ці ўзаемадзеянне з імі. Характарызуецца адноснай разгорнутасцю і насычанасцю.
<ul style="list-style-type: none"> • ўстная – это звучащая речь, функционирующая в сфере непосредственного общения, а в более широком понимании – это любая звучащая речь. 	<ul style="list-style-type: none"> • вўснае – гэта гаворка, якая гучыць, што функцыянуе ў сферы непасрэднага камунікавання, а ў шырэйшым разуменні – гэта кожная гаворка, якая гучыць.
<ul style="list-style-type: none"> • экспрессі́вная – процесс порождения речевого высказывания, представленного в устной или письменной форме. 	<ul style="list-style-type: none"> • экспрэсіўнае – працэс параджэння маўленчага выказу, пададзенага ў вуснай ці пісьмовай форме.
<p>Решéние – это заключение, вывод из чего-либо, избранный путь действия после обдумывания, обсуждения какого-либо вопроса.</p>	<p>Рашэ́нне – гэта складанне, выснова з чаго-небудзь, выбраны шлях дзеяння пасля абдумвання, абмеркавання якога-небудзь пытання.</p>
<p>Реші́тельность – это индивидуальное качество воли человека, связанное со способностью и умением самостоятельно и своевременно принимать ответственные решения и упорно реализовывать их в реальной деятельности.</p>	<p>Рашу́часць – гэта індывідуальная якасць волі чалавека, злучаная са здольнасцю і ўменнем самастойна і ўчасна прымаць адказныя вырашэнні і настойліва рэалізоўваць іх у рэальнай дзейнасці.</p>
<p>Регі́дность – это неготовность к изменениям программы действия в соот-</p>	<p>Рэгі́днасць – гэта негатоўнасць да змен пра-</p>

<p>ветствии с новыми ситуационными требованиями.</p>	<p>грамы дзеяння ў адпаведнасці з новымі сітуацыйнымі патрабаваннямі.</p>
<p>Риск – это сочетание вероятности и последствий наступления неблагоприятных событий. Также риском часто называют непосредственно предполагаемое событие, способное принести кому-либо ущерб или убыток.</p>	<p>Рызыка – гэта спалучэнне верагоднасці і вынікаў наступу неспрыяльных падзей. Таксама рызыкай часта называюць непасрэдна меркаваную падзею, здольную прынесці каму-небудзь шкоду ці страту.</p>
<p>Роль – способ поведения людей, отвечающий принятым нормам и зависящий от их статуса в конкретной группе или социуме в целом.</p>	<p>Роля – спосаб паводзін людзей, што адпавядае прынятым нормам і які залежыць ад іх статусу ў пэўнай групе ці соцыўме ў цэлым.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • институционализи́рованная – это наиболее постоянная совокупность поведенческих ожиданий, отступление от которой наиболее сурово наказывается. 	<ul style="list-style-type: none"> • інстытуцыялізаваная – гэта найбольш сталая сукупнасць паводніцкіх чаканняў, адступ ад якой найбольш сурова караецца.
<ul style="list-style-type: none"> • конвенциона́льная – это представление о предписанном образце поведения, которое ожидается и требуется от человека в данной ситуации, если известна социальная позиция, занимаемая им в совместном действии. 	<ul style="list-style-type: none"> • канвенцыйная – гэта ўяўленне пра загаданы ўзор паводзін, якое чакаецца і патрабуецца ад чалавека ў дадзенай сітуацыі, калі вядома сацыяльная пазіцыя, што займаецца ім у супольным дзеянні.
<ul style="list-style-type: none"> • межлічностная – это то поведение, которое ожидается от одного человека другим человеком согласно установившимся между ними отношениями. 	<ul style="list-style-type: none"> • міжасобасная – гэта тыя паводзіны, якія чакаюцца ад аднаго чалавека іншым чалавекам паводле ўсталяваных паміж імі адносін.

<ul style="list-style-type: none"> • социально–психологическая – это социально–психологический феномен, связанный с выполнением, вхождением личности в ту или иную деятельность в соответствии со своими психологическими возможностями. 	<ul style="list-style-type: none"> • сацыяльна–псіхалагічная – гэта сацыяльна–псіхалагічны феномен, злучаны з выкананнем, уваходжаннем асобы ў тую ці іншую дзейнасць у адпаведнасці са сваімі псіхалагічнымі магчымасцямі.
<p>Руководитель – это лицо, на которое официально возложены функции управления коллективом и организации его деятельности.</p>	<p>Кіраўнік (кіроўца) – гэта асоба, на якую афіцыйна ўскладзены функцыі кіравання калектывам і арганізацыі яго дзейнасці.</p>
<p>Руководство – это механизм, направляющий усилия коллектива или личности на выполнение общих задач.</p>	<p>Кіраўніцтва – гэта механізм, што накіроўвае намаганні калектыву ці асобы на выкананне агульных заданняў.</p>
<h1>С</h1>	
<p>Самоактуалізацыя – это стремление человека к возможно более полному выявлению и развитию своих личностных возможностей.</p>	<p>Самаактуалізацыя – гэта імкненне чалавека да магчыма больш поўнага выяўлення і развіцця сваіх асобасных магчымасцяў.</p>
<p>Самовнушэнне – это внушение самому себе представлений, мыслей, чувств.</p>	<p>Самаўнушэнне – гэта ўнушэнне самому сабе ўяўленняў, думак, пачуццяў.</p>
<p>Самовоспітанне – сознательная и целенаправленная работа личности по формированию и совершенствованию у себя положительных и устранению отрицательных качеств.</p>	<p>Самавыхаванне – свядомая і мэтанакіраваная праца асобы па фармаванні і ўдасканаленні ў сябе станоўчых і знішчэнню адмоўных якасцяў.</p>
<p>Самовоспрыятіе – процесс ориенти-</p>	<p>Самаўспрыманне – працэс</p>

<p>ровки человека в собственном внутреннем мире в результате самопознания и сравнения себя с другими людьми.</p>	<p>арыентавання чалавека ва ўласным унутраным свеце ў выніку самапазнання і параўнання сябе з іншымі людзьмі.</p>
<p>Самоконтр0ль – осознание и оценка субъектом собственных действий, психических процессов и состояний.</p>	<p>Самакантр0ль – усведамленне і ацэнка суб’ектам уласных дзеянняў, псіхічных працэсаў і станаў.</p>
<p>Самонаблюдение – объективное наблюдение за собой, своим поведением и особенностями.</p>	<p>Саманазіранне – аб’ектыўнае назіранне за сабой, сваімі паводзінамі і асаблівасцямі.</p>
<p>Самообладание – это волевое качество, характерное для людей, которые управляют своими мыслями и чувствами, своими действиями и поступками.</p>	<p>Самавалоданне – гэта валявая якасць, характэрная для людзей, якая кіруюць сваімі думкамі і пачуццямі, сваімі дзеяннямі і ўчынкамі.</p>
<p>Самоопределение личности – это определение себя относительно выработанных в обществе (и принятых данным человеком) критериев становления личности и дальнейшая действенная реализация себя на основе этих критериев.</p>	<p>Самавызначэнне асобы – гэта вызначэнне сябе адносна выпрацаваных у грамадстве (і прынятых дадзеным чалавекам) крытэрыяў станаўлення асобы і далейшая дзейсная рэалізацыя сябе на аснове гэтых крытэрыяў.</p>
<p>Самоорганизация – это целенаправленный процесс, в ходе которого создается, воспроизводится или совершенствуется организация сложной динамической системы.</p>	<p>Самаарганізацыя – гэта мэтанакіраваны працэс, падчас якога ствараецца, узнаўляецца ці ўдасканальваецца арганізацыя складанай дынамічнай сістэмы.</p>
<p>Самоотчет – это отчет человека перед самим собой в выполненных действиях, поступках, деяниях, осознание им посредством анализа собственных чувств, переживаний, влечений, их</p>	<p>Самасправаздача – гэта справаздача чалавека перад самім сабой у зробленых дзеяннях, учынках, дзеях, усведамленне ім праз аналіз улас-</p>

<p>смысла и значения для себя и своего окружения как в данный момент, так и в другие моменты времени: прошлом и будущем.</p>	<p>ных пачуццяў, перажыванняў, цяг, іх сэнсу і значэння для сябе і свайго асяроддзя як у дадзены момант, так і ў іншыя моманты часу: мінулым і будучым.</p>
<p>Самооцэнка – это оценка личностью самой себя, своих возможностей, качеств и места среди других людей; один из важнейших регуляторов поведения личности.</p>	<p>Самаадзнáка – гэта ацэнка асобай самой сябе, сваіх магчымасцяў, якасцяў і месца сярод іншых людзей; адзін з найважных рэгулятараў паводзін асобы.</p>
<p>Саморэгуля́цыя – это своеобразная настройка индивидом своего персонального внутреннего мира и самого себя с целью приспособления.</p>	<p>Самарэгуля́цыя – гэта своеасаблівая налада індывідам свайго асабістага ўнутранага свету і самога сябе дзеля прыстасавання.</p>
<p>Самосозна́ние – сознание субъектом самого себя в отличие от иного – других субъектов и мира вообще. Важно знать, что в современном мире до сих пор нет четких полностью сформированных научных теорий по поводу того, как именно определить наличие самоосознания. В частности, до сих пор для индивида нет способа доказать, что он обладает самоосознанием.</p>	<p>Самасвядо́масць – свядомасць суб’ектам самога сябе ў адрозненне ад іншага – іншых суб’ектаў і свету наогул. Важна ведаць, што ў сучасным свеце да гэтага часу няма дакладных цалкам сфармаваных навуковых тэорый з нагоды таго, як менавіта вызначыць наяўнасць самаўсведамлення. У прыватнасці, да гэтага часу для індывіда няма спосабу даказаць, што ён валодае самаўсведамлення.</p>
<p>Самочу́вствие – система субъективных ощущений, свидетельствующих о той или иной степени физиологической и психологической комфортности. Включает в себя как общую качественную характеристику (хорошее или плохое самочувствие), так и частные переживания, различно локализо-</p>	<p>Самаадчува́нне – сістэма суб’ектыўных адчуванняў, якія сведчаць пра тую ці іншую ступень фізіялагічнай і псіхалагічнай камфортнасці. Уключае ў сябе як агульную якасную характарыстыку (добрае ці дрэннае самаадчу-</p>

<p>ванные (дискомфорт в частях тела, затруднения при выполнении действий).</p>	<p>ванне), так і прыватныя перажыванні, розна лакалізаваныя (дыскамфорт у частках цела, цяжкасці пры выкананні дзеянняў).</p>
<p>Сангві́ник – один из четырёх типов темперамента в классификации гиппократов. Человека сангвинического темперамента можно охарактеризовать как живого, подвижного, сравнительно легко переживающего неудачи и неприятности.</p>	<p>Сангві́нік – адзін з чатырох тыпаў тэмпераменту ў класіфікацыі Гіпакрата. Чалавека сангвінічнага тэмпераменту можна ахарактарызаваць як жывога, актыўнага, які параўнальна лёгка хвалюецца за няўдачы і непрыемнасці.</p>
<p>Свёрх–Я (сúпер–эго) – в психоанализе так обычно называют моральные установки человека. Представление человека о том, что в этом обществе он должен делать, а что – нет. Совесть, стыд – всё это проявления свёрх–Я.</p>	<p>Звыш–Я (сúпер–эга) – у психоаналізе так звычайна называюць маральныя ўстаноўкі чалавека. Уяўленне чалавека пра тое, што ў гэтым грамадстве ён павінен рабіць, а што – не. Сумленне, сорам – усё гэта праявы звыш–Я.</p>
<p>Сдві́г к ры́ску – один из эффектов группы на принятие решений ее членами, состоящий в том, что решения, принимаемые в групповой дискуссии, оказываются более радикальными и рискованными, чем решения, принимаемые самостоятельно, в одиночку (последние более осторожные).</p>	<p>Зру́х да ры́зыкі – адзін з эфектаў групы на прыняцце рашэнняў яе членамі, які складаецца ў тым, што рашэнні, якія прымаюцца ў групувай дыскусіі, аказваюцца больш радыкальнымі і рызыкаўнымі, чым рашэнні, якія прымаюцца самастойна, у адзіночку (апошнія больш асцярожныя).</p>
<p>Сегрэгáция – разделение по какому-либо признаку, действия по такому разделению, а также результат такого разделения.</p>	<p>Сегрэгáцыя – падзел па якой-небудзь прыкмеце, дзеянні па такім падзеле, а таксама вынік такога падзелу.</p>
<p>Сéкс – взаимоотношение полов, основанное на инстинкте продолжения ро-</p>	<p>Сэ́кс – узаемаадносiны палоў, заснаваныя на</p>

<p>да, но выходящее далеко за пределы удовлетворения этой потребности. В узком смысле – совокупность психических и физиологических реакций человека, переживаний и поступков, связанных со стремлением проявить и удовлетворить половое влечение.</p>	<p>інстынкце працягу роду, але яны выходзяць далёка за межы задавальнення гэтай патрэбы. У вузкім сэнсе – супорнасьць псіхічных і фізіялагічных рэакцый чалавека, перажываньняў і ўчынкаў, звязаных з імкненьнем праявіць і задаволіць палавую цягу.</p>
<p>Сэксуальная суместімость – соответствие сексуального поведения партнеров, являющееся результатом интеграции социального, психологического, социально-психологического и биологического обеспечения взаимодействия в сфере интимных отношений.</p>	<p>Сэксуальная сумяшчальнасць – адпаведнасць сэксуальных паводзінаў партнёраў, што з’яўляюцца вынікам інтэграцыі сацыяльнага, псіхалагічнага, сацыяльна-псіхалагічнага і біялагічнага забеспячэння ўзаемадзеяння ў сферы інтымных адносін.</p>
<p>Сэксуальное поведэние – формы взаимодействия индивидов, особей, мотивированные половой потребностью; явление, важная сфера общественной, семейной и личной жизни.</p>	<p>Сэксуальныя паводзіны – формы ўзаемадзеяння індывідаў, асобін, матываваныя палавой патрэбай; з’ява, важная сфера грамадскага, сямейнага і асабістага жыцця.</p>
<p>Сігнал – процесс или явление (внешнее или внутреннее, сознаваемое или неосознаваемое), несущее сообщение о каком-либо событии и ориентирующее живую систему относительно этого события.</p>	<p>Сігнал – працэс або з’ява (знешняя або ўнутраная, ўсведамляльная або неўсведамляльная), якая нясе паведамленне пра якую-небудзь падзею і арыентуе жывую сістэму адносна гэтай падзеі.</p>
<p>Сігнальная сістэма – система условно– и безусловнорефлекторных связей высшей нервной системы животных (включая человека) и окружающего мира.</p>	<p>Сігнальная сістэма – сістэма ўмоўна- і безумоўнарэфлекторных сувязяў вышэйшай нервовай сістэмы жывёл (уклучаючы чалавека) і навакольнага свету.</p>

<p>Симпáтия – чувство устойчивой эмоциональной предрасположенности к человеку.</p>	<p>Сімпа́тыя – пачуццё ўстойлівай эмацыйнай схільнасці да чалавека.</p>
<p>Симуля́ция – поведение, направленное на имитацию болезни или ее отдельных симптомов с целью ввести в обман.</p>	<p>Сімуля́цыя – паводзіны, накіраваныя на імітацыю хваробы або яе асобных сімптомаў з мэтай ўвесці ў падман.</p>
<p>Синдрóм – совокупность симптомов с общим патогенезом.</p>	<p>Сіндрóм – сукупнасць сімптомаў з агульным патагенезам.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • нейропсихологический – устойчивые сочетания нарушений высших психических функций при локальных поражениях головного мозга. 	<ul style="list-style-type: none"> • нейрапсіхалагічны – ўстойлівыя спалучэнні парушэнняў вышэйшых псіхічных функцый пры лакальных паразях галаўнога мозгу.
<ul style="list-style-type: none"> • психопатологический – устойчивые сочетания нарушений высших психических функций, обусловленные различными болезненными процессами. 	<ul style="list-style-type: none"> • псіхапаталагічны – ўстойлівыя спалучэнні парушэнняў вышэйшых псіхічных функцый, абумоўленыя рознымі балючымі працэсамі.
<ul style="list-style-type: none"> • апатический – психопатологический синдром, характеризуется состояниями вялости, безразличия ко всему окружающему, отсутствием побуждения к деятельности. 	<ul style="list-style-type: none"> • апатычны – псіхапаталагічны сіндром, які характарызуецца станамі млявасці, абыякавасці да ўсяго навакольнага, адсутнасцю падахвочвання да дзейнасці.
<ul style="list-style-type: none"> • галлюцинатóрно–паранойяльный – психопатологический синдром. Характеризуется наличием галлюцинаций и бреда, которые начинают детерминировать поведение больных. 	<ul style="list-style-type: none"> • галюцынатóрна–паранаяльны – псіхапаталагічны сіндром. Характарызуецца наяўнасцю галюцынацый і трызнення, якія пачынаюць

	дэтэрмінаваць паводзіны хворых.
<ul style="list-style-type: none"> • депрессивный – болезненное состояние, проявляющееся психическими (подавленное настроение, замедление психических процессов) и физическими (снижение общего тонуса, замедленность движений, нарушения пищеварения, сна) расстройствами. 	<ul style="list-style-type: none"> • дэпрэсіўны – хваравіты стан, які выяўляецца псіхічнымі (падушаны настрой, запавольванне псіхічных працэсаў) і фізічнымі (зніжэнне агульнага тонуса, запаволенасць рухаў, парушэнні стрававання, сну) засмучэннямі.
<ul style="list-style-type: none"> • ипохондрический – это болезненная сосредоточенность внимания на своем здоровье со склонностью приписывать себе заболевания по незначительному поводу. 	<ul style="list-style-type: none"> • іпахандрычны – гэта хваравітая засяроджанасць увагі на сваё здароўе са схільнасцю прыпісваць сабе захворванні па малаважнай падставе.
<ul style="list-style-type: none"> • кататонический – психопатологический синдром (группа синдромов), основным клиническим проявлением которого являются двигательные расстройства. 	<ul style="list-style-type: none"> • кататанічны – псіхпаталагічны сіндром (група сіндромаў), асноўнай клінічнай праявай якога з’яўляюцца рухальныя засмучэнні.
<ul style="list-style-type: none"> • корсаковский – сочетание расстройства памяти на текущие события (так называемая фиксационная амнезия), ориентировки во времени, месте, окружении и ложных воспоминаний. 	<ul style="list-style-type: none"> • карсакаўскі – спалучэнне засмучэння памяці на бягучыя падзеі (так званая фіксацыйная амнезія), арыенціроўкі ў часе, месцы, асяроддзі і ілжывых успамінаў.
<ul style="list-style-type: none"> • маниакальный – это патологическое состояние, которое характеризуется стойким отсутствием чувства усталости, несоответствием энергетических затрат 	<ul style="list-style-type: none"> • маніякальны – гэта паталагічны стан, які характарызуецца ўстойлівай адсутнасцю пачуцця стомленасці,

и отдыха.	неадпаведнасцю энергетычных выдаткаў і адпачынку.
<ul style="list-style-type: none"> • парафрэнный – состояние, характеризующееся бредом величия, бредом преследования и воздействия, явлениями психического автоматизма и повышенным фоном настроения. 	<ul style="list-style-type: none"> • парафрэнны – стан, які характарызуецца трызненнем велічы, трызненнем пераследу і ўздзеяння, з’явамі псіхічнага аўтаматызму і павышаным фонам настрою.
<ul style="list-style-type: none"> • псевдопаралітыческий – сочетание психических и неврологических расстройств, характерных для прогрессивного паралича, возникающее при различных соматически обусловленных психических болезнях. 	<ul style="list-style-type: none"> • псеўдапаралітычны – спалучэнне псіхічных і неўралагічных расстройстваў, характэрных для прагрэсіўнага паралічу, якое ўзнікае пры розных саматычна абумоўленых псіхічных хваробах.
<p>Синестезія– явление, состоящее в том, что какой–либо раздражитель, действуя на соответствующий орган чувств, помимо воли субъекта, вызывает не только ощущение, специфичное для данного органа чувств, но одновременно еще и добавочное ощущение или представление, характерное для другого органа чувств.</p>	<p>Сінестэзія – з’ява, якая заключаецца ў тым, што які-небудзь раздражняльнік, дзейнічаючы на адпаведны орган пачуццяў, акрамя волі суб’екта, выклікае не толькі адчуванне, спецыфічнае для дадзенага органа пачуццяў, але адначасова яшчэ і дадатковае адчуванне або прадстаўленне, характэрнае для іншага органа пачуццяў.</p>
<p>Сінтез – процесс соединения или объединения ранее разрозненных вещей или понятий в целое или набор.</p>	<p>Сінтэз – працэс злучэння або аб’яднання раней разрозненых рэчаў або паняццяў у цэлае або набор.</p>
<p>Ситуа́ция – одноактность и неповторимость возникновения множества событий, стечения всех жизненных об-</p>	<p>Сітуа́цыя – аднаактнасць і непаўторнасць ўзнікнення мноства падзей, збегу ўсіх</p>

стоятельств и положений, открывающихся восприятию и деятельности человека.	жыццёвых абставінаў і палажэнняў, якія адкрываюцца ўспрымання і дзейнасці чалавека.
<ul style="list-style-type: none"> • проблёмная – псіхалагічная модель умов породжэння мыслення на аснове сітуацыйна ўзнікаючай пазнавальнай патрэбнасці, форма сувязі суб'екта з аб'ектам пазнання 	<ul style="list-style-type: none"> • праблёмная – псіхалагічная мадэль умоў спараджэння мыслення на аснове пазнавальнай патрэбы, якая ўзнікае сітуацыйна, форма сувязі суб'екта з аб'ектам пазнання.
Склонность – прадрасположенность к чему-либо.	Схільнасць – прыхільнасць да чаго-небудзь.
Слухи – неподтверждённая информация, источник которой неизвестен, но при этом достаточно интересная, чтобы быть активно распространяемой.	Чуткі – непацверджаная інфармацыя, крыніца якой невядома, але пры гэтым досыць цікавая, каб актыўна распаўсюджвацца.
Смешение цветов – получение нового цвета из двух или более цветов, которые качественно отличаются как друг от друга, так и от полученного цвета.	Змешванне колераў – атрыманне новага колеру з двух або больш колераў, якія якасна адрозніваюцца як адзін ад аднаго, так і ад атрыманага колеру.
<ul style="list-style-type: none"> • аддзіўнае – эфект сляння в однородное цветовое качество нескольких световых излучений, имеющих различный спектральный состав, при их попадании на один и тот же участок сетчатки глаза. 	<ul style="list-style-type: none"> • адыгтыўнае – эфект зліцця ў аднастайнаю каляроваю якасць некалькіх светлавых выпраменьванняў, якія маюць розны спектральны склад, пры іх трапленні на адзін і той жа ўчастак сетчаткі вока.
<ul style="list-style-type: none"> • бінокулярнае – получение некоторого третьего цвета в результате раздражения каждого 	<ul style="list-style-type: none"> • бінакулярнае – атрыманне некаторага трэцяга колеру ў выніку

из глаз различными цветами.	раздражнення кожнага з вачэй рознымі колерамі.
<ul style="list-style-type: none"> • врѐменное – получение новых цветов и оттенков за счет быстрого изменения восприятия отдельных пятен разной площади, формы и разных цветов. 	<ul style="list-style-type: none"> • ч́асавае – атрыманне новых колераў і адценняў за кошт хуткай змены ўспрымання асобных плям рознай плошчы, формы і рознага колеру.
<ul style="list-style-type: none"> • субстра́ктное – образование новых цветов путем последовательного поглощения различных цветовых лучей падающего света. 	<ul style="list-style-type: none"> • субстра́ктнае – утварэнне новых колераў шляхам паслядоўнага паглынання розных калярных прамянёў святла, што падае.
Смысловой барьер – непонимание, возникающее при общении, обусловленное тем, что участники общения приписывают одним и тем же событиям разный смысл и видят в их глубине разную мотивацию.	Сэнсавы бар’ер – неразуменне, якое ўзнікае пры зносінах, абумоўленае тым, што ўдзельнікі зносін прыпісваюць адным і тым жа падзеям розны сэнс і бачаць у іх глыбіні розную матывацыю.
Сновидѐние – субъективное восприятие образов (зрительных, слуховых, тактильных и прочих), возникающих в сознании спящего человека (предположительно, и некоторых других млекопитающих).	Сноб́ачанне – суб’ектыўнае ўспрыманне вобразаў (зрокавых, слыхавых, тактыльных і іншых), якія ўзнікаюць у свядомасці соннага чалавека (як мяркуецца, і некаторых іншых млекакормячых).
Сóбвесть – способность личности самостоятельно формулировать нравственные обязанности и реализовывать нравственный самоконтроль, требовать от себя их выполнения и производить оценку совершаемых ею поступков; одно из выражений нравственного самосознания личности.	Сумлѐнне – здольнасць асобы самастойна фармуляваць маральныя абавязкі і рэалізоўваць маральны самакантроль, патрабаваць ад сябе іх выканання і рабіць ацэнку яе ўчынкаў; адно з выказаў маральнай самасвядомасці асобы.

<p>Совместимость – характеристика длительного взаимодействия между двумя и более индивидами, при котором проявления свойственных данным индивидам устойчивых черт характера не приводят к длительным и неразрешимым, без внешнего вмешательства, противоречиям.</p>	<p>Сумяшчальнасць – характарыстыка працяглага ўзаемадзеяння паміж двума і больш індывідамі, пры якім праявы ўласцівых дадзеных індывідаў ўстойлівых рыс характару не прыводзяць да доўгіх і невырашальных, без знешняга ўмяшання, супярэчнасцяў.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • груповая – это способность членов группы к совместному бесконфликтному и согласованному взаимодействию в условиях совместной деятельности. 	<ul style="list-style-type: none"> • групавая – гэта здольнасць членаў групы да сумеснага бесканфліктнага і ўзгодненага ўзаемадзеяння ва ўмовах сумеснай дзейнасці.
<p>Межличностная – взаимное приятие партнеров по общению и совместной деятельности, основанное на оптимальном сочетании – сходстве или взаимодополнительности – ориентации ценностных, социальных установок, интересов, мотивов, потребностей, характеров, темпераментов, темпа и ритма психофизиологических реакций и прочих значимых для межличностного взаимодействия индивидуально–психологических характеристик.</p>	<p>Міжасабóвая – ўзаемнае прыманне партнёраў па зносінах і сумеснай дзейнасці, заснаванае на аптымальным спалучэнні – падабенства ці ўзаемадапалняльнасці – арыентацыі каштоўнасных, сацыяльных устаноў, інтарэсаў, матываў, патрэбаў, характараў, тэмпераментаў, тэмпу і рытму псіхафізіялагічных рэакцый і іншых значных для міжасобаснага ўзаемадзеяння індывідуальна–псіхалагічных характарыстык.</p>
<p>Совместная деятельность – организованная система активности взаимодействующих индивидов, направленная на целесообразное производство (воспроизводство) объектов матери-</p>	<p>Сумесная дзейнасць – арганізаваная сістэма актыўнасці ўзаемадзеяння індывідаў, накіраваная на мэтазгодную вытворчасць</p>

альной и духовной культуры.	(узнаўленне) аб'ектаў матэрыяльнай і духоўнай культуры.
Созна́ние – это один из способов, которым объективная действительность отражается в психике человека.	Свядо́масць – гэта адзін са спосабаў, якім аб'ектыўная рэчаіснасць адлюстроўваецца ў псіхіцы чалавека.
<ul style="list-style-type: none"> • нра́вственное – один из составных элементов морали, представляющий собой ее идеальную, субъективную сторону. 	<ul style="list-style-type: none"> • марáльная – адзін з састаўных элементаў маралі, які ўяўляе сабой яе ідэальны, суб'ектыўны бок.
<ul style="list-style-type: none"> • религио́зное – это отражение действительности в фантастических образах. 	<ul style="list-style-type: none"> • рэлігі́йная – гэта адлюстраванне рэчаіснасці ў фантастычных вобразах.
Со́н – это естественный физиологический процесс пребывания в состоянии с минимальным уровнем мозговой деятельности и пониженной реакцией на окружающий мир, присущий млекопитающим, птицам, рыбам и некоторым другим животным, в том числе насекомым.	Со́н – гэта натуральны фізіялагічны працэс знаходжання ў стане з мінімальным узроўнем мазгавой дзейнасці і паніжанай рэакцыяй на навакольны свет, уласцівы сысунам, птушкам, рыбам і некаторым іншым жывёлам, у тым ліку казуркам.
Сопережива́ние – объединение своего переживания и переживания другого человека, совместное переживание.	Суперажыва́нне – аб'яднанне свайго перажывання і перажывання іншага чалавека, сумеснае перажыванне.
Сосредоточе́нность – свойство сознания, соотносимое с такими его показателями, как единство и целостность.	Сканцэ́нтрава́насць – уласцівасць свядомасці, суадносна з такімі яе паказчыкамі, як адзінства і цэласнасць.
Состоя́ние – абстрактный термин, обозначающий множество стабильных значений переменных параметров объекта.	Ста́н – абстрактны тэрмін, які пазначае мноства стабільных значэнняў зменных параметраў аб'екта.

<p>Сохранение – фаза памяти, характеризующая долговременное удержание воспринятой информации в скрытом состоянии.</p>	<p>Захаванне – фаза памяці, якая характарызуе доўгачасовае ўтрыманне ўспрынятай інфармацыі ў схаваным стане.</p>
<p>Сплочённость – характеристика системы внутригрупповых связей, показывающая степень совпадений оценок, установок и позиций группы по отношению к объектам, людям, идеям, событиям и прочему.</p>	<p>Згуртаванасць – характарыстыка сістэмы ўнутрыгуртавых сувязяў, якая паказвае ступень супадзенняў ацэнак, устаноў і пазіцый групы па адносінах да аб'ектаў, людзей, ідэй, падзей і інш.</p>
<p>Способности – это свойства личности, являющиеся условиями успешного осуществления определённого рода деятельности.</p>	<p>Здольнасці – гэты ўласцівасці асобы, якія з'яўляюцца ўмовамі паспяховага ажыццяўлення пэўнага роду дзейнасці.</p>
<p>Сравнение – процесс количественного или качественного сопоставления разных свойств.</p>	<p>Параўнанне – працэс колькаснага або якаснага супастаўлення розных уласцівасцяў.</p>
<p>Старость – период жизни человека от утраты способности организма к продолжению рода до смерти.</p>	<p>Старасць – перыяд жыцця чалавека ад страты здольнасці арганізма да працягу роду да смерці.</p>
<p>Статус – совокупность стабильных значений параметров объекта или субъекта.</p>	<p>Статус – сукупнасць стабільных значэнняў параметраў аб'екта або суб'екта.</p>
<p>Стенічность – характеристика высокой работоспособности индивида, устойчивости к различным помехам, способности к длительной непрерывной деятельности, даже при лишении сна в течение нескольких суток.</p>	<p>Стэнічнасць – характарыстыка высокай працаздольнасці індывіда, устойлівасці да розных перашкод, здольнасці да працяглай бесперапыннай дзейнасці, нават пры</p>

	пазбаўленні сну на працягу некалькіх сутак.
Стереотып – устоявшееся отношение к происходящим событиям, действиям, поступкам и т.д.	Стэрэатып – устоянае стаўленне да падзей, дзеянняў, учынкаў і г.д.
Стыль – форма жизни и деятельности, характеризующая особенности общения, поведения и склада мышления.	Стыль – форма жыцця і дзейнасці, якая характарызуе асаблівасці зносін, паводзін і складу мыслення.
<ul style="list-style-type: none"> • лідэрства – типичная для лидера (руководителя) система приемов воздействия на ведомых (подчиненных). 	<ul style="list-style-type: none"> • лідэрства – тыповая для лідэра (кіраўніка) сістэма прыёмаў ўздзеяння на вядомых (падначаленых).
<ul style="list-style-type: none"> • руковódства – это набор способов и методов воздействия на подчинённых, партнёров, поставщиков, клиентов, который напрямую зависит от мировоззрения, характера и темперамента руководителя. 	<ul style="list-style-type: none"> • кіраўніцтва – гэта набор спосабаў і метадаў уздзеяння на падначаленых, партнёраў, пастаўшчыкоў, кліентаў, які наўпрост залежыць ад светапогляду, характару і тэмпераменту кіраўніка.
Стымул – воздействие, обуславливающее динамику психических состояний индивида (обозначаемую как реакция) и относящееся к ней как причина к следствию.	Стымул – уздзеянне, якое абумоўлівае дынаміку псіхічных станаў індывіда (пазначаецца як рэакцыя) і якое адносіцца да яе як прычына да следства.
Страсть – сильное, стойкое, доминирующее над другими чувство человека, характеризующееся энтузиазмом или сильным влечением к объекту страсти.	Стра́сць – моцнае, трывалае, дамінуючае над іншымі пачуццё чалавека, якое характарызуецца энтузіязмам або моцнай цягай да аб'екта страсці.
Страх – внутреннее состояние, обусловленное грозящим реальным или предполагаемым бедствием.	Страх – унутраны стан, абумоўлены рэальным ці меркаваным бедствам.

Стремлѣние – первичное побуждение, чувственное переживание потребности, тяготение к объекту.	Імкнѣнне – першаснае падахвочванне, пачуццѣвае перажыванне патрэбы, прыцягненне да аб'екту.
Стрэсс – это состояние эмоционального и физического напряжения, которое возникает в определенных ситуациях, которые характеризуются как трудные и неподвластные.	Стрэс – гэта стан эмацыйнага і фізічнага напружання, якое ўзнікае ў пэўных сітуацыях, што характарызуюцца як цяжкія і непадуладныя.
Стрэссор – фактор, вызывающий состояние стресса.	Стрэсар – фактар, які выклікае стан стрэсу.
Структура – внутреннее устройство чего-либо.	Структура – унутраная прылада чаго-небудзь.
Стыд – отрицательно окрашенное чувство, объектом которого является какой-либо поступок или качество субъекта.	Сóрам – адмоўна афарбаванае пачуццѣ, аб'ектам якога з'яўляецца які-небудзь ўчынак або якасць суб'екта.
Субъект – активное самосознающее начало душевной жизни, которое противопоставляет себя внешнему миру и своим собственным инструментам, в том числе их состояниям, рассматривая их как объект.	Суб'экт – актыўны самасвядомы пачатак душэўнага жыцця, які супрацьпастаўляе сябе знешняму свету і сваім уласным інструментам, у тым ліку іх станам, разглядаючы іх як аб'ект.
Суггестія – это внушение – возможность навязывать другому человеку любые действия, в том числе, противоречащие его установкам.	Сугестыя – гэта ўнушэнне – магчымасць навязваць іншаму чалавеку любыя дзеянні, у тым ліку, якія супярэчаць яго устаноўкам.
Суевѣрие – вера в то, что некоторые явления представляют собою проявление сверхъестественных сил или служат предзнаменованием будущего.	Забабоны – вера ў тое, што некаторыя з'явы ўяўляюць сабою праявы звышнатуральных сіл ці служаць прадвесцем будучыні.
Суждѣние – форма мышления, в которой что-либо утверждается или отри-	Меркаванне – форма мыслення, у якой што-небудзь

<p>цаецца о предмете, его свойствах или отношениях между предметами.</p>	<p>сцвярджаецца або адмаўляецца аб прадмеце, яго ўласцівасці або адносінах паміж прадметамі.</p>
<p>Суицид – формы психической и поведенческой активности, имеющей целью добровольное самоуничтожение.</p>	<p>Суіцыд – формы псіхічнай і паводніцкай актыўнасці, якая мае мэтай добраахвотнае самазнішчэнне.</p>
<p>Сурдопсихология – раздел психологии, изучающий закономерности развития психической деятельности людей с нарушением слуха.</p>	<p>Сурдапсіхалогія – раздзел псіхалогіі, які вывучае заканамернасці развіцця псіхічнай дзейнасці людзей з парушэннем слыху.</p>
<p>Сшибка нервных процессов – основной механизм развития неврозов.</p>	<p>Збіўка нервоўных працэсаў – асноўны механізм развіцця неўрозаў.</p>
<p>Т</p>	
<p>Таксисы – инстинктивная форма – пространственной ориентации животных, в соответствии с которой они начинают двигаться либо по направлению к благоприятным, жизненно необходимым элементам окружающей среды (положительные таксисы), либо от неблагоприятных (отрицательные таксисы).</p>	<p>Таксісы – інстынктыўная форма – прасторавай арыентацыі жывёл, у адпаведнасці з якой яны пачынаюць рухацца альбо па кірунку да спрыяльнага, жыццёва неабходнага элемента навакольнага асяроддзя (станоўчыя таксисы), альбо ад неспрыяльных (адмоўныя таксисы).</p>
<p>Таксон – группа в классификации, состоящая из дискретных объектов, объединяемых на основании общих свойств и признаков.</p>	<p>Таксён – група ў класіфікацыі, якая складаецца з дыскрэтных аб'ектаў, якія аб'ядноўваюцца на падставе агульных уласцівасцяў і прыкмет.</p>
<p>Талант – высокий уровень способностей человека к определенной деятельности.</p>	<p>Талент – высокі ўзровень здольнасцяў чалавека да пэўнай дзейнасці.</p>

<p>Т–группа – малая группа, создаваемая для обучения базовым межличностным умениям.</p>	<p>Т–группа – малая група, яка ствараецца для навучання базавым міжасобасным ўменням.</p>
<p>Тёмбр – колористическая (обертонная) окраска звука; одна из специфических характеристик музыкального звука.</p>	<p>Тэмбр – каларыстычная (абертонная) афарбоўка гуку; адна са спецыфічных характарыстык музычнага гуку.</p>
<p>Темперамент – устойчивое объединение индивидуальных особенностей личности, связанных с динамическими, а не содержательными аспектами деятельности.</p>	<p>Тэмперамент – устойлівае аб'яднанне індыўдуальных асаблівасцяў асобы, звязаных з дынамічнымі, а не змястоўнымі аспектамі дзейнасці.</p>
<p>Теория – совокупность высказываний, замкнутых относительно логического следования.</p>	<p>Тэорыя – сукупнасць выказванняў, замкнёных адносна лагічнага накіравання.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Графов – раздел дискретной математики, изучающий свойства графов. 	<ul style="list-style-type: none"> • Графаў – раздзел дыскрэтнай матэматыкі, які вывучае ўласцівасці графаў.
<ul style="list-style-type: none"> • Игр – комплекс методов формирования оптимальных стратегий в отношениях (играх). 	<ul style="list-style-type: none"> • гульняў – комплекс метадаў фарміравання аптымальных стратэгіяў у адносінах (гульнях).
<ul style="list-style-type: none"> • Отражения – одна из наиболее распространенных и научно обоснованных гипотез о возникновении сознания; исходит из признания свойства материи. 	<ul style="list-style-type: none"> • Адлюстравання – адна з найбольш распаўсюджаных і навукова абгрунтаваных гіпотэз аб узнікненні свядомасці; зыходзіць з прызнання ўласцівасці матэрыі.
<ul style="list-style-type: none"> • пэагагічнага фарміравання ўмшвенных дэяўняў – учение о процессах и условиях, определяющих формирование умшвен- 	<ul style="list-style-type: none"> • паэагагічнага фармавання разумовых дэяўняў – вучэнне аб працэсах і ўмовах, якія

<p>ных действий, а на их основе – представлений и понятий об их объектах.</p>	<p>визначають фармаванне разумовых дзеянняў, а на іх аснове – уяўленняў і паняццяў аб іх аб'ектах.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • развіцця воспріятыя путём формирования перцептивных действий – это развитие восприятия как овладение все более сложными видами перцептивных действий, состоящих в сопоставлении свойств воспринимаемых объектов с усвоенными ребенком системами сенсорных эталонов. 	<ul style="list-style-type: none"> • развіцця ўспрымання шляхам фармавання перцептыўных дзеянняў – гэта развіццё ўспрымання як авалоданне ўсё больш складанымі відамі перцепцыйных дзеянняў, якія знаходзяцца ў супастаўленні уласцівасцяў успрыманых аб'ектаў з засваеннем дзіцём сістэмамі сэнсарных эталонаў.
<ul style="list-style-type: none"> • статистических решений – общая теория проведения статистических наблюдений, их обработки и использования. 	<ul style="list-style-type: none"> • статыстычных рашэнняў – агульная тэорыя правядзення статыстычных назіранняў, іх апрацоўкі і выкарыстання.
<p>Тест – стандартизованная измерительная методика, направленная на выявление скрытого свойства объекта путем одного или нескольких кратких испытаний, обладающих максимальной информативностью.</p>	<p>Тэст – стандартызаваная вымяральная методика, накіраваная на выяўленне схаванай уласцівасці аб'екта шляхам аднаго або некалькіх кароткіх выпрабаванняў (заданняў), якія валодаюць максімальнай інфарматыўнасцю.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Векслера – комплекс (батарея) методик определения уровня интеллектуального развития 	<ul style="list-style-type: none"> • Вэкслера – комплекс (батарэя) методык вызначэння ўзроўню інтэлектуальнага развіцця.
<ul style="list-style-type: none"> • достижений – группа психодиаг- 	<ul style="list-style-type: none"> • дасягненняў – група

ностических методик, направленных на оценку достигаемого уровня развития навыков и знаний.	психодиагностических методов, направленных на оценку достигнутого уровня развития навыков и знаний.
<ul style="list-style-type: none"> • интеллекта – тесты психологического тестирования, направленные на изучение степени развития интеллекта человека. 	<ul style="list-style-type: none"> • інтэлекту – тесты психалагічнага тэставання, накіраваныя на вывучэнне ступені развіцця інтэлекту чалавека.
<ul style="list-style-type: none"> • креативности – группа психодиагностических методик, предназначенных для измерения творческих способностей личности. 	<ul style="list-style-type: none"> • крэатыўнасці – гурт псіхадыягнастычных метадык, прызначаных для вымярэння творчых здольнасцяў асобы.
<ul style="list-style-type: none"> • критериально-ориентированный – тип тестов, предназначенных для определения уровня индивидуальных достижений относительно некоторого критерия на основе логико-функционального анализа содержания заданий. 	<ul style="list-style-type: none"> • крытэрыяльна-арыентаваны – тып тэстаў, прызначаных для вызначэння ўзроўню індывідуальных дасягненняў адносна некаторага крытэрыю на аснове логіка-функцыянальнага аналізу зместу заданняў.
<ul style="list-style-type: none"> • личности – тесты, которые включают практически все сферы нашей жизни. 	<ul style="list-style-type: none"> • асобы – тэсты, якія ўключаюць практычна ўсе сферы нашага жыцця.
<ul style="list-style-type: none"> • проективный – совокупность методик целостного изучения личности, основанного на психологической интерпретации результатов проекции; тесты для определения личностных особенностей посредством фиксации реакций на неопределенные и многозначные ситуации. 	<ul style="list-style-type: none"> • праектыўны – сукупнасць метадык цэласнага вывучэння асобы, заснаванага на псіхалагічнай інтэрпрэтацыі вынікаў праекцыі; тэсты для вызначэння асобасных асаблівасцяў з дапамогай фіксацыі рэакцый на нявызначаныя і мнагазначныя сітуацыі.

<ul style="list-style-type: none"> • Равэна – тест интеллекта, предназначенный для диагностики умственных способностей личности с помощью цветного и черно-белого вариантов рисунков. 	<ul style="list-style-type: none"> • Равэна – тэст інтэлекту, прызначаны для дыягностыкі разумовых здольнасцяў асобы з дапамогай каляровага і чорна-белага варыянтаў малюнкаў.
<ul style="list-style-type: none"> • спасобностей – тесты способностей, разработанные для прогнозирования успешности (неуспешности) человека в конкретном роде деятельности. 	<ul style="list-style-type: none"> • здольнасцей – тэсты здольнасцяў, распрацаваныя для прагназавання паспяховасці (непаспяховасці) чалавека ў канкрэтным родзе дзейнасці.
<ul style="list-style-type: none"> • Станфорд–Бине– метод оценки интеллектуальных способностей, ставший основой многих современных тестов. 	<ul style="list-style-type: none"> • Станфóрд–Бінэ– метада ацэнкі інтэлектуальных здольнасцяў, які стаў асновай шматлікіх сучасных тэстаў.
<p>Тэта–ритм— ритмические колебания потенциалов электроэнцефалограммы.</p>	<p>Тэ́та–рытм – рытмічныя ваганні патэнцыялаў электраэнцэфалаграмы.</p>
<p>У</p>	
<p>Устанóвка фиксированная – вид установки, возникший на основе потребности многократно реализующейся в одной и той же ситуации.</p>	<p>Устанóўка фіксава́ная – выгляд устаноўкі, які ўзнік на аснове патрэбы, што шматкроць рэалізуецца ў адной і той жа сітуацыі.</p>
<p>Устанóвка диффузная – получены путем диффузии ; смешанный.</p>	<p>Устанóўка дыфу́зная – атрыманы шляхам дыфузіі; змешаны.</p>
<p>Устанóвка социальная – имеющий отношения к обществу , связанный с жизнью и отношениями людей в обществе.</p>	<p>Устаноўка сацыя́льная – які мае адносіны да грамадства, звязаны з жыццём і адносінамі людзей у грамадстве.</p>

Утомлѣние – ослабление сил, усталость (в результате напряжения или длительной работы).	Стóма – паслабленне сіл, стомленасць (у выніку напружання або працяглай работы).
Учѣние – совокупность теоретических положений какой–л. области знаний.	Вучѣнне – сукупнасць тэарэтычных палажэнняў якой-н. вобласці ведаў.
Ф	
Фáктор – движущая сила какого–л. процесса, явления , определяющая его характер.	Фáктар – рухаючая сіла якога-н. працэсу, з'явы, што вызначае яго характар.
Фáктор рíска – это такие условия, опасное действие которых носит вероятностный характер, т.е. Означает не неизбежность, а лишь более или менее вероятную угрозу возникновения отрицательных последствий.	Фáктар рýзыкі – гэта такія ўмовы, небяспечнае дзеянне якіх носіць верагодны характар, г.зн. азначае не непазбежнасць, а толькі больш ці менш верагодную пагрозу ўзнікнення адмоўных наступстваў.
Фанатíзм – слепое, безоговорочное следование убеждениям, особенно в области религиозно-философской, национальной или политической сферах; доведѣнная до крайности приверженность каким-либо идеям, верованиям или воззрениям, обычно сочетающаяся с нетерпимостью к чужим взглядам и убеждениям.	Фанатýзм – сляпое, безумоўнае прытрымліванне перакананняў, асабліва ў галіне рэлігійна-філасофскай, нацыянальнай або палітычнай сферах; даведзеная да крайнасці прыхільнасць якім-небудзь ідэям, вераванням або поглядам, звычайна якая спалучаецца з нецярпімасцю да чужых поглядаў і перакананняў.
Фантáзия – ситуация, представляемая индивидуумом или группой, не соответствующая реальности, но выражающая их желания фантазировать, значит вообразать, сочинять, представлять.	Фантáзія – сітуацыя, што прадстаўляецца індывідам або групай, якая не адпавядае рэальнасці, але выражае іх жаданні фантазіраваць, значыць уяўляць, складаць, прадстаўляць.
Фенóмен – термин, в общем смысле	Фенóмен – тэрмін, у агуль-

<p>означающий явление, данное в чувственном созерцании. В естественной науке под феноменом понимается наблюдаемое явление или событие. Также феномен – необычное явление, редкий факт, то, что трудно постичь.</p>	<p>ным сэнсе які азначае з'яву, дадзеную ў пачуццёвым сузіранні. У фізічнай навуцы пад феноменам разумеецца з'ява ці падзея, што назіраецца. Таксама феномен – незвычайная з'ява, рэдкі факт, тое, што цяжка зразумець.</p>
<p>Фенотып – совокупность характеристик, присущих индивиду на определённой стадии развития.</p>	<p>Фенатып – сукупнасць характарыстык, уласцівых індывіду на пэўнай стадыі развіцця.</p>
<p>Фигура – объект, выделяемый в процессе восприятия на фоне.</p>	<p>Фігура – аб'ект, які выдаткоўваецца ў працэсе ўспрымання на фоне.</p>
<p>Физиогномика – внеучный метод определения типа личности человека, его душевных качеств и состояния здоровья, исходя из анализа внешних черт лица и его выражения.</p>	<p>Фізіягноміка – пазанавуковы метадад вызначэння тыпу асобы чалавека, яго душэўных якасцей і стану здароўя, зыходзячы з аналізу знешніх рыс асобы і яе выразу.</p>
<p>Физиология активности – концепция, трактующая поведение организма как активное отношение к среде, определяемое потребной организму моделью будущего.</p>	<p>Фізіялогія актыўнасці – канцэпцыя, што трактуе паводзіны арганізма як актыўнае стаўленне да асяроддзя, вызначанае патрэбнай арганізму мадэллю будучыні.</p>
<p>Флегматик – один из четырёх типов темперамента в классификации Гипократа. Человека флегматического темперамента можно охарактеризовать как медлительного, невозмутимого, с устойчивыми стремлениями и более или менее постоянным настроением, со слабым внешним выражением душевных состояний.</p>	<p>Флегматык – адзін з чатырох тыпаў тэмпераменту ў класіфікацыі Гіпакрата. Чалавека флегматычнага тэмпераменту можна ахарактарызаваць як марудлівага, спакойнага, з устойлівымі імкненнямі і больш-менш пастаянным настроем, са слабым знешнім выразам душэўных станаў.</p>
<p>Фобии – навязчивые неадекватные переживания страхов конкретного содержания, охватывающие субъекта в</p>	<p>Фобіі – дакучлівыя неадэкватныя перажыванні страху канкрэтнага зместу, якія</p>

определенной (фобической) обстановке и сопровождающиеся вегетативными дисфункциями (сердцебиение и т.п.).	ахопліваюць суб'екта ў пэўнай (фабiчнай) абстаноўцы і суправаджаюцца вегетатыўнымі дысфункцыямі (сэрцабіццё, пот і інш.).
Фóн –измерение субъективной громкости звука.	Фóн – вымярэнне суб'ектыўнай гучнасці гуку.
Фрейдiзм – направление в глубинной психологии, названное по имени австрийского психолога З. Фрейда.	Фрэйдызм – кірунак у глыбiннай псiхалогii, названае па iмi аўстрыйскага псiхолога З. Фрэйда.
Френолóгия – одна из первых псевдонаук в современном понимании, основным положением которой является связь психики человека и строения поверхности его черепа.	Фрэналóгiя – адна з першых псеўданаук у сучасным разуменнi, асноўнай сутнасцю якой з'яўляецца сувязь псiхiкi чалавека і будову паверхнi яго чэрапа.
Фригiдность – отклонение от нормы проявления сексуального чувства, характеризующееся снижением половой возбудимости.	Фрыгiднасць – адхiленне ад нормы праявы сэксуальнага пачуцця, якое характарызуецца знiжэннем палавой узбуджанасцi.
Фрустрация – психическое состояние, возникающее в ситуации реальной или предполагаемой невозможности удовлетворения тех или иных потребностей, или, проще говоря, в ситуации несоответствия желаний имеющимся возможностям.	Фрустрацыя – псiхiчны стан, які ўзнікае ў сiтуацыi рэальнай ці меркаванай немагчымасцi задавальнення тых ці iншых патрэбаў, ці, прасцей кажучы, у сiтуацыi неадпаведнасцi жаданняў наяўным магчымасцям.
Х	
Харáктер – структура стойких, сравнительно постоянных психических свойств, определяющих особенности отношений и поведения личности.	Харáктар – структура стойкiх, параўнальна пастаянных псiхiчных уласцівасцяў, якiя вызначаюць асаблiвасцi адносiн i паводзiн асобы.

<p>Характерістика – совокупность отличительных свойств кого-либо или чего-либо.</p>	<p>Характарыстыка – сукупнасць адметных уласцівасцяў каго-небудзь ці чаго-небудзь.</p>
<p>Характеролógия – учение, изучающее характер и процессы его самоформирования.</p>	<p>Характаралógия – навукa, якая вивучае характар і працэсы яго самафармавання.</p>
<p>Харізма – внешние черты, особая одарённость, исключительность личности в интеллектуальном, духовном или каком-нибудь другом отношении.</p>	<p>Харызма – знешнія рысы, асаблівая адоранасць, выключнасць асобы ў інтэлектуальным, духоўным або якім-небудзь іншым дачыненні.</p>
<p>Хиромáнтия– одна из древнейших систем гадания об индивидуальных особенностях человека, чертах его характера, пережитых им событиях и его грядущей судьбе по каждому рельефу ладоней – папиллярным и особенно флексорным линиям, а также холмам на ладони.</p>	<p>Хірамáнтыя – адна са самых старажытных сістэм варажбы аб індывідуальных асаблівасцях чалавека, рысах яго характару, перажытых ім падзеях і яго будучым лёсе па скурнаму рэльефе далоняў – папілярных і асабліва флексорных лініях, а таксама ўзгорках на далоні.</p>
<p>Холéрик – один из четырёх типов темперамента в классификации Гиппократa. Человека холерического темперамента можно охарактеризовать как быстрого, порывистого, способного отдаваться делу со страстностью, преодолевать значительные трудности, но, в то же время, неуравновешенного, склонного к бурным эмоциональным вспышкам и резким сменам настроения.</p>	<p>Халéрык – адзін з чатырох тыпаў тэмпераменту ў класіфікацыі Гіпакрата. Чалавека халерычнага тэмпераменту можна ахарактарызаваць як хуткага, парывістага, здольнага аддавацца справе з гарачынёй, пераадольваць значныя цяжкасці, але, у той жа час, неўраўнаважанага, схільнага да бурных эмацыйных выбухаў і рэзкіх зменаў настрою.</p>
<p>Хронаксиметрiя – совокупность методик изучения возбудимости тканей, органов и сложных систем организма.</p>	<p>Хронаксiметрiя – сукупнасць метадык вивучэння ўзбуджанасці тканін, органаў і складаных сістэм арганізма.</p>

Цветной слух – явление синестезии, при котором два чувства – зрение и слух – связываются воедино. Человек, обладающий цветным слухом, слушая музыку, видит или воображает цветные зрительные образы, которые могут вторгаться в реальное видение мира.

Каляровы слых – з’ява сінэстэзіі, пры якім два пачуцці – зрок і слых – звязваюцца разам. Чалавек, які валодае каляровым слыхам, слухаючы музыку, бачыць ці ўяўляе каляровыя зрокавыя вобразы, якія могуць урывацца ў рэальнае бачанне свету.

Мова – не толькі сродак зносін, а і душа народа, аснова і важнейшая частка яго культуры. Жыве мова – жыве народ. Кожная мова, яе літаратурная, жывая мясцовая і гістарычная разнавіднасць – неацэнны скарб, які належыць не аднаму народу, а ўсяму чалавецтву.

Гонар і абавязак усіх – шанаваць родную мову, садзейнічаць яе развіццю і росквіту, паважліва ставіцца да моў іншых народаў.

*Закон Рэспублікі Беларусь
“Аб мовах у Рэспубліцы Беларусь”*

Репозиторий ВГУ